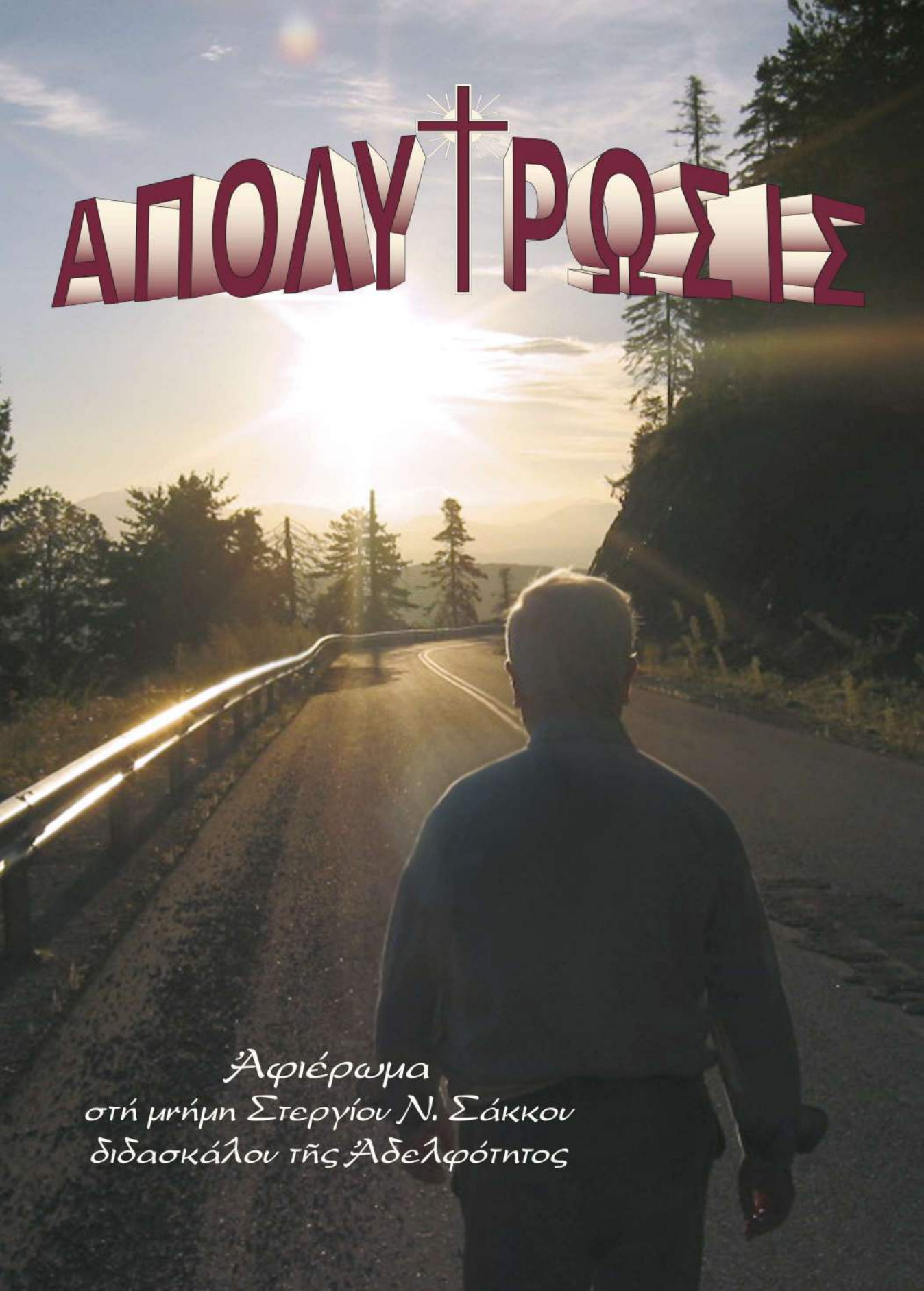

ΑΠΟΛΥΤΩΣΙΣ

A person is seen from behind, walking on a paved road that curves into the distance. The road is flanked by trees and a metal guardrail on the left. In the background, a bright sun is rising or setting, creating a strong lens flare and illuminating the sky. A large, stylized cross is positioned in the sky above the word 'ΑΠΟΛΥΤΩΣΙΣ'.

Άφιέρωμα
στή μνήμη Στεργίου Ν. Σάκκου
διδασκάλου τῆς Ἀδελφότητος

Περιεχόμενα

Εισαγωγικό σημείωμα.....	131
Κράτα την έλπίδα!.....	133
Ψαλμός 29ος (Δ΄).....	134
Στήν αναστάσιμη χαρά... ..	136
Στέργιος Σάκκος (1930-2012). Σχεδιάσμα ζωής.....	140
Όδεύοντας προς τό τέλος-στιγμιότυπα	145
Ό καινός άνθρωπος	148
Άπαρχή καί πρωτότοκος	152
Δικέ μας Στέργιε!.....	153
Ψήφισμα του Δ.Σ. της Π.Ε.Θ.	154
Αποχαιρετισμός συναδέλφων	155
Είμαστε παρηγορημένοι	156
Σ' εύχαριστούμε, παππού Στέργιε	157
Καλή αντάμωση!	158
Έκφραστής καί κήρυκας του θείου λόγου	161
Καλό ταξίδι, Στέργιε!	162
Δυσαναπλήρωτο τό κενό	163
«Άληθώς άνέστη», δάσκαλε!	164
Είμαστε όλοι γύρω σου	166
Ένας ακούραστος έργατης του Εύαγγελίου	169
Απόπειρα προσέγγισης της έργογραφίας του	170
Πατέρας καί καθοδηγητής	176
Όρθόδοξο έκκλησιαστικό φρόνημα	178
Στή διακονία του Κυρίου	181
Από την κατά Άργολίδα έκκλησία	182
Από τή μαρτυρική έκκλησία της Κορυτσάς	183
Χριστοκεντρικός καί πατερικός	184
Από την Καβάλα	186
Η ΣΦΕΒΑ εύχαριστεί	187
Ίδού έμείς... ..	188
Μαθήματα σποράς.....	189
Υπόσχεση.....	190
Στόν κήρυκα του θείου λόγου (ποίημα).....	192
Φωτεινό παράδειγμα	193
Κυριακάτικος μονόλογος	194
Εύγνωμονώ	196
Νά αγαπούμε σωστά την πατρίδα	198
Μέ ανιδιοτελή συμπαράσταση	199
Άν... ..	200
Ό φίλος μου... ..	201
«Νά κάνουμε Γραφή»	202
Πατί τόν λένε έτσι;	204
Η εύλογία του Θεού στή ζωή μου	205
Στόν δάσκαλό μου	207
Από έπιστολές πού λάβαμε.....	208

ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ

Μηνιαίο Όργανο Όμωνύμου
Όρθόδοξου Αδελφότητος
ΚΩΔΙΚΟΣ: 2534

Έτος ΞΖ' - Άρ. φύλλου 797-798
Μάιος-Ίούνιος 2012

Ίδιοκτησία - Έκδοση
Ο.Χ.Α. «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ»
Πέλοπος 7, 546 33 Θεσσαλονίκη
Τηλ. - fax: 2310 270630, 274518

Έκδότης - Διευθυντής Συντάξεως:
Σάββας Ν. Ξανθόπουλος
Πέλοπος 9
546 33 Θεσσαλονίκη

Στοιχειοθεσία, ένθέσεις, άποχρωματι-
σμοί, καλλιτεχνική έπιμέλεια:
«Χριστιανική Έλπίς», Φίλυρο Θεσ/νίκης
Τηλ. & fax: 2310 677421

Έκτύπωση-Βιβλιοδεσία: «Μέλισσα»
Άσπροβάλτα Θεσσαλονίκης

Έτήσια συνδρομή
Έσωτερικού: 10 ευρώ, Κύπρου: 20 ευρώ
Έξωτερικού: 30 ευρώ
(Η.Π.Α. 40 δολ.,
Καναδά 45 δολ.,
Αύστραλίας 50 δολ.)

Έπιστολές - Συνδρομές
Περιοδικό «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ»
Πέλοπος 7, 546 33 Θεσ/νίκη

Άρ. λογ. ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ:
074 01 011532 20
Ο.Χ.Α. «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ»

Γιά τούς συνδρομητές του έξωτερικού
IBAN:
GR 73 0432 3240 0007 4010 1153 220
ATEBank SWIFT or BIC code:
ABGRGAA

www.apolytrosis.gr

Εἰσαγωγικό σημείωμα

Ἦταν ἤδη ἔτοιμη ἡ ὕλη τοῦ περιοδικοῦ γιὰ τό μήνα Μάιο, ὅταν, μέ τίς πρώτες ἀκτίνες τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, ὁ Κύριος κάλεσε γιὰ τήν «ἐκτυπώτερον» μετοχή στό ἀνέσπερο Πάσχα τῆς βασιλείας του τόν μακαριστό διδάσκαλο τῆς Ἀδελφότητός μας Στέργιο Σάκκο, καθηγητή πανεπιστημίου, φλογερό ἱεροκήρυκα καί ἀκάματο ἐργάτη τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας. Θεωρήσαμε, λοιπόν, χρέος νά ἀφιερῶσουμε στή μνήμη του τό παρόν διπλό τεῦχος Μαΐου-Ἰουνίου.

Βέβαια, μία πολύπλευρη προσωπικότητα ὅπως αὐτή τοῦ Στεργίου Σάκκου, ἓνα γιγάντιο συγγραφικό, ἱεραποστολικό, ἀντιαρετικό, ἀπολογητικό, κοινωνικό, φιλανθρωπικό καί λοιπό ἔργο ὅπως αὐτό πού ἐκεῖνος ἄφησε στήν Ἐκκλησία δέν μπορεῖ νά «κλεισθεῖ» σέ μετρημένες σελίδες χωρίς νά ἀδικηθεῖ. Ζητοῦμε γι' αὐτό συγγνώμη τόσο ἀπό τούς ἀγαπητούς ἀναγνώστες μας ὅσο καί ἀπό ἐκείνους πού μίλησαν στήν ἐξόδιο ἀκολουθία ἢ μᾶς ἔστειλαν κείμενα τά ὁποῖα ἀναγκασθήκαμε νά περικόψουμε ἢ νά παραλείψουμε. Ἐπιφυλασσόμαστε γιὰ μία μελλοντική εἰδική ἔκδοση. Ἄν, ὅπως εἶπε στόν ἐπικήδειο λόγο του ὁ πρόεδρος τῆς Ἀδελφότητος καί διευθυντής τοῦ περιοδικοῦ μας κ. Σάββας Ξανθόπουλος, «Σάκκος σημαίνει ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ», ἐννοώντας ὅτι ἐκεῖνος ὀργάνωσε καί κατηύθυνε ὅλους τούς τομεῖς τῆς Ἀδελφότητος, τοῦτο ἰσχύει βέβαια καί γιὰ τό περιοδικό μας. Συνδέθηκε μ' αὐτό κατά τή δεκαετία τοῦ 1950, ὅταν νεαρός φοιτητής ἐγκαταστάθηκε στή Θεσσαλονίκη. Τότε ἡ «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ», ἔμπνευση τοῦ μακαριστοῦ ἱεροκήρυκα καί κατό-

πιν ἐπισκόπου Φλωρίνης π. Αὐγουστίνου Καντιώτη, διήνυε τήν πρώτη δεκαετία τῆς ζωῆς της. Ὅπως καταθέτει στό ἐπετειακό τεῦχος τοῦ Ἰανουαρίου 1996 (ἀρ. φύλ. 601, σελ. 16) ὁ πρωτεργάτης τοῦ περιοδικοῦ Γεώργιος Ἰντζέπελης, «ὅλους (τούς ἀρθρογράφους) τούς ὑπερέβαλλε σέ πληθος συνεργασιῶν ὁ διδάσκαλος τῆς ἀδελφότητος κ. Στ. Σάκκος, ὁ ὁποῖος συχνά ὑπέγραφε μέ διάφορα ψευδώνυμα».

Καθώς ἡ εὐδόκιμη διακονία τοῦ χαρισματικοῦ ἱεραποστόλου ἄπλωνε καί βάθαινε στόν ἀμπελώνα τοῦ Κυρίου, ἠῤῥξαν καί ὁ δεσμός του μέ τό περιοδικό. Ὅχι μόνο τά κύρια καί πολλά ἄλλα ἄρθρα πού εἶχαν τήν ὑπογραφή ἢ τά ἀρχικά τοῦ ὀνόματός του, ὄχι μόνο τά ἀνυπόγραφα ἢ ἐκεῖνα πού ὑπέγραφε μέ ψευδώνυμο, ὄχι μόνο τά σχόλια, πού συντάσσονταν μέ τήν ἐπίβλεψή του, ἀλλά ὅλη ἡ ὕλη «περνοῦσε» ἀπό τόν ἔλεγχό του. Παραλείποντας τά παλαιότερα ψευδώνυμά του θά ἀναφέρουμε ὅτι ὡς «Σποδός» μετέφραζε Ψαλμούς, ὡς «Φώτιος» ἀπαντοῦσε σέ ἀγιογραφικές καί ἄλλες ἀπορίες, ὡς «Βενιαμίν» μᾶς χάριζε τίς προσεγγίσεις στήν Παλαιά Διαθήκη, ὡς «Ἀγγελιοφόρος» μετέφερε τό μήνυμα τοῦ μήνα. Δοξάζουμε τόν ἅγιο Θεό γιὰ τήν πλούσια κληρονομία πού ἔχει παραδώσει στή συντακτική ἐπιτροπή ὥστε καί μετά τήν ἀποδημία του νά πλουτίζει τίς σελίδες τοῦ περιοδικοῦ μέ τίς διδαχές του.

Στό παρόν τεῦχος θά περιλάβουμε τό τελευταῖο μέρος τῆς ἐρμηνείας τοῦ Ψαλμοῦ 29, καί τό μήνυμα πού μᾶς ἔφησε ὁ «Ἀγγελιοφόρος» μας, πρὶν αὐτός περάσει στόν κόσμον τῶν ἀγγέλων.

Ἡ Σύνταξη

Μιά όρμη μέ ώθει, ἀδέλφια μου, κι ὅταν ἀκόμη εἶμαι ἐτοιμόρροπος
καί οἱ δυνάμεις μου μέ ἐγκαταλείπουν, πλούσια νά ἀφήνω τήν κά-
νουλα νά τρέχει, ὥστε ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ πλουσίως νά ποτίζει τίς καρ-
διές σας· γιά νά εἴμαστε δένδρα καρποφόρα φορτωμένα μέ καρπούς
τοῦ ἁγίου Πνεύματος, μέ τοὺς ὁποίους ὁ Κύριος χαίρεται ...

(Κήρυγμα στή 9. Λειτουργία τῆς Κυριακῆς 15-1-2012)

μήνα: ΜΑΪΟΥ-ΙΟΥΝΙΟΥ

Κράτα τήν Ἐλπίδα!

Μέσα στην ανοιξιάτικη όμορφη, μέσα στην πασχαλιάτικη χαρά, μήνυμα αισιοδοξίας μᾶς ἀπευθύνει ὁ νεομάρτυρας πού ἀνοίγει τό ἑορτολόγιο τοῦ Μαΐου, ὁ ἅγιος Ἀκάκιος (1/5). Καί ἔχει μία ἰδιαίτερη χάρη ἡ νεανική μορφή καί ἡ ἱστορία του, μία ξεχωριστή βαρύτητα ἢ παρακαταθήκη του, διότι ὁ ἅγιος Ἀκάκιος ἢ Ἀθανάσιος, ὅπως ἦταν τό βαπτιστικό του, ἀνήκει στήν τάξη ἐκείνη τῶν μαρτύρων πού πρὶν μαρτυρήσουν ἔπεσαν στό χειρότερο ἁμάρτημα· ἐξωμότησαν, ἀρνήθηκαν τὴν πίστη!

Ἀπό τό Νιβόρι (σημερινό Ἀσβεστοχώρι) τῆς Θεσσαλονίκης καταγόταν ὁ Ἀθανάσιος. Ἐννιάχρονο παιδί ἄρχισε νά δουλεύει στό ἐργαστήρι ενός τούρκου σκυτοτόμου. Ἀδύναμος στήν πίστη ὁδηγήθηκε στήν ἄρνηση· τούρκεψε! Ἀργότερα ὅμως συνειδητοποίησε τήν πώση του καί μετανόησε. Ἀποφάσισε μάλιστα νά ξεπλύνει τό λάθος του μέ τό μαρτύριο. Στό Ἅγιο Ὅρος ὅπου πῆγε νά μονάσει, στήν μονή τῶν Ἰβήρων, ἔμαθε τήν ἱστορία δύο νεομαρτύρων, τοῦ Εὐθυμίου καί τοῦ Ἰγνατίου, πού, ἐνῶ ἀλλαξοπίστησαν, ἔπειτα σφράγισαν τήν μετάνοιά τους μέ τό μαρτύριο, καί θέλησε νά τούς μιμηθεῖ. Μετά ἀπό κατάλληλη προετοιμασία ὁ μοναχός Ἀκάκιος πῆγε στήν Κωνσταντινούπολη. Παρουσιάσθηκε στόν βεζύρη, δήλωσε ὅτι εἶναι χριστιανός καί κακῶς παρασύρθηκε στήν μωαμεθανική πλάνη. Μετά ἀπό φυλάκιση καί φρικτά βασανιστήρια παρέδωσε τό πνεῦμα του στόν Κύριο καί ἀμέσως κατατάχθηκε στήν χορεία τῶν μαρτύρων τῆς πίστεως. Τά λείψανά του φυλάσσονται μαζί μέ τῶν ἁγίων νεομαρτύρων Εὐθυμίου καί Ἰγνατίου, μέ τούς ὁποίους καί συνεορτάζει.

Ἡ περίπτωση τῶν τριῶν αὐτῶν νεομαρτύρων ἡχεῖ στὴν ἱστορία ὡς μία σωτήρια κραυγή, πού προτρέπει κάθε χριστιανό: «Ὁ,τι κι ἂν σοῦ συμβεῖ, κράτα τὴν ἐλπίδα!» Τό γνωρίζουμε πὼς δέν ὑπάρχει μεγαλύτερο κακό ἀπὸ τὴν

ἀμαρτία. Ὡστόσο, ὁ διάβολος δέν ἡ-
συχάζει, ὅταν ρίξει τήν ψυχή στήν ἁ-
μαρτία, ἀκόμη καί στήν ἄρνηση τοῦ
Θεοῦ. Τό δυναμικώτερο ὄπλο του εἶ-
ναι νά τήν παραδώσει στήν ἀπελπι-
σία, νά τῆς στερήσει τήν ἐλπίδα, τό
ὑστατο μέσο συνδέσεώς μας μέ τόν
Θεό. Ἡ ἀπελπισία, λέγει ὁ ἅγιος
Χρυσόστομος, εἶναι κατά βάθος ἀσέ-
βεια καί ἀπιστία. Δέν μᾶς ἀφήνει νά
δοῦμε τόν Θεό, νά ἐμπιστευθοῦμε
στήν εὐσπλαγχνία του, πού ἔχει τήν
δύναμη νά ἐξαλείψει καί τήν πιό βα-
ρειά ἀμαρτία, τήν ἄρνηση. Ἀκόμη καί
τοῦ μαρτυρίου μπορεῖ νά ἀξιωθεῖ
ἕνας πρῶην ἀρνητῆς, ἂν δέν χάσει
τήν ἐλπίδα καί ἐμπιστοσύνη του στόν
Θεό, ἂν ἀληθινά μετανοήσει.

Ἄδελφέ μου, πολλές οἱ παγίδες τοῦ πονηροῦ καί οἱ πειρασμοί στήν ζωή μας, ἕνα νά φοβᾶσαι: τήν ἁμαρτία. Ἀλλά καί ἄν ἁμαρτήσεις, ἀναζήτησε ἀμέσως τόν Κύριο μέ τήν μετάνοια. Δέν χαροποιοῦμε τόν διάβολο τόσο μέ τήν πώση μας ὅσο μέ τήν ἀπελπισία, πού μᾶς ἐμποδίζει νά ἀνορθωθοῦμε. Μήν τό ξεχνᾶς αὐτό!

Ἀγγελιοφόρος

Ψαλμός 29ος: Ὁ θρῆνος μετατρέπεται σέ χαρά

Δ'

Ἀφοῦ σύντομα καί παραστατικά ὁ ψαλμωδός διηγήθηκε τήν ἱστορία του, ἀφήνει καί πάλι (πρβλ. στ. 3) νά ξεχυθεῖ πρὸς τόν Θεό ἡ κραυγή τῆς καρδιάς του πρὸς σέ, Κύριε, κεκράξομαι, καί πρὸς τόν Θεόν μου δεηθήσομαι (στ. 9). Ἦχοῦν κάπως παράξενα τά λόγια πού ἀπευθύνει στόν Θεό· τίς ὠφέλεια ἐν τῷ αἵματί μου ἐν τῷ καταβῆναί με εἰς διαφθοράν; μὴ ἐξομολογήσεται σοι χοῦς ἡ ἀναγγελεῖ τήν ἀλήθειάν σου; (στ. 10). Θά μπορούσαν νά ἀποδοθοῦν ὡς ἐξῆς: «Κύριε, τί ἔχεις νά ὠφεληθεῖς μέ τό θάνατό μου; Τί θά κερδίσεις, ἂν μ' ἀφήσεις νά κατεβῶ στόν τάφο, νά λειώσω καί νά σαπίσω;». Τά λόγια του αὐτά δέν σημαίνουν ὅτι ἀμφισβητεῖ τήν αἰωνιότητα. Πιστεύει ὁ Δαβίδ ὅτι ὁ Θεός Ἀβραάμ, Ἰσαάκ, Ἰακώβ εἶναι «Θεός ζώντων», ἐφόσον εἶναι διαποτισμένος μέ τό πνεῦμα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὅπου ὑποφώσκει τό φῶς τῆς αἰωνιότητος, ἀλλά ἐδῶ δέν ἀσχολεῖται μέ τό θέμα τῆς μετὰ θάνατον ζωῆς. Ἐκφράζοντας τή συναισθηματική φόρτισή του ρωτᾷ τόν Θεό: «Ἄν γίνω ἓνα μέ τό χῶμα, ποιός θά σέ δοξολογήσει

καί ποιός θά κηρύξει τήν ἀλήθεια σου, ὥστε καί ἄλλοι νά σέ ὑμνήσουν;». Τό ἐρώτημά του δέν σημαίνει ὅτι θεωρεῖ τόν ἑαυτό του σπουδαῖο καί ἀλίμονο στόν Θεό πού θά τόν χάσει, ὄχι. Φανερώνει σχέση τρυφερῆς οἰκειότητας.

Ὁ Δαβίδ ἀμάρτησε μέ τήν ἀλαζονεία του, ἀλλά ἀγαπάει τόν Θεό. Ἡ ὑπαρξή του δονεῖται ὡς τά τρίςβαθὰ της γιά τόν Κύριο. Λαχταρᾷ νά εἶναι ὁ ἀσίγαστος ψάλτης καί ὑμνητής τῶν μεγάλων του. Ὁ Δαβίδ, ἐξάλλου, ἦταν «χριστός Κυρίου», ὁ Θεός τοῦ εἶχε ἀναθέσει μία ἀποστολή. Κι εἶναι σάν νά λέει: «Κύριε, ἂν πεθάνω, τί θά γίνει μέ τό λαό πού μοῦ ἀνέθεσες νά κυβερνῶ; Ἐσύ μοῦ ἔδωσες καί τό ψαλτήρι μου. Ἄν ὁμως ἐπιτρέψεις τό θάνατό μου, ποιός θά γράφει γιά σένα τραγούδια;». Ζητιανεύει, θά λέγαμε, παράταση ζωῆς, ὄχι γιά ἄλλο λόγο ἀλλά γιά νά ἐπιτελέσει μέ ἀφοσίωση τήν ἀποστολή του.

Τήν προσευχή του τήν ἄκουσε ὁ Κύριος, βεβαιώνει ὁ Δαβίδ: *ἤκουσε Κύριος καί ἠλέησέ με* (στ. 11). Δέν λέγει «ἔσωσέ με», ἀλλά «ἠλέησέ με», διότι αὐτό πρῶτα ἀποζητοῦσε, τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ γιά νά τόν συγχωρήσει. Τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ ἔφερε στή συνέχεια τήν υἰεῖα καί τήν ἀποκατάσταση τῶν δυνάμεών του. Ὅπως ἐξαιτίας τῆς ἀμαρτίας, τῆς ἀλαζονείας του, ἔχασε τό κάλλος καί τή δύναμή του (βλ. στ. 8), ἔτσι ἐξαιτίας τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ, πού συγχωρεῖ κάθε ἀμαρτία, ὁ Δαβίδ ἀνέκτησε τίς δυνάμεις του. Ὁ Κύριος, πού γιά λίγο τόν ἐγκατέλειψε, ἐπανῆλθε κοντά του. Νιώθει πλέον ὁ προφήτης νά κρατᾷ ξανά τό παντοδύναμό του χέρι κι ἀναφωνεῖ: *Κύριος ἐγενήθη βοηθός μου* (στ. 11).

Μπρός στήν ἀλαζονεία του ὁ Θεός εἶχε ἀποστρέψει τό πρόσωπό του, μέ ἐπακόλουθο τή μεγάλη ταραχή (βλ. στ. 8). Μόλις ὁμως εἶδε τή μετάνοιά του, μετέτρεψε τό θρῆνο του σέ χαρά, ἔσχισε τόν *σάκκον*, τό πένθιμο ροῦχο καί τό ἀντικατέστησε μέ ἔνδυμα εὐφροσύνης: *ἔστρεψας τὸν κοπετόν μου εἰς χαρὰν ἐμοί, διέρρηξας τὸν σάκκον μου καί περιέζωσάς με εὐφροσύνην*. Γι' αὐτό εὐγνώμων ὁ Δαβίδ διακηρύττει: *ὅπως ἂν ψάλῃ σοι ἡ δόξα μου καί οὐ μὴ κατανυγῶ*. Ἡ λέξη *δόξα* σημαίνει συχνά τήν ψυχή, διότι ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖται ἀπό σῶμα καί ψυχή, καί τό ἔνδοξο, τό ὑψηλότερο πού ἔχει εἶναι ἡ ψυχή. Ἰδιαίτερα ὁμως ἐδῶ σημαίνει τήν ψυχή καί τό σῶμα τοῦ Δαβίδ μέ τήν πρώτη τους εὐρωστία, πού ἐξασφαλίζει ἡ υἰεῖα. Ἡ φράση *οὐ μὴ κατανυγῶ* δέν ἔχει σχέση μέ τήν κατάσταση τῆς κατανύξεως, ἀλλά ἐκφράζει τήν πεποίθηση τοῦ ψαλμωδοῦ ὅτι στό ἐξῆς δέν θά πληγωθεῖ ἀπό τό νυστέρι τῆς ἀμαρτίας, ἀπό τίς ἀδυσώπητες τύψεις τῆς συνειδήσεως. Γι' αὐτό ἀκατάπαυστα θά δοξολογεῖ τόν Κύριο καί Θεό του. Αὐτή τήν ἐπιθυμία ἐκφράζει ὅταν λέγει: *Κύριε ὁ Θεός μου, εἰς τὸν αἰῶνα ἐξομολογήσομαί σοι*. Στήν Παλαιά Διαθήκη, βέβαια, ὅπως ἤδη εἶπα, ἡ ἀλήθεια γιά τήν αἰώνια ζωὴ ἀκόμη ὑποφώσκει. Θά μπορούσαμε, ὥστόσο, νά ποῦμε ὅτι ὁ προφήτης Δαβίδ μέ τό φωτισμό τοῦ ἁγίου Πνεύματος διασχίζει τό πέπλο τοῦ πεπερασμένου κόσμου, τά μνήματα καί τόν ἄδη καί ἐπεκτείνει τή δοξολογία του αἰώνια.

Βενιαμίν

Στήν αναστάσιμη χαρά...

Σεβαστέ κ. καθηγητά, Αυτό τό... ρεπορτάζ θά συνταχθεῖ χωρίς τήν καθοδήγησή σας καί τίς φωτισμένες παρατηρήσεις σας, θά δημοσιευθεῖ δίχως νά διαβάσω στό πρόσωπό σας τήν ἱκανοποίηση, δίχως νά νιώσω τό ἐνθαρρυντικό σας χαμόγελο νά στηρίζει τό δειλό χέρι μου.

Αὐτό τό ρεπορτάζ δέν θά «περάσει» ἀπό σᾶς, ὅπως ὅλα τά προηγούμενα, ἀλλά θά ἀφορᾷ ἀποκλειστικά σ' ἐσᾶς. Οἱ ἀτέλειές του θά ὑπογραμμίζουν τήν ἀπουσία σας.

Ὁ ... δημοσιογράφος

15 Ἀπριλίου 2012, Κυριακή τοῦ Πάσχα! Ἄνοιξη καί Πασχαλιά! Ἀκριβῶς σαράντα μέρες ἀπό τήν ἐκδημία τοῦ ἀδελφοῦ καί στενοῦ συνεργάτη Πανσανία, τό χαρμόσυνο μήνυμα «Χριστός Ἄνестη» μπλέχτηκε μέ τήν εἴδηση τῆς ἐκδημίας τοῦ ὁμότιμου καθηγητῆ τοῦ πανεπιστημίου καί διδασκάλου τῆς Ἀδελφότητός μας Στεργίου Σάκκου. Τό αναστάσιμο χτύπημα τῆς καμπάνας στόν ἱερό ναό τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυ-

ρίου τῆς Ἀδελφότητος «Χριστιανική Ἑλπίς» στό Φίλυρο τό διαδέχτηκε ὁ πένθιμος χτύπος. Ὁ ἀδελφικός ἀσπασμός τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς ἀγάπης μετατράπηκε σέ ἀποχαιρετιστήριο ἀσπασμό πρὸς αὐτόν πού ἔζησε, δίδαξε, σκόρπισε τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ σέ φίλους καί ἐχθρούς.

«Ἐτῶν 82», διαβάσαμε στό ἀγγελτήριο τῆς ἐξοδίου ἀκολουθίας. Πόσες ζωές χωροῦν σέ ὀγδονταδύο χρόνια; Ὁ

ζήλος, ἡ ἀγάπη, ἡ προσφορά, ἡ θυσία πού χαρακτηρίζει τὴν κάθε στιγμή τοῦ καθηγητῆ, τοῦ ἱεροκήρυκα, τοῦ κατηχητῆ, τοῦ διδασκάλου, τοῦ ἀρχηγοῦ, τοῦ συγγραφέα, τοῦ πνευματικοῦ καθοδηγητῆ ἔδωσαν στὴ μικρὴ ἀνθρώπινη ζωὴ διαστάσεις αἰώνιες. Ζώντας ἀπὸ κοντὰ τὸ πρόβλημα καὶ τὴν ἀγωνία τοῦ καθενός πού τὸν πλησίαζε, συμμετέχοντας στὴ χαρὰ ὅλων ὅσοι τῶν προσκαλοῦσαν στὶς σημαντικές ὥρες τῆς ζωῆς τους, «ἔζησε» πολλές ζωές συμπυκνωμένες στὰ ὀγδονταδύο του χρόνια.

Τὸ βεβαίωσαν οἱ χιλιάδες κόσμου πού ἔσπευσαν νὰ παρευρεθοῦν στὴν Ἐξόδιο ἢ πέρασαν κατὰ τὴ διάρκεια τῶν δύο ἡμερῶν νὰ ἀποθέσουν τὰ λουλούδια τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τὸν ἀσπασμό τῆς καρδιάς τους στοῦ σκηνώματός του.

Καὶ τὸ καταπληκτικότερο, πού ἀποκάλυπτε τὸ εὖρος τῆς καρδιάς τοῦ κοιμημένου: Ἄν πλησίαζες ὅποιονδήποτε ἀπὸ αὐτούς, θὰ ἄκουγες νὰ σοῦ καταθέτει αὐθόρμητα μία προσωπικὴ ἱστορία ὅπου ὁ ἐκλιπὼν ἔπαιξε καθοριστικὸ ρόλο. Ἄλλος δέχτηκε συμπάρασταση σὲ ὥρα θλίψης ἢ ἀρρώστιας, ἄλλος χρηματικὴ βοήθεια γιὰ νὰ ξεπεράσει κάποια οἰκονομικὴ δυσκολία, ἄλλος ἀκούγοντας ἓνα κήρυγμά του ἀποφάσισε νὰ ἀλλάξει ζωὴ καὶ νὰ πορευθεῖ μὲ τιμιότητα καὶ πίστη. Ὅλοι ἔνιωθαν ὅτι τοὺς συνέδεε κάτι προσωπικὸ μὲ τὸν προσηνῆ, χαμογελαστό, καλόκαρδο δάσκαλο τοῦ Εὐαγγελίου. Ἀκόμη καὶ τὰ μικρὰ παιδιά θυμοῦνταν τὸν παππού Στέργιο νὰ τοὺς μοιράζει καραμέλες, νὰ ἀνοίγει τὴν ἀγκαλιά του γιὰ νὰ τὰ χωρέσει ὅλα, νὰ τοὺς μαθαίνει πῶς νὰ κάνουν τὸ σταυρό τους, νὰ δέχεται σάν πολῦτιμα δῶρα τίς ζωγραφιές πού τοῦ χάριζαν.

Τὰ δακρυσμένα μάτια τῶν ἀρχιερέ-

ων καὶ τῶν ἱερέων, τῶν μοναχῶν, τῶν ἐκατοντάδων νέων ἀλλὰ καὶ ὠριμῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν πού, ὅσο πλησίαζε ἡ ὥρα τῆς Ἐξοδίου, ἔσπευδαν νὰ ἀποθέσουν ἀσπασμό εὐγνωμοσύνης στὴ δεξιὰ του, ἔλεγαν λίγα ἀπὸ τὰ πολλά πού ὁ καθένας τοὺς εἶχε νὰ καταθέσει γιὰ τὴν προσωπικὴ σχέση μὲ τὸν δάσκαλο. Δέν ἦταν λίγοι κι ἐκεῖνοι, κληρικοί καὶ λαϊκοί, πού ζήτησαν καὶ ἀπηύθυναν δύο λόγια ἀποχαιρετισμοῦ.

Τὸ πρόσωπό του, παρά τὸ χρῶμα τῆς ἀσθένειας πού τὸν ταλαιπώρησε τοὺς τελευταίους μῆνες, παρέμενε γλυκύ καὶ προσιτό, ἀκόμη καὶ στὰ παιδιὰ καὶ στοὺς ἐφήβους πού νιώθουν συνήθως ἓναν φόβο καὶ μία ἀποστροφή στοῦ ἄψυχο σῶμα. Πόσες φορές πέρασαν καὶ ξαναπέρασαν γιὰ νὰ φιλήσουν τὸ χέρι του, γιὰ νὰ ἀτενίσουν ἀπὸ κοντὰ τὴ μορφὴ του καὶ νὰ τὴν κρατήσουν βαθιά μέσα τους γιὰ ὅλα τὰ χρόνια τῆς ζωῆς τους!

16 Ἀπριλίου 2012, Δευτέρα τῆς Διακαινησίμου. Δύο ὥρες πρὶν τὴν Ἐξόδιο ὁ ναὸς τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου γεμίζει ἀσφυκτικά. Μέχρι τίς 4.00 μ.μ. ἔχουν γεμίσει ὅλοι οἱ παράπλευροι χώροι τοῦ ναοῦ, ἀπὸ φίλους, γνωστούς, ἀκροατές, μαθητές, συναδέλφους, πού ἔφθασαν ἀπὸ διάφορα σημεῖα τῆς Ἑλλάδας. Τὸ πλῆθος παρουσιάζει μία ἀπίστευτη ποικιλία: ἐπίσκοποι, ἱερεῖς, μοναχοί, μοναχές, πολιτικοὶ ἄρχοντες, πανεπιστημιακοί, ἀπλοὶ ἄνθρωποι, ἡλικιωμένοι ὑποβασταζόμενοι -σχεδόν ἀνήμποροι-, νέοι, νέες, πολύτεκνοι οἰκογενειάρχες μὲ τὰ μωρὰ στοῦ καρότσι ἢ στὴν ἀγκαλιά, τὰ παιδιά τῶν φοιτητικῶν καὶ μαθητικῶν ὁμάδων, οἱ μαθητές τῶν ἐκπαιδευτηρίων «ΕΛΠΙΔΑ».

Μὲ τὴν εἴσοδο τοῦ σεβασμιωτάτου Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως κ. Βαρ-

νάβα ἀρχίζει ἡ ἀκολουθία. Ἀναστάσιμ' Ἐξόδιος! Ὅ,τι πιό ταιριστό γιά τόν κήρυκα τῆς Ἀναστάσεως. Ὁ ἀναστάσιμος παιάνας, ἄν καί βγαίνει ἀπό τρεμάμενα χεῖλη, ἀντιλαλεῖ τήν πίστη, τή βεβαιότητα, τή χαρά τῆς ἀνάστασης πού φύτρεψε μέσα μας μέ τά κηρύγματα καί τά συγγράμματα του αὐτός πού τώρα ξεπροβοδοῦμε γιά τήν αἰωνιότητα.

Κάθε τροπάριο, κάθε στίχος τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα φέρνει στό νοῦ μας καί μία ἐρμηνεία καί ἓνα κήρυγμά του. Κάθε περικοπή, κάθε χωρίο τοῦ Εὐαγγελίου καί ὅλης τῆς Καινῆς Διαθήκης πού διαβάστηκε κατά τή διάρκεια τῶν δύο ἡμερῶν ἀνασύρει στή μνήμη μας τά μηνύματα τῆς Γραφῆς πού ἐρμηνεύοντάς τα τόσο πρακτικά καί μεθοδικά τά ἔκανε συνθήματα τῆς ζωῆς μας.

Τό τέλος τῆς ἀκολουθίας πλησιάζει καί ὁ Σεβασμιώτατος Νεαπόλεως, λόγῳ στενότητος χρόνου, δίνει τό λόγο σέ λίγους ἀπό τοὺς πολλοὺς πού θά ἤθελαν νά ἀποχαιρετίσουν τόν κεκοιμημένο.

Συγκινημένος ὁ παναγιώτατος μη-

τροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Ἀνθίμος ἔδωσε τήν προσωπική του μαρτυρία: «Ἦταν πάντοτε στίς συζητήσεις του μείλιχος, ἤρεμος, σκεπτόμενος καί ὑπεύθυνος ἄνθρωπος τοῦ Εὐαγγελίου καί τῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας... Ἔχω ἀγαθή καί καλή μνεία ἀπό τή μετ' αὐτοῦ συνεργασία, συζήτηση, ἀνταλλαγή ἀπόψεων καί τινῶν ὑποδείξεων, μία-δύο φορές πού κάτι μοῦ εἶπε, ἀφοῦ ἄλλωστε ἦταν καί λίγα χρόνια μεγαλύτερος ἀπό τήν ταπεινότητά μου. Τά κρατῶ καί διατηρῶ καί τή γνώμη πού ἔχω καί τήν ἀμεση ἐντύπωση ἀπό τό πνευματικό ἔργο στό ὁποῖο προεξῆρχε μέσα στά πλαίσια τῆς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης ἀλλά καί τῶν γειτονικῶν Μητροπόλεων».

Καί τόνισε: «Ἐκεῖνο πού πρέπει ἐμεῖς νά ἀντιληφθοῦμε εἶναι ὅτι ὁ Στέργιος Σάκκος ἐζήσε ὅλα τά χρόνια του μέ ἰσχυρό πνευματικό ὄπλισμό καί μέ παράδειγμα ἐνώπιόν του τόν μακαριστό Μητροπολίτη Φλωρίνης, τόν Αὐγουστῖνο Καντιώτη, ἓνα φωτεινό μετέωρο πού πέρασε ἀπό τήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος

ἀλλά καί ἀλλαχοῦ καί ἀφῆκε ὄχι μόνο φήμη ἀλλά προπάντων ἔργο τόσο γιά τόν Χριστό καί τήν Ἐκκλησία ὅσο καί γιά τήν πατρίδα τήν ὁποία τόσο ἀγαποῦσε».

Τέλος, ὑπογράμμισε εὐστοχα: «Ἡ παρουσία ὄλων σήμερα ἐδῶ, τῶν σεβασμιωτάτων ἀρχιερέων, τοῦ οἰκείου ἀρχιερέως, τοῦ ἁγίου Νεαπόλεως καί Σταυρουπόλεως, τοῦ ἁγίου Φλωρίνης, τοῦ ἁγίου Ἀμαντίας πού μᾶς ἦρθε ἀπό τήν ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας, τόσων κληρικῶν, τόσου λαοῦ, εἶναι μία ἀναγνώριση πού γίνεται μέσα ἀπό τή στρατευομένη ἐκκλησία διά τό ἔργο τό ὁποῖο προσέφερε ὁ προσφυλῆς, ἀγαπητός καί γνωστός σέ ὅλους μας Στέργιος Σάκκος».

Τούς ἐπικηδεῖους τοῦ δημάρχου Γρεβενῶν, τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τοῦ προέδρου τῆς Ἀδελφότητος «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ», τοῦ ὑπευθύνου τοῦ Συνδέσμου «ΛΥΧΝΟΣ» ἐπισφράγισε ὁ σεβασμιώτατος Νεαπόλεως καί Σταυρουπόλεως κ. Βαρνάβας παίρνοντας τό λόγο τελευταῖος. «Ἐδιδάχθην ἀπό σέ πολλά», κατέθεσε ἀναφερόμενος στή μαθητεία του ὡς φοιτητής, ἀλλά καί στή συνεργασία του με τόν κεκοιμημένο στό ποιμαντικό ἔργο τῆς Μητροπόλεως. Μέ λόγο γλαφυρό ἔδωσε τό στίγμα τῆς προσωπικότητος τοῦ αἰεμνήστου διδασκάλου: «Κάποιοι, πού στήν καρδιά τους ἀναφε

ή φωτιά τῆς Ἀνάστασης καί ἡ φλόγα νά βαδίσουν στά βήματα τῶν ἀποστόλων ὡς ἱεραπόστολοι, ἔνωσαν τήν πείνα καί τή δίψα νά ἀνάψουν καρδιές, νά φωτίσουν πρόσωπα καί τήν εὐθύνη τῆς ἱεραποστολικῆς διδαχῆς νά τήν κάνουν καθημερινή τους πράξη. Αὐτό βρίσκει τήν πληρότητά του στό πρόσωπο τοῦ διδασκάλου, τοῦ καθηγητῆ, τοῦ συνοδοιπόρου καί συνέκδημου σ' αὐτό τό ταξίδι, τοῦ Στέργιου Σάκκου».

Ὁ κόσμος ἀκατάπαυστα ἀσπάζεται τό νεκρό. Οἱ ἱερεῖς μέ κόπο σπάζουν τήν ἀνθρώπινη ἀλυσίδα γιά νά μεταφερθεῖ ἡ σορός στόν τόπο τῆς ταφῆς, δίπλα στό ναό. Οἱ μαθητές του συνωστίζονται κατά τή μεταφορά του στόν αὐλίο χῶρο, γιά νά στηρίξουν ἔστω καί γιά λίγο τό σκῆνωμα αὐτοῦ πού στήριζε τίς ψυχές τους σέ κάθε δύσκολη ὥρα.

Φθάνοντας δίπλα στό ἱερό τοῦ ναοῦ, ἀποχαιρετήσαμε γιά τήν τελευταία ἐπί γῆς κατοικία του τόν σεβαστό νεκρό μέ τό «Χριστός Ἀνέστη», πού ἀντιλάλησε στίς κατάμεστες ἀπό χιλιάδες κόσμου πλαγιές.

«Γῆ εἰ καί εἰς γῆν ἀπελεύσει»...

Ὁ ἀπλός ξύλινος σταυρός πάνω στό χῶμα πού σκεπάζει τό σῶμα του σημειώνει τό μακάριο τέλος μιᾶς εὐλογημένης ζωῆς:

Στέργιος Ν. Σάκκος
Ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ
Πάσχα 2012

Στέργιος Σάκκος (1930-2012) Σχεδιάσμα ζωής

Στό όρεινό Πολυνέρι τών Γρεβενών τό βράδυ τής 12ης πρός 13η Νοεμβρίου 1930 γεννήθηκε ό Στέργιος, τό τέταρτο καί τελευταίο παιδί του Νικολάου καί τής Γιαννούλας Σάκκου. Από τούς άγνούς καί λεβεντόκορμους, τούς προικισμένους μέ τή βουνησία καθαρότητα γονεΐς του, κληρονόμησε τή γερή κράση καί τήν άγαθή φύση, πού τήν ένίσχυσε ό ίδιος μέ τή διά βίου σκληρή άσκηση. Καί τά δύο, φύση καί άσκηση, τά πλούτισε, τά άξιοποίησε καί τά έξαγίασε ή χάρη του Θεού. Καί μέσα στη χάρη ξεχώριζε, θαρρείς, ή εϋνοια τών δύο άγίων, πού στη μνήμη τους είδε τό φώς τής ζωής: Ό Στέργιος είχε φιλόανθρωπη καρδιά σαν του άγίου Ιωάννη του Έλεήμονα· είχε επίσης έρωτα γιά τήν άγία Γραφή καί τήν έρμήνευε μέ φλεγόμενη καρδιά καί χρυσό στόμα σαν τόν άγιο Ιωάννη τόν Χρυσόστομο.

17 Ιουλίου 1945: Άκούει τό πρώτο κήρυγμα από τόν τότε ιεροκήρυκα Γρεβενών καί κατόπιν μητροπολίτη Φλωρίνης, τόν μακαριστό π. Αύγουστίνο Καντιώτη. Ό ζωηρός έφηβος μέ τό σπινθηροβόλο πνεύμα καί τήν ιδιαίτερη κλίση στά Μαθηματικά αίχμαλωτίζεται από τόν μεγάλο ιεραπόστολο· καί παρά τίς προτροπές τών καθηγητών καί αὐτοῦ τοῦ π. Αύγουστίνου, νά ὑπηρετήσῃ τήν ἐπιστήμη τών Μαθηματικῶν, ἀποφασίζει νά ἀφοσιωθεῖ στή Θεολογία.

1949: Εἰσάγεται μεταξύ τών πρώτων στή Θεολογική Σχολή τοῦ Α.Π.Θ.

1953: Λαμβάνει τό πτυχίο μέ πλήρες «ἄριστα 10».

1954-56: Ὑπηρετεῖ τή στρατιωτική του θητεία. Ὡς ἔφεδρος ἀνθυπολοχαγός τῆς Ὁρησκευτικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Γ.Ε.Σ. ἐπισκέπτεται ὅλα τά Κέντρα Στρατοῦ, καθῶς καί τά φυλάκια τῆς παραμεθορίου, ὅπου ἐκφωνεῖ χριστιανικές ὁμιλίες. Κατά τήν ἀποστράτευσή του λαμβάνει «εὐφημον μνεία» τοῦ Γ.Ε.Σ.

1957: Μετά ἀπό διαγωνισμό, στόν ὁποῖο ἀριστεύει, προσλαμβάνεται βοηθός στήν ἔδρα τῆς Ἑρμηνείας τῆς Καινῆς Διαθήκης στήν Θεολογική Σχολή τοῦ Α.Π.Θ.

1958έ.: Συνεργάζεται μέ τόν πατρολόγο Π. Χρήστου γιά τήν ἔκδοση τών ἔργων τοῦ Νικήτα Στηθάτου καί τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ.

1958-1967: Ἰδρύει καί διευθύνει ἰδιωτικό ἐξατάξιο Γυμνάσιο στόν Ἅγιο Ἀθανάσιο Θεσσαλονίκης· παράλληλα λειτουργεῖ ἐκεῖ ὑπό τήν ἐπίβλεψή του καί μαθητικό οἰκοτροφεῖο. Χάρη σέ ἐκείνη τήν προσπάθεια ἑκατοντάδες ἀγροτόπαιδα ἀναδείχθηκαν σπουδαῖοι ἐπιστήμονες καί σημαντικές προσωπικότητες στήν κοινωνία.

1965: Ἀναγορεύεται διδάκτωρ τῆς Θεολογίας. Ἡ διδακτορική διατριβή του μέ θέμα «Περί Ἀναστασίων Σιναιτῶν» ἀπέ-

Με τή μητέρα του

Μέ τούς νέους τών Γρεβενῶν καί τόν π. Αύγουστίνο

Ἐφεδρος ἀνθυπολοχαγός

Σέ βιβλιοθήκη τοῦ Ἀγ. Ὁρους

σπασε ιδιαίτερα εύμενεις κρίσεις όχι μόνον από Έλληνες αλλά και από ξένους κορυφαίους έρευνητές.

1966-1968: Μεταβαίνει στη Γερμανία για μεταδιδακτορικές σπουδές.

1970-1975: Έκλέγεται και ύπηρετεί ως έκτακτος καθηγητής της Εισαγωγής και Έρμηνείας της Καινής Διαθήκης στη Θεολογική Σχολή του Άριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

1971 έ.: Ίδρύει και διευθύνει στη Θεσσαλονίκη Αντιαιρετική Σχολή, όπου καταρτίζονται στελέχη για την αντιμετώπιση διαφόρων αίρέσεων.

1972 έ.: Σέ συνεργασία μέ τόν μακαριστό καθηγητή Π. Χρήστου φιλοπονεί έκδόσεις πατερικών κειμένων και μεταφράσεις αυτών, στη σειρά Ε.Π.Ε.

1983-1998: Ύπηρετεί ως τακτικός καθηγητής στό Τμήμα Ποιμαντικής της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. **1987-1989:** Διατελεί πρόεδρος του Τμήματος Ποιμαντικής.

1987-2007: Συνεργάζεται μέ τόν π. Ίωάννη Διώτη για την επανέκδοση της μεγάλης Πατρολογίας του Migne και καταρτίζει τούς πίνακες χωρίων της άγίας Γραφής.

1991-1994: Διδάσκει στην Άνωτέρα Έκκλησιαστική Σχολή της Ίερās Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης.

Κατά τή διάρκεια της πανεπιστημιακής του θητείας και μετά την άφυπνέτησή του έδινε διαλέξεις στό Άνοιχτό Πανεπιστήμιο. Συμμετείχε δέ ως εισηγητής σέ πολλά Θεολογικά Συνέδρια στην πατρίδα μας και στό Έξωτερικό (Κύπρο, Βουλγαρία, Ρουμανία).

Τό πλούσιο **συγγραφικό έργο** του υπερβαίνει τά 80 συγγράμματα μέ χιλιάδες σελίδες, ένω άφησε και δεκάδες άνέκδοτα έργα. Τά συγγράμματά του καλύπτουν όλους τούς τομείς της Θεο-

λογίας: έρμηνευτική, δογματική, άγιολογία, άπολογητική, κατηχητική. Διακρίνονται για τήν πρωτοτυπία, τή σαφήνεια, τίς όρθόδοξες και πατερικές θέσεις. Έλληνες και ξένοι θεολόγοι άναφέρονται σέ αυτά μέ θαυμασμό.

Παράλληλα μέ τήν έπιστημονική του δραστηριότητα ό σοφός και χαρισματικός καθηγητής άνέπτυξε πλούσια έκκλησιαστική, κηρυκτική και κατηχητική δράση. Τά **Χριστούγεννα του 1949** ως πρωτοετής φοιτητής πραγματοποίησε τό πρώτο του κήρυγμα στόν μητροπολιτικό ναό τών Γρεβενών και **18 Μαρτίου 2012** τό τελευταίο στόν ί. ναό Άναλήψεως του Κυρίου της «Χριστιανικής Έλπίδος». Άνάμεσα στά δύο όριακά κηρύγματα έκτείνεται ή κηρυκτική διακονία του, πού άναμφισβήτητα ύπήρξε ή πρώτη του προτεραιότητα και ό άσίγαστος πόθος της καρδιάς του. Πραγματοποίησε χιλιάδες όμιλίες και διαλέξεις σέ πολλές πόλεις της Ελλάδος, καθώς και στους όμογενείς του έξωτερικού, στη Γερμανία (**1966-1968, 1987, 1988-1989**), Άγγλία (**1982-1983**) και Αυστραλία (**1985**). Ώς συνεργάτης ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών επί σειρά έτών παρουσίασε θέματα έκλαϊκευμένης θεολογίας.

Ύπήρξε ό πνευματικός ήγέτης και διδάσκαλος τών χριστιανικών Άδελφοτήτων της Θεσσαλονίκης «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ», «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΛΠΙΣ», «ΘΕΟΤΟΚΟΣ» και του συνδέσμου χριστιανών νέων «ΛΥΧΝΟΣ», καθώς και της Άδελφότητας «Η ΑΓΙΑ ΒΑΡΒΑΡΑ» στό Γρεβενά.

Άπό τίς άρχές της δεκαετίας του 1970 και έξης είχε τήν εϋθύνη και τήν καθοδήγηση τών κύκλων μελέτης της άγίας Γραφής πού λειτουργεί ή Άδελφότητα «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ» στη Θεσσαλο-

νίκη καί σέ ἄλλες περιοχές μέ τήν εὐλογία τῶν οἰκείων Μητροπολιτῶν. Ἔχει δέ καταρτίσει βοηθήματα γιά τούς κυκλάρχες, ὅπου ἐρμηνεύει ὁλόκληρα βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης καί ἐκλεκτές περικοπές τῆς Παλαιᾶς. Ἐκατοντάδες εἶναι ἐπίσης οἱ εἰσηγήσεις του σέ Ἱερατικά Συνέδρια διαφόρων Μητροπόλεων.

Ὡς φοιτητής ἀκόμη διηύθυνε χριστιανική κατασκήνωση μαθητῶν στό Πήλιο. Στή συνέχεια, **ἐπί σαράντα καί πλέον ἔτη** διατέλεσε ἀρχηγός χριστιανικῶν κατασκηνώσεων, ὅπου ἔδωσε ὁλόψυχα τόν ἑαυτό του κατηχώντας καί νοθετώντας νυχθημερόν παιδιά, νέους ἀλλά καί οἰκογενειάρχες.

Στήν κοινωνική καί φιλανθρωπική δράση ὑπῆρξε ἐπίσης ἀξιοθαύματος. Συμμετέχοντας στά προβλήματα τῶν χειμαζομένων ὀρθοδόξων ἀδελφῶν πραγματοποίησε ἐπισκέψεις στήν περιοχή τῆς Ἀλβανίας καί τῆς Βοσνίας.

Καί ποιός δέν ἔχει νά καταθέσει γιά τόν κόπο του, τή θυσία του, τό στοργικό του ἐνδιαφέρον, τήν πατρική του καρδιά! Χωρίς ποτέ νά ὑπολογίσει τόν ἑαυτό του, ὁ ἴδιος πολλές φορές ἄγρυπνος, ἀτάκτο, ἐμπερίστατος, ἔσπευδε, διανύοντας ἀκόμη καί πολλά χιλιόμετρα, νά βρεθεῖ κοντά σέ ὅσους εἶχαν ἀνάγκη, νά γίνεи πράγματι Κυρηναῖος τους. Ἔτρεχε νά ἐπισκεφθεῖ ἀρρώστους, νά συνδράμει ἐνδεεῖς, νά ἀποφυλακίσει φυλακισμένους μεταγγίζοντάς τους τήν ἐλπίδα πού πηγάζει ἀπό τή μετάνοια· μεριμνοῦσε νά παρηγορήσει πενθοῦντες καί θλιμμένους, νά στηρίξει κλονιζομένους, νά μονοιάσει οἰκογένειες, νά χειραγωγήσει στήν πίστη νέους, νά ἐπαναφέρει πλανεμένους στήν Ἐκκλησία. Ἀλλά καί πλῆθος μαθητῶν του θά ἔχουν νά θυμοῦνται μέ εὐγνωμοσύνη τήν ἀνθοδέσμη τῶν θείων μηνυμάτων πού τούς προσέφερε στό μυστήριο τῶν

Στή Θεολογική μέ τόν καθ. Π. Χρήστου

Μέ κατασκηνωτές στό Πήλιο

Κατασκήνωση Πρώτης, Φλώρινα

Σίδνεϋ, Αὐστραλία

Στό Άγιο Όρος

Συνομιλώντας μέ χωρική γερόντισσα

Έπίσκεψη στις άγρ. φυλακές Κασσάνδρας

Κατασκήνωση Ζιάκα

γάμων τους, καθώς καί στίς βαπτίσεις τών παιδιών τους.

Καλοκαίρι 2011: Ύφίσταται σοβαρό κλονισμό ή υγεία του. Ύπέμεινε καρτερικά τή δοκιμασία, δίνοντας μάθημα γιά τό πώς αντιμετωπίζει τόν σταυρό τής αρρώστιας ό άνθρωπος τοῦ Θεοῦ. Μέχρι καί τήν τελευταία στιγμή δέν ἔπαυσε νά κηρύττει, νά γράφει, νά ὑπαγορεύει, νά διορθώνει, νά κατευθύνει, νά ἐπικοινωνεῖ καί νά ἐνδιαφέρεται γιά τίς ανάγκες ἐνδεῶν ἀδελφῶν.

Στό διάστημα αὐτό συμπληρώνει τό συγγραφικό του ἔργο μέ τρία νέα βιβλία: «Ὁ ἀντίχριστος καί τό 666» (ἀρχές καλοκαιριοῦ 2011), «Ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου· τόμος Α΄, εἰσαγωγικά καί ἐρμηνεία κεφ. 1-3» (Νοέμβριος 2011), «Αὐγή μυστικῆς ἡμέρας» (Μάρτιος 2012). Παράλληλα συγκέντρωνε τήν ὕλη τοῦ τρίτου βιβλίου τῆς σειρᾶς γιά τό πρόσωπο τῆς Παναγίας καί παρέδιδε γιά ἐκτύπωση τόν τρίτο τόμο τῆς «Ἐρμηνείας στό κατά Λουκᾶν Εὐ-αγγέλιο».

25 Μαρτίου: Παρακολουθεῖ τό θεατρικό «Κατσαντώνης» πού ἀνέβασαν οἱ νέοι τοῦ συνδέσμου «ΛΥΧΝΟΣ» στήν αἴθουσα τῆς Ἀδελφότητος «Ἀπολύτρωσις».

31 Μαρτίου: Παρότι οἱ σωματικές του δυνάμεις εἶχαν ἀρχίσει νά τόν ἐγκαταλείπουν, καλεῖ τά στελέχη καί τακτοποιεῖ ἐκκρεμότητες σχετικά μέ δραστηριότητες τοῦ πνευματικοῦ του ἔργου.

Ξημέρωμα τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα (15-4-2012): Μέσα στήν ἀναστάσιμη χαρά ό ἀναστημένος Κύριος καλεῖ τόν διαπρύσιο κήρυκα τῆς Ἀναστάσεως κοντά του, γιά νά γιορτάσει «ἐκτυπώτερον» τό Πάσχα μαζί του.

Μνησθεῖη Κύριος τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης του καί τῶν ποικίλων θυσιῶν γιά τήν οἰκοδομή καί τόν καταρτισμό τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ!

Ὁδεύοντας πρὸς τὸ τέλος - στιγμιότυπα

Εἶναι γεγονός ὅτι ὁ Θεὸς εἶχε προικίσει τὸν δοῦλο του Στέργιο μὲ ἕναν ἐξαιρετικά γερό ὄργανισμό καὶ τοῦ χάριζε ἄριστη ὑγεία σὰ περισσότερα χρόνια τῆς ζωῆς του. Ὁ ἴδιος, λεβεντόψυχος καὶ γενναιόφρων, πυρπολούμενος ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ καὶ μιμούμενος τὸν πνευματικὸν πατέρα καὶ διδάσκαλο, τὸν ἀσκητικὸ π. Αὐγουστῖνο Καντιώτη, συνήθισε ἀπὸ μικρὸς νὰ σκληραγωγεῖ τὸ σῶμα του μὲ νηστείες καὶ ἀγρυπνίες. Πολλές Σαρακοστές -θυμοῦνται οἱ μαθητές του- τίς περνοῦσε μὲ ξηροφαγία, ἐνῶ ἔμενε τελείως ἄσιτος τὴν πρώτη καὶ τὴν τελευταία ἐβδομάδα τῆς Σαρακοστῆς.

Πρόθυμα ἀναλάμβανε κόπους καὶ ταλαιπωρίες προκειμένου νὰ φέρει εἰς πέρας ἕνα ἔργο ἢ νὰ ἐξυπηρετήσει κάποιον ἀνήμερο. Ὡς βοηθός σὲ πανεπιστήμιο εἶχε περάσει μία ἐβδομάδα σὲ σπουδαστήριον βυθισμένος στὴ μελέτη τῆς Πατρολογίας τοῦ Migne ἐπὶ 24ώρου βάσεως. Κι ὅταν σὲ κάποια ἐξόρμηση σὲ τὸ Ἅγιον Ὄρος μαζί μὲ τίς δικές του ἀποσκευές φορτώθηκε καὶ ἐκεῖνες συναδέλφου του, καθηγητῆ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀποκάμει ἀπὸ τὴν ὁδοιπορία, ἐκεῖνος κατάπληκτος φώναζε: «Στέργιε, θὰ μὲ κάνεις νὰ πιστέψω ὅτι εἶναι ἀληθινοὶ οἱ ἄθλοι τοῦ Ἡρακλέους!»

Μὲ μαθητὲς τῶν Ἐκπαιδευτηρίων «ΕΛΠΙΔΑ»

Ὡστόσο, καὶ στὴν περίπτωση τοῦ Στέργιου δούλεψε ὁ νόμος τῆς φθορᾶς. Ὑπέστη ἕναν σοβαρὸ κλονισμό ἢ ὑγείας του τὸ καλοκαίρι τοῦ 2011. Ἦταν τὸ πρῶτο καλοκαίρι ποῦ δέν μπόρεσε νὰ συμμετάσχει σὲ ὅλες τίς κατασκηνωτικές περιόδους. Ἔμεινε μόνο σὲ τριήμερο τῶν ἀνδρῶν καὶ ἕνα διάστημα τῆς περιόδου τῶν μαθητῶν Λυκείου σὲ Ζιάκα. Ἀναγκάσθηκε νὰ κατεβεῖ στὴ Θεσσαλονίκη γιὰ νοσηλεία. Τὴν εὐθύνη τῆς ὑγείας του ἀνέλαβε ὁ γαστρεντερολόγος καθηγητῆς κ. Ἰωάννης Κουντουράς, σὲ συνεργασία μὲ ἕνα ἐπιτελεῖο γιαιτρῶν -φίλων, μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τοῦ ἀσθενοῦς. Κυριολεκτικά πάλεψαν σκληρά καὶ μὲ δέος ἀναγνώριζαν τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ στὴν ὅλη υπόθεση. Πῶς ἀλλιῶς νὰ ἐξηγηθεῖ ὅτι ἕνας ἄνθρωπος μὲ τόσο ἐπιβαρυσμένη ὑγεία διατηροῦσε κρυστάλλινη τὴ διαύγεια

τροί. Πόσο χαιρόταν τόν κάθε επίσκεπτη! Τόν φίλο πού αὐθημερόν ἦρθε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα μόνο γιὰ νά τόν δεῖ, τοὺς πολύτεκνους γονεῖς πού τοῦ ἔφεραν τό νεογέννητό τους, τὰ ζευγάρια τῶν μελλονύμφων μαθητῶν του, πού ἦρθαν μέ τὰ προσκλητήρια τῶν γάμων τους, τόν νεοσύλλεκτο πού μετὰ τὴν ὀρκωμοσία ἦρθε μαζί μέ τοὺς γονεῖς του νά χαιρετίσει τόν διδάσκαλο, τοὺς νέους πού προσλήφθηκαν ὡς εἰδικοί

τῆς σκέψης του καί ἦταν τόσο παραγωγικός μέχρι τέλους! Ἀλλά τό τέλος πλησίαζε.

Στίς 27 Ἰουλίου ἡ κατάστασή του ἐπιδεινώθηκε, ἔπεσε σέ κῶμα.

Στίς 29 Ἰουλίου τόν ἐπισκέφθηκε ὁ ἐπίσκοπος Νεαπόλεως καί Σταυρουπόλεως κ. Βαρνάβας μέ μερικούς ἱερεῖς του καί τοῦ διάβασε εἰδική εὐχή. Δεκάδες μαθητῶν καί συνεργατῶν τοῦ ἀσθενοῦς γονατισμένοι συμμετεῖχαν. Ἄρχισε νά συνέρχεται. Μέ εὐγνωμοσύνη ἀναφερόταν σ' ἐκεῖνη τὴν «προσευχὴ τῆς πίστεως», δηλαδή τῆς Ἐκκλησίας· «ὁ ἐπίσκοπος μέ ἀνέστησε», ἔλεγε. Στίς 15 Αὐγούστου ἦταν ἤδη ἀρκετά καλά, ὥστε μπόρεσε νά κηρύξει! Στίς 23-27 Αὐγούστου ἐπισκεπτόταν καθημερινὰ τὴν κατασκήνωση οἰκογενειῶν στὴ Μεταμόρφωση Χαλκιδικῆς καί ἔκανε μαθήματα καί συζητήσεις μέ τοὺς κατασκηνωτές!

Ἀνθρωπος ἀγάπης καί δράσεως ἐπιδίωκε τὴν ἐπικοινωνία μέ τοὺς ἀδελφούς καί μαθητές του καί ἐνδιαφερόταν προσωπικά γιὰ τοῦ καθενός τὰ θέματα. Ἡ πόρτα τοῦ ἀναρρωτηρίου ἔκλεινε, μόνο ὅταν τό ἐπέβαλλαν οἱ για-

φρουροί. Τί ἔγνοια εἶχε γιὰ τὴν τοποθέτησή τους, τί μέριμνα γιὰ τοῦ καθενός τό πρόβλημα! Καί τὰ τηλεφωνήματα ἀκατάπαυστα τόν κρατοῦσαν σέ ἐπαφὴ μέ ἑκατοντάδες ἀνθρώπων κατάσπαρτων στὴν ὑφήλιο. Ὅλων τὰ θέματα γίνονταν αἰτήματα τῆς προσευχῆς του. Τοὺς μνημόνευε, τοὺς ἐγγὺς καί τοὺς μακράν, ἕναν ἕναν στίς μακρὲς νύχτες τῆς ἀγρύπνιας του. «Ἀπόψε περπάτησα ὅλη τὴ γῆ, μνημονεύοντας ψυχές ἀπὸ Ἀγγλία μέχρι Αὐστραλία», ἔλεγε συχνά. Κι ἄλλες φορές, μέσα στὸν ὕπνο του ἀκουγόταν νά ψελλίζει προσευχές, νά κηρύττει, νά συντάσσει ἄρθρα, πού μόλις ξυπνοῦσε τὰ ὑπαγόρευε νά γραφοῦν.

Ἡ παρουσία του, ἡ διδαχὴ του γιὰ τὴ θεία Λειτουργία καί ὁ ἀποχαιρετισμός του τὴν Καθαρά Δευτέρα (27 Φεβρουαρίου 2012) θά μείνουν χαραγμένα ἀνεξίτηλα στίς καρδιές ὅλων τῶν ἀδελφῶν πού συμμετεῖχαν στὴ συνάντηση τῶν ομάδων τῆς Ἀδελφότητος. Ἀλλά καί ἡ στάση του καί ὁ λόγος του στὴν κηδεῖα τοῦ πολυαγαπημένου του Πανσανία (7 Μαρτίου 2012) συγκλόνισε ὅλους τοὺς συμμετέχοντες. Μάλιστα,

παρά την αδυναμία του, ἐφθασε μέχρι τό Ἄργος Ὀρεστικό, γιά νά τόν ξεπροβοδίσει.

Εἶχε τήν αἴσθηση ὅτι ἀναχωρεῖ καί νοιαζόταν νά ἀξιοποιήσει τήν παράταση πού ὁ Κύριος τοῦ ἔδωσε, νά ὁλοκληρώσει τή μετάνοιά του καί κάποια ἀπό τά ἔργα πού εἶχε ὑπό ἔκδοση. Ἐτσι τόν Νοέμβριο κράτησε στά χέρια του τόν πρῶτο τόμο «Ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου» μέ ἐκτενῆ εἰσαγωγή καί ἐρμηνεῖα τῶν κεφ. 1-3. Τήν ἴδια μέρα ἄρχισε τήν τελευταία διόρθωση τῆς ὕλης τοῦ δεύτερου τόμου. Τό Μάρτιο κυκλοφορήθηκε ἡ «Αὐγή μυστικῆς ἡμέρας», τό δεύτερο βιβλίο τῆς σειρᾶς γιά τό πρόσωπο τῆς Παναγίας. Καί ἤδη, στά δύο κηρύγματά του στούς Α΄ καί Β΄ Χαιρετισμούς, μίλησε γιά τό πρόσωπο τῆς Παναγίας στήν ἀγία Γραφή, ἐτοιμάζοντας τήν ὕλη γιά τόν τρίτο τόμο τῆς ἴδιας σειρᾶς. Παρέδωσε ἐπίσης γιά ἐκτύπωση τόν τρίτο τόμο τῆς Ἑρμηνείας στό κατά Λουκᾶν Εὐαγγέλιο.

Ὁ νοῦς του ἦταν στή δουλειά καί στήν παράκληση τῶν ἀδελφῶν· καί ἡ καρδιά του παραδομένη στόν Θεό πού λάτρευε, μέ ἔντονη τήν αἴσθηση ὅτι Ἐκεῖνος ρυθμίζει τά πάντα. Σέ μία ἀπό τίς προσευχές του τίς τελευταῖες μέρες, οἱ ἀδελφοί πού ἦταν κοντά του τόν ἄκουσαν νά λέει: «Σέ εὐχαριστῶ, Κύριε, γιά τήν παράταση πού μοῦ ἔδωσες, ὥστε νά ὁλοκληρώσω τή μετάνοιά μου καί ὅσες ἐκκρεμότητες ἐσύ θέλεις». Ὅταν συνεργάτες του τόν ρώτησαν γιά κάποιο διοικητικό θέμα «τί σκέπτεσθε;», ἐκεῖνος ἀπάντησε: «Σκέπτεται ὁ Θεός». Ἐτσι ἐνίωθε!

Στήν κηδεῖα τοῦ ἀδ. Πανσανία

Αὐτή ἡ τέλεια παράδοση στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, πού χαρακτήριζε ὅλη τή ζωή του, ὑπῆρξε χαρισματικά ἔντονη τόν τελευταῖο καιρό. Ἀνέπνεε τόν ἀγαπημένο τῆς καρδιάς του Ἰησοῦ καί Ἐκεῖνος τόν ἐνέπνεε. Φυσικά, οἱ γύρω δέν μπορούσαμε νά καταλάβουμε τήν ἀπόλαυση πού ζοῦσε ἡ ψυχὴ του μέσα στήν ἀγαπητική παρουσία τοῦ Κυρίου. Νιώθαμε μόνο τό ἀντιφάγγισμα τῆς εὐφροσύνης του στή γαλήνια ἰλαρότητα τοῦ προσώπου του, στήν ἀδιάλειπτη προσευχή του, στή συνεχή ὑπόμνηση: «Παιδιά μου, νά ἀγαπᾶτε τόν Θεό καί ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Δέν ξέρετε τί συμφέρουσα συναλλαγή μᾶς ἔχει χαρίσθει! Δίνεις μέ τό κουταλάκι καί σοῦ ἀνταποδίδει ὁ Θεός μέ τήν μεγάλη κουτάλα»!

Ἡ ἀγαπητική προσέγγισή του στόν Θεό ηὔξανε τή διάθεση μετανοίας. Τήν «κουφή ἐβδομάδα» μίλησε μέ τόν πνευματικό, πού βγήκε δακρύβρεχτος ἀπό τό δωμάτιό του. Ζητοῦσε ἀπ' ὅλους συγγνώμη. «Νά μέ συγχωρεῖτε», ἐπαναλάμβανε στούς συνεργάτες, στούς μαθητές, στούς γιατρούς, στούς νοσηλευτές. Καί διευθετώντας τά ποικίλα θέμα-

τα της διακονίας του δέν έπανε νά έπαναλαμβάνει τήν ιερή παρακαταθήκη του: «Άγάπη καί άνεξικακία πρός όλους».

Μέ ύγρά μάτια κοινώνησε τό πρωί της Μεγάλης Τρίτης. Συγκλονισμένοι οί παριστάμενοι έψαλλαν επίκαιρους ύμνους. «Δόξα τῷ Θεῷ, ὅλα μᾶς τά 'δωσε», έπαναλάμβανε.

Τό βράδυ της έπομένης βυθίστηκε πάλι. Βάραινε ὅλο καί περισσότερο. Εἶχε πάρει τό δρόμο του. Ήταν φανερό ὅτι ὁ διαπρύσιος κήρυκας της Άνάστασης θά γιόρταζε τό Πάσχα στόν οὐρανό -ὅπως τό εἶχε πεῖ- μαζί μέ τόν άφοσιωμένο μαθητή καί συνεργάτη του Πausανία. Ὁ Θεός θά ίκανοποιούσε καί αὐτό τό αίτημα τοῦ δούλου του. Φθάσαμε στό Μέγα Σάββατο. Οἱ άδελφοί πού κύκλωναν τήν κλίνη του έψαλλαν καί προσεύχονταν συνεχῶς κοντά του. Μετά τήν άναστάσιμη θεία Λειτουργία ξαναῆρθαν μέ τίς άναμμένες λαμπάδες καί τοῦ έψαλλαν τό «Χριστός άνέστη». Μά αὐτός ἤδη τό ζούσε ὡς γεγονός, ὅπως εἔδειχνε ἡ ὀσιακή ίλαρότητα της μορφῆς του. Σιγανή, άνεπαίσθητη ἡ άνάσα του έσβησε μετά άπό λίγες ὥρες, ὅταν ὁ λαμπριάτικος ἥλιος καταύγαζε τήν άνοιξιάτικη πλάση. Ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ Στέργιος Σάκκος, ὁ έποπτικός δάσκαλος της σταθερῆς πίστες καί της άδιάκοπης μετάνοιας, ὁ φλογερός κήρυκας της Άνάστασης, εἶχε φέρει εἰς πέρας τήν άποστολή του καί έσπευδε πλέον νά παραστεῖ στή χαρά τοῦ Κυρίου του. Νά 'χουμε τήν εὐχή του!

Ὁ καινός

... Τό άναστάσιμο κήρυγμα της ἡμέρας δέν θά εἶναι λόγια, άγαπητοί μου άδελφοί, πού έτοιμάστηκαν στό γραφεῖο μέσα άπό βιβλία. Τό κήρυγμα τό βλέπουμε ζωντανό ένώπιόν μας, στό ιερό σκήνωμα τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Στεργίου, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε ἕνας αὐθεντικός κήρυκας της άναστάσεως τοῦ Κυρίου μας γιά περισσότερο άπό μισό αἶώνα. Δέν εἶναι ἕνα κήρυγμα πού συμπυκνώνει λίγες ὥρες μελέτης, αλλά 60 καί πλέον χρόνια ζωῆς άνιδιοτελοῦς αὐταπάρνησης καί άφοσιωμένης διακονίας στό ἔργο της Έκκλησίας. Ὁ προσφιλης μας νεκρός άποτελεῖ ἕνα παράδειγμα, πού δείχνει ποιός εἶναι ὁ καινός άνθρωπος, τόν ὁποῖο δημιούργησε ὁ Κύριος μέ τήν άνάστασή του. Θά προσπαθήσω νά τόν περιγράψω ἐπιλέγοντας, άνάμεσα σέ πολλά, τέσσερα χωρία άπό τήν άγία Γραφή, πού θεωρῶ ὅτι αντιπροσωπεύουν τό πρόσωπο καί τή ζωή του.

1. Τό πρῶτο χωρίο προέρχεται άπό τόν 118 ψαλμό, ὁ ὁποῖος άποτελεῖ ὕμνο στό νόμο τοῦ Κυρίου. Λέγει ὁ ψαλμωδός: «Ὡς ἠγάπησα τόν νόμον σου, Κύριε· ὅλην τήν ἡμέραν μελέτη μου ἐστίν ... Ὡς γλυκέα τῷ λάρυγγί μου τά λόγια σου, ὑπέρ μέλι τῷ στόματί μου. Άπό τῶν έντολῶν σου συνῆκα· διὰ τοῦτο ἐμίσησα πᾶσαν ὁδόν άδικίας» (στ. 97,103-104). Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἦταν ὁ μεγάλος ἔρωτας, ἡ μεγάλη άγάπη τοῦ διδασκάλου Στεργίου. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ πού ρίζωσε στήν καρδιά του, σπάρθηκε άπό ἕναν άνθρωπο, ὁ ὁποῖος τοῦ τόν δίδαξε ά-

ἄνθρωπος *

καινοτόμητο, γνήσιο, δυναμικό, ριζοσπαστικό καί ανατρεπτικό κάθε ταπεινῆς συμβατικότητος, τόν μακαριστό γέροντα π. Αὐγουστῖνο Καντιώτη. Ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Στέργιος ἀγάπησε τόν θεῖο λόγο ὅσο τίποτε ἄλλο, τόν ἔκρυψε μέσα στήν καρδιά του καί τόν διατήρησε ἀδιάλειπτο συνοδό σέ ὅλη τή ζωή του, πηγὴ τῆς ἔμπνευσής του, στήριγμα στίς δυσκολίες του.

2. Ἀλλὰ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ δέν κρύβεται, διότι, ὅπως εἶπε ὁ Κύριος, ὅταν μπαίνει στήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου, γίνεται «πηγὴ ὕδατος, ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον» καί «ποταμοὶ ῥέουσι ἐκ τῆς κοιλίας» τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου. Διότι, ὅπως τό λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ἄνθρωπος πού ἀποδέχεται μέσα του τό λόγο τοῦ Θεοῦ, γίνεται εὐαγγελιστής. «Ἐὰν γὰρ εὐαγγελίζωμαι, οὐκ ἔστι μοι καύχημα· ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται· οὐαὶ δὲ μοί ἐστι ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι» (Α΄ Κο 9,16), εἶναι τό δεύτερο χωρίο πού ἐπιλέγω ἀπὸ τὴν ἀγ. Γραφή. Ἡ διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου στὸν κόσμον δέν εἶναι μία ὑποχρέωση τοῦ καινοῦ ἀνθρώπου, εἶναι μία ἀνάγκη. Σιγᾷ τώρα ἡ φωνὴ τοῦ ἱεραποστόλου τοῦ Θεοῦ, πού ἀντήχησε σέ βουνὰ καί σέ λαγκάδια, σέ ποτάμια καί σέ λίμνες, σέ πολιτείες καί σέ χωριά, πέρα ἀπὸ τοὺς ὠκεανούς σέ ἄλλες ἡπείρους, μεταφέροντας γνήσιο καί ἀνόθεντο τό λόγο τοῦ Κυρίου

Ἱερός ναὸς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου

στis διψασμένες ψυχές πού τόν ἀναζητοῦσαν. Δέν μπορούσαμε πάντοτε νά τόν καταλάβουμε. Μέ τήν φτωχή ἀνθρώπινη λογική μας λέγαμε: «Μά δέν μπορεῖ νά καθίσει λίγο νά ξεκουραστεῖ;». Ἀλλά δέν μπορεῖ νά καταλάβει κανείς τόν πόθο καί τήν ἀνάγκη τοῦ εὐαγγελιστοῦ, τοῦ διδασκάλου τοῦ θείου λόγου νά διδάσκει· «Ἀνάγκη ἐστὶν ἵνα εὐαγγελίζηται». Γι' αὐτό καί ἂν κάτι μάθαμε ἀπό τόν διδάσκαλο Στέργιο, εἶναι νά μπολιάζουμε τή ζωή μας μέ τό λόγο τοῦ Θεοῦ μέ κάθε δυνατή εὐκαιρία. Διότι, ὅταν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ μπαίνει στή ζωή μας, ἀνακαινίζει, ἀπελευθερώνει, δίνει προοπτική αἰώνια.

3. Τό τρίτο χωρίο εἶναι καί πάλι ἀπό τό βιβλίον τῶν Ψαλμῶν. Ὡς διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου καί ὡς γνήσιο τέκνο τοῦ διδασκάλου του, τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἔγινε καί ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Στέργιος «πέτρα σκανδάλου» καί «σημεῖον ἀντιλεγόμενον». Ὅσο ἀγαπήθηκε καί ἐνέπνευσε πολλούς, ἄλλο τόσο μισήθηκε, κατηγορήθηκε καί διώχθηκε. Αὐτή εἶναι ἡ μοίρα τῶν ἀνθρώπων τοῦ Θεοῦ καί τῶν διδασκάλων τοῦ Εὐαγγελίου! Ἀλλά αὐτός, ὡς καινός ἄνθρωπος ὅπως ὁ ψαλμωδός, «ὥσει κωφός οὐκ ἤκουε καί ὥσει ἄλαλος οὐκ ἤνοιγε τὸ στόμα αὐτοῦ, καί ἐγένετο ὥσει ἄνθρωπος οὐκ ἀκούων καί οὐκ ἔχων ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ἐλεγμούς» (Ψα 37,14-15). Λόγος κακός ἀπό τό στόμα του δέν βγῆκε γιά κανέναν, οὔτε γιά τούς κατηγορούς του οὔτε γιά τούς μεγαλύτερους ἐχθρούς του. Μέ ἀκακία καί μέ ἀπεραντή ἀγάπη, πού μόνο ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καί καμία ἀνθρώπινη καλοσύνη ἢ ἀρετή δέν μπορεῖ νά χαρίσει, προχώρησε μπροστά. «Ὡσει κωφός» ὅχι μόνο δέν ἄκουγε τίς συκοφαντικές κατηγορίες ἐναντίον του, ἀλλά δέν ἄκουσε οὔτε

ὄλους ὅσοι τόν συμβούλευαν νά καταφύγει στά δικαστήρια, νά γράφει, νά μιλήσει μέ ἐπιχειρήματα, γιά νά ὑπερασπίσει τόν ἑαυτό του. Ἐκεῖνος τὰ ἀνέθεσε ὅλα στόν πανάγαθο δικαιοκρίτη Κύριο μέ ἀκακία καρδίας.

Καί ὁ πανάγαθος δικαιοκρίτης Κύριος ἔβγαλε τό ἀποτέλεσμα καί τό διακήρυξε μέ τήν πνευματική οἰκογένεια πού τοῦ χάρισε: Μέ τούς 100 καί πλέον ἀνθρώπους πού ἀφιέρωσαν ὁλόκληρη τή ζωή τους στή διακονία τῆς Ἐκκλησίας καί στήν ὑπηρεσία τοῦ ἀνθρώπινου πόνου. Μέ τίς 150 καί πλέον οἰκογένειες πού ἀγωνίζονται μέσα σ' αὐτόν τόν κόσμο νά οἰκοδομήσουν κατ' οἶκον ἐκκλησίες, ἀνθρώπους τοῦ μόχθου καί τοῦ μεροκάματου, πού πλαισίωσαν «πανοικεῖ» τόν διδάσκαλο τοῦ Θεοῦ Στέργιο. Ἀλλά καί μέ τίς ἑκατοντάδες καί χιλιάδες τῶν ἀνθρώπων πού ἄκουσαν καί ἐμπνεύστηκαν ἀπό τό κήρυγμά του. Αὐτή εἶναι ἡ δόξα καί ἡ ἀπολογία, τήν ὁποία ὁ Κύριος ἐτοίμασε γιά τόν δοῦλο του, διακηρύσσοντάς την σέ ὅλα τὰ πλάτη καί τὰ μήκη τῆς γῆς.

4. Ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Στέργιος ἀγωνίστηκε καί ἐκοπίασε «ὑπὲρ δύναμιν». Ἐργάστηκε μέ αὐταπάρνηση καί δυναμισμό καί πολλαπλασίασε τὰ τάλαντα πού τοῦ ἔδωσε ὁ Θεός. Ἐργάστηκε μέ ἐπιμέλεια στό ἔργο τοῦ Κυρίου καί Ἐκεῖνος τοῦ χάρισε ἀκόμη μία εὐλογία: νά ὁλοκληρώσει τό ἔργο του ὡς τίς πῖο μικρές λεπτομέρειες, ὥστε νά δικαιούται νά ἐπαναλάβει τό λόγο τοῦ ἀπ. Παύλου· «τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα· λοιπόν, ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής, οὐ μόνον δὲ ἐμοί, ἀλλὰ καί πᾶσι τοῖς ἡγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ»

(Β' Τι 4,7-8). Καί αὐτή ἡ ἡμέρα τῆς ἀναχωρήσεώς του, ἀποτελεῖ σημεῖον τοῦ «στεφάνου» πού τόν ἀναμένει καί ἐπανάληψη τῆς διδαχῆς του: Τό ὄριο τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου δέν εἶναι τό φτυάρι τοῦ νεκροθάφτη, ἀλλά ἡ αἰωνιότητα, γιά τήν ὁποία ὁ Κύριος μᾶς ἔπλασε, ἡ ἀνάσταση γιά τήν ὁποία μᾶς προώρισε καί μᾶς χάρισε μέ τή δική του λαμπροφόρο ἀνάσταση.

Ἀλλά ἐπειδὴ ὁ ἀπόστολος μαζί μέ τόν ἑαυτό του, πού ἀναμένει τό στέφανο, ἀναφέρει καί «πάντας τοὺς ἡγαπηκότας τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ», ἐπιτρέψτε μου νά προσθέσω ἀκόμη ἓνα χωρίο, ἀπὸ τὴν Ἐπιστολή τοῦ Ἰακώβου. Ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος λέγει ὅτι «ἐάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτόν, γινωσκέτω ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ, σώσει ψυχὴν ἐκ θανάτου καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν» (Ια 5,19-20). Δέν γνωρίζω πόσοι εἶναι ἀκόμη καὶ σήμερα αὐτοὶ πού μετροῦν τό πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ ἀνθρώπου Στεργίου. Ἐγὼ ὅμως μπορῶ νά μετρήσω ἑκατοντάδες καὶ χιλιάδες ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἐμπνεύστηκαν ἀπὸ τό κήρυγμά του καὶ ἀπ' τὴν ἀγία του βιοτή καὶ ἐπέστρεψαν «ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτῶν» καὶ ἔκλιναν γόνυ ψυχῆς καὶ σώματος. Εἶναι ὅλοι ἐκεῖνοι πού μπροστά στό εἰκονοστάσι τους μέ ἀναμμένο καντήλι ζητοῦν διαρκῶς ταπεινά ἀπὸ τόν Κύριο τό ἔλεος καὶ τή σωτηρία. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, νομίζω, ἀποτελοῦν τὴν τρανότερη ἀπόδειξη τῆς γνησιότητος τοῦ κηρύγματός του καὶ τῆς αὐθεντικότητος τῆς ἀποστολῆς του. Στέκονται ὅλοι μπροστά στὸν πανάγαθο δικαιοκρίτη Κύριο μάρτυρες τῆς προσφορᾶς τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Στεργίου.

Ὅλοι αὐτοὶ, ἐπιτρέψτε μου, νά καταθέσουμε τὴν ὕστατη αὐτὴ στιγμή, μπρο-

στά στό σκῆνωμα τοῦ διδασκάλου ἓνα μικρό καὶ ταπεινό «εὐχαριστῶ». Ἐνα «εὐχαριστῶ», πού δέν ἐκφράζει ἀπλῶς τὴν ἀνθρώπινη εὐγνωμοσύνη, τὴν ὁποία ὁ καθένας θά μπορούσε νά αἰσθάνεται αὐτὴ τῇ στιγμή. Ἀλλά ἓνα «εὐχαριστῶ» πού ἔχει ὡς περιεχόμενο μία ὁλόκληρη ζωὴ, αὐτὴ τὴν ἐπίγεια ζωὴ πού ζοῦμε ἐν Χριστῷ, ἀφότου τό κήρυγμά του ἔγινε ἀφορμὴ νά συνδεθοῦμε μέ τὴν Ἐκκλησία. Ἐνα «εὐχαριστῶ» πού ἔχει ὡς περιεχόμενο μία οἰκογένεια: τὴ φυσικὴ οἰκογένειά μας, τὴν «κατ' οἶκον ἐκκλησία», τὴν ὁποία μέ νύχια καὶ μέ δόντια ἀγωνιζόμαστε νά κρατήσουμε ἀλώβητη ἀπὸ τό θάνατο τοῦ κόσμου, στέρεη καὶ ὀρθή, ἀλλά καὶ τὴν πνευματικὴ οἰκογένεια, τὴ μικρὴ αὐτὴ ἐκκλησιαστικὴ κοινότητα, πού εἶναι μέρος τῆς μεγάλης οἰκογένειας τῆς Ἐκκλησίας μας, ἡ ὁποία ἀσφαλίζει καὶ ἐμᾶς καὶ τίς οἰκογένειές μας.

Μᾶς ἔμαθες, διδάσκαλε, ὅτι οὔτε αὐτὴ ἡ ζωὴ οὔτε αὐτὴ ἡ οἰκογένεια περιορίζονται στὰ στενά ὅρια αὐτοῦ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ ἐκτείνονται στὴν αἰωνιότητα. Γνωρίζουμε ὅτι, ἂν ἀκολουθήσουμε τίς ὑποθήκες ζωῆς πού μᾶς ἄφησες, ἂν ἐφαρμόσουμε τό νόμο τοῦ Κυρίου καὶ τό θέλημά του στὴ ζωὴ μας, ὁ Κύριος θά μᾶς χαρίσει τὴν αἰωνιότητα. Καί τότε θά προστεθεῖ καὶ αὐτὴ στὰ ἄλλα δύο. Καί θά σοῦ ὀφείλουμε μιὰ ζωὴ, μιὰ οἰκογένεια, καὶ μιὰ αἰωνιότητα. Πῶς ἄραγε θά μπορέσουμε ποτέ νά σοῦ τὰ ξεχρεώσουμε; ...

* Ἀπόσπασμα τοῦ κηρύγματος τοῦ ἐπ. καθηγητῆ τοῦ Τμήματος Ποιμαντικῆς καὶ Κοινωνικῆς Θεολογίας Α.Π.Θ. κ. Ἀθ. Παπαρνάκη, στή θ. Λειτουργία τῆς Δευτέρας τοῦ Πάσχα ἐνώπιον τοῦ σκηνώματος τοῦ κεκοιμημένου.

Μέ τον π. Αύγουστino

Ἀπαρχή καί πρωτότοκος

- Ἄν ὁ Χριστός, κατά τόν ἀπ. Παῦλο, εἶναι «ἡ ἀπαρχή τῶν κεκοιμημένων» (Α΄ Κο 15,20), ὁ πρῶτος καρπός τῆς Ἀναστάσεως, ἡ «ἀπαρχή τῶν θεολογικῶν καρπῶν» τοῦ ἀναστασίμου κηρύγματος τοῦ π. Αὐγουστίνου ἦταν ὁ Στέργιος Σάκκος. Ἀπαρχή τῆς πνευματικῆς καρποφορίας τῶν Γρεβενῶν· αὐτός καί μιά μικρή εὐλογημένη ομάδα, πού εἰσέτι προσφέρουν τή γλυκύτητα τῆς Ἀναστάσεως στό λαό τοῦ Θεοῦ...

- Ἄν ὁ Χριστός εἶναι «πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν» (Κλ 1,18) καί «πρωτότοκος ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς» (Ρω 8,29), ὁ ἀδελφός Στέργιος ἀγάπησε καί τόν Πρωτότοκο τῆς Ἀναστάσεως, τόν Κύριο Ἰησοῦ, καί τούς ἀδελφούς τοῦ Ἰησοῦ. Καί τώρα πρῶτος ἀπό μᾶς πορεύεται στήν Ἐκκλησία «πρωτοτό-

κων ἐν οὐρανοῖς» (Ἀπ 12,23).

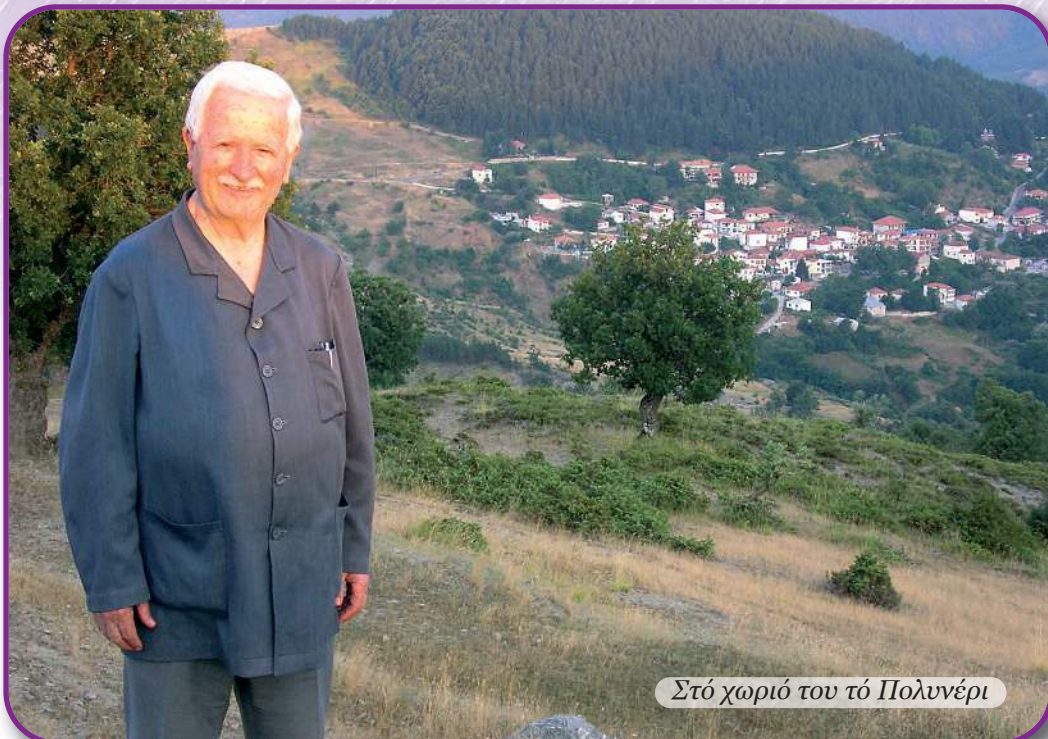
- Στήν πορεία τῆς ζωῆς σου, ἀδελφέ Στέργιε, εἶχες ὡς ὄραμα τήν οὐράνια πόλη. Στήν πορεία πρὸς τούς δικούς σου Ἑμμαούς εἶχες συμπορευόμενον τόν Ἰησοῦν τῆς Ἀναστάσεως. Σοῦ μιλοῦσε γιά τίς Γραφές καί ἀπό τίς Γραφές. Ὅλο καί περισσότερο σοῦ «διήνοιγε τούς ὀφθαλμούς» καί σοῦ «ἐκκαιγε» τήν καρδιά καί σοῦ φωτιζε τή διάνοια. Καί σέ ἔκανε νά Τόν παρακαλεῖς· «Μεῖνον μεθ' ἡμῶν». Καί ὕστερα ἄκουγες τή φωνή Του· «Στήριξον τούς ἀδελφούς σου» (Λκ 22,32)...

- Πολλά τά θεολογικά καί ἐποικοδομητικά σου βιβλία. Μά τώρα ζῆς τήν πραγματικότητα ἀπό τό πρῶτο σου βιβλίο, πού νεαρός ἔγραψες γιά τούς Τεσσαράκοντα μάρτυρες: «Δριμύς ὁ χειμῶν, ἀλλά γλυκύς ὁ παράδεισος».

Ἦρθε κάποτε βαρυχειμωνιά στήν πορεία σου. Μά δέν σ' ἄφησε ὁ Κύριος. Σέ ἔβγαλε στήν ἀνοιξη. Καί τώρα ζῆς τό θερισμό, τή γλύκα τοῦ Παραδείσου.

Τώρα ἀνήκεις πλέον σ' ἐκείνους πού ἀναφέρει ἡ Ἀποκάλυψις, πού ὑπῆρξε ἡ τελευταία σου ἐρμηνευτική προσέγγις: «Ὁφονται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καί τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν, καί νῦν οὐκ ἔσται ἔτι, καί οὐ χρεια λύχνου καί φωτὸς ἡλίου, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς φωτιεῖ αὐτούς, καί βασιλεύουσιν εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων» (Ἀπ 22,4-5).

Ἀρχιμ. Δανιήλ Ἀεράκης

Στό χωριό του τό Πολυνέρι

Δικέ μας Στέργιε!

Ἀγαπητέ μας Στέργιε, μεγάλε μας δάσκαλε,

Σ' εὐχαριστοῦμε πού παρά τή μεγαλοσύνη τῆς προσωπικότητάς σου δέν περιφρόνησες τά ἀπόμερα Γρεβενά· τά ἔκλεισες μέσα στήν καρδιά σου, τ' ἀγάπησες καί τά περιέφερες ὅπου κι ἂν πήγαινες.

Μέχρι καί τώρα παρέμεινες δημότης Γρεβενῶν, ἂν καί σέ διεκδίκησαν τόσες πόλεις... Ποτέ δέν ἔπαψες νά ἐνδιαφέρεσαι γιά τή δική σου Ἰθάκη... Γιά ὅποιονδήποτε συμπολίτη μας βρισκόταν σέ δυσκολία ἦσαν τό ἀποκούμπι μας... τό καμάρι μας καί τό κόσμημά μας στὸν τόπο πού καθαγίασε μέ τό πέρασμά του ὁ ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός καί τοῦ ἀφιέρωσες τό βιβλίο σου «Ὁ ἀπόστολος τοῦ σκλαβωμένου γένους».

Ἐδῶ σέ βρῆκε ἔφηβο ὁ ἐνθουσιώ-

δης ἱεροκήρυκας -κατά τόν δικό σου χαρακτηρισμό- πατήρ Αὐγουστίνος Καντιώτης. Ἐκτοτε συνέδεσες τή ζωή σου ἄρρηκτα μαζί του, ὅπως μέ τόση ἐνάργεια τό καταθέτεις στό βιβλίο γιά τόν πνευματικό σου πατέρα «Ἀναφορά εὐγνωμοσύνης».

Ἀπό μικρός ἀκόμη ἔδειξες τί θά γινόνουν. Ἦσαν γεννημένος γιά ἡγέτης ἄλλης συχνότητας. Μέ εὐγνωμοσύνη θυμοῦνται οἱ συγχωριανοί σου πῶς ὅταν Ἰταλοί καί Γερμανοί ἦρθαν νά καταλάβουν τό πατρικό σου χωριό, τό Πολυνέρι, ἐσύ δώδεκα χρονῶν παιδί μαζί μέ τόν ἀδερφό σου, τόν Κώστα, ἦσαν μεταξύ ἐκείνων πού ἀνέβηκαν μέ λευκές σημαῖες πῶς πάνω ἀπό τήν Ἀγία Παρασκευή γιά νά τό σώσουν. Ἐκανες μάλιστα καί τόν διερμηνέα καί κατάφερες νά ἀποσπάσεις ἀπό τά χέρια τους

έναν συγχωριανό σου πού τόν ὀδηγοῦσαν στό ἐκτελεστικό ἀπόσπασμα. Κι ἄλλοι θυμοῦνται ἓνα ξανθό παιδί, ἑσένα, νά τρέχει Κυριακή πρωί μέ τά πόδια ἀπό τό Κοσμάτι στό Σταυρό νά βρεῖ παπά νά λειτουργηθεῖ καί νά προλάβει νά εἶναι ἀπό τόν Ὁρθρο στήν Ἐκκλησία.

Σεβαστέ καί χαρισματικέ μας δάσκαλε, ἀγάπησες τά Γρεβενά καί τά Γρεβενά σέ ἀγάπησαν. Γιά σένα δέν ἴσχυε τό «οὐδεὶς προφήτης δεκτὸς ἐστὶν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ». Ὅπου μιλοῦσες γέμιζε ἡ αἴθουσα, ἀκόμη καί μέ τίς πιό ἀντίξοες συνθήκες. Τά τελευταῖα εἴκοσι χρόνια ἐπέλεξες -δείγμα κι αὐτό τῆς μεγάλης σου ἀγάπης γιά τά Γρεβενά- νά κατασκηνώσεις στό Ζιάκα μέ τοὺς ἐκλεκτοὺς σου μαθητές. Μαζί μέ τὴν ἀγάπη στὸν Χριστό καί τὴν πατρίδα τοὺς ἐνέπνευσες καί τὴν ἀγάπη γιά τὸν τόπο μας καί τὴ φύση. Πόση ζωντάνια δίνετε στὴν περιοχὴ μέ τά τραγούδια σας καί τίς ὑπόλοιπες δραστηριότητές σας! Ἀντιλαλεῖ ἀκόμα ὁ Ὁρλιακας ἀπὸ τά μαθήματά σου...

Διασκεύαζοντας μία στροφή ἀπὸ τό ποίημα τοῦ Λάμπρου Πορφύρα «Δέηση γιά τὴν ψυχὴ τοῦ Παπαδιαμάντη» θά μπορούσα νά πῶ:

«Χριστέ μου, δῶσ' του τὴ χαρὰ
τὴ μόνη πού μπορούσε
νά σοῦ ζητήσῃ ἀπάνω ἐκεῖ
νοσταλγικά ἢ ψυχὴ του.

Κάνε τό θαῦμα κι ἄσε τον
νά ζήσει ὅπως ζοῦσε
σέ μία μεριά πού τάχατες
νά μοιάζει τοῦ χωριοῦ του».

Καλὸ ταξίδι, ἀγαπημένε μας, δικέ μας Στέργιε!

Δημοσθένης Κουπτσίδης
Δήμαρχος Γρεβενῶν

Ψήφισμα τοῦ Δ.Σ. τῆς Πανελληνίου Ἐνώσεως Θεολόγων

Στὴν Ἀθήνα καί στὰ Γραφεῖα τῆς Πανελληνίου Ἐνώσεως Θεολόγων συνήλθε σήμερα 16 Ἀπριλίου 2012 καί ὥρα 11 π.μ. σέ ἑκτακτὴ συνεδρίαση τό Δ.Σ. τῆς Ἐνώσεως μετὰ τό ἄγγελμα τῆς κοιμήσεως τοῦ σεβαστοῦ καί ἀγαπητοῦ μας ὁμοτ. Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Στεργίου Σάκκου, ὁ ὁποῖος διετέλεσε ἐνεργό μέλος τῆς Ἐνώσεως μέχρι τῆς τελευτῆς του καί στήριγμα τῶν ὁποίων προσπάθειῶν της στὸν τομέα τῆς ἐκκλησιαστικῆς καί ἐκπαιδευτικῆς μας ζωῆς, καί ἀπεφάσισε τά κάτωθι:

α) νά ἐκφράσῃ τὰ εἰλικρινῆ συλλυπητήρια τῆς Ἐνώσεως στοὺς συγγενεῖς τοῦ κοιμηθέντος, καθὼς ἐπίσης καί στὶς ἀδελφότητες τῶν ὁποίων ὑπῆρξε ἐνεργό μέλος καί διδάσκαλος καί ὁδηγητὴς ἐν Χριστῷ.

β) νά κατατεθεῖ ἀντὶ στεφάνου χρηματικό ποσό στό ταμεῖο Ἀλληλεγγύης τῆς ΠΕΘ.

γ) νά δημοσιευθεῖ τό παρόν μέ ἐξόδιο λόγο στό περιοδικό «ΚΟΙΝΩΝΙΑ».

Γιὰ τό λόγο αὐτό συντάχθηκε ἡ πράξη καί ὑπογράφεται.

Ἀποχαιρετισμός συναδέλφων

Τό ὄνομα «Στέργιος Σάκκος» τό ἄκουσα γιά πρώτη φορά στήν ἀρχή τῆς ἐφηβείας μου πρὶν ἀπό σαράντα ἀκριβῶς χρόνια, ὅταν κύπριοι φοιτητές πού σπούδαζαν στήν Ἀθήνα μιλοῦσαν μέ θαυμασμό γιά τόν ἀκούραστο ἱεραπόστολο καθηγητή πανεπιστημίου, ὁ ὁποῖος ὄργωνε ὅλη τήν Ἑλλάδα -καί ὄχι μόνο- γιά νά κηρύξει τό Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ. Μιλοῦσαν γιά ἓνα δυναμικό πρόσωπο πού εἶχε πρότυπα τόν ἅγιο Κοσμά τόν Αἰτωλό, τόν πολίο καθηγητή Παναγιώτη Τρεμπέλα καί τόν μακαριστό μητροπολίτη Φλωρίνης Αὐγουστῖνο.

Ὁ ἐκλιπών καθηγητής ἀνήκει στή γενιά τῶν πανεπιστημιακῶν δασκάλων πού συνδύαζε τήν ἐπιστημονική ἔρευνα μέ τό κατηχητικό ἔργο. Σέ ὅλη τή διαδρομή του εἶχε δοσμένο τόν ἑαυτό του σ' αὐτό τό δίπολο, τό ὁποῖο καλλιέργησε μέ πιστότητα καί συνέπεια ἀφήνοντας γιά τίς ἐπερχόμενες γενιές τῶν θεολόγων πολύτιμη παρακαταθήκη...

Ὁ καθηγητής πορεύεται πλέον πρός

τό φῶς ὑπενθυμίζοντάς μας καί διὰ τοῦ θανάτου του τά λόγια τοῦ ἀποστόλου Παύλου ὅτι δέν πρέπει νά λυπούμεθα ὅπως οἱ ἄνθρωποι πού δέν ἔχουν ἐλπίδα...

Τό Τμήμα Ποιμαντικῆς καί Κοινωνικῆς Θεολογίας ὀφείλει πολλά στόν ἐκλιπόντα καθηγητή, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνο τό στήριξε ἀλλά καί τό ἐξύψωσε ἐπιστημονικά.

Ἐκ μέρους τοῦ κοσμήτορος Μιχαήλ Τρίτου, τοῦ προέδρου τοῦ τμήματος καθηγητοῦ Ἀθανασίου Καραθανάση καί τῶν συναδέλφων καθηγητῶν ἐκφράζουμε καί κατ' αὐτήν τήν ἔσχατη ὥρα τήν εὐγνωμοσύνη μας καί εὐχόμαστε ὁ Θεός νά ἀναπαύσει τήν ψυχή του στή χώρα τῶν ζώντων. Αἰωνία του ἡ μνήμη.

Θεόδωρος Γιάγκου
Καθηγητής τοῦ Τμήματος
Ποιμαντικῆς καί Κοινωνικῆς Θεολογίας
τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ.

Είμαστε παρηγορημένοι

Ἡ ὀρθόδοξος χριστιανική Ἀδελφότης πρώην «Ἀποστολική Διακονία» καί νῦν «Ἀπολύτρωσις» μαζί μέ τή θυγατρική Ἀδελφότητα «Χριστιανική Ἑλπίς» ἔχουν ἓναν ἰδιαίτερο λόγο νά λυποῦνται περισσότερο ἀπ' ὅλους, διότι ὁ μεταστάς ἦταν ὁ δάσκαλός μας. Πενήντα ἕξι χρόνια ὑπηρέτησε στό πνευματικό αὐτό ἔργο τό ὁποῖο μέ τή δική του καθοδήγηση ἔγινε γνωστό πανελληνίως καί παγκοσμίως...

Ἦταν ἓνας χαρισματικός ἄνθρωπος, ἀληθινά πιστός, καθηγητής θεολόγος καί ἱκανότατος ἐπιστήμων ἐρευνητής. Προπαντός, ὅμως, εἶχε τά χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

... Ἐνέπνευσε τά νιάτα καί ὀργάνωσε στήν Ἀδελφότητά μας ὁμάδες καί κατασκηνώσεις. Πυροδότησε τούς ἐνήλικες καί δημιούργησε τίς κατ' οἶκον ἐκκλησίες, τούς κύκλους τῆς μελέτης ἁγίας Γραφῆς. Ἑκατόν πενήντα κύκλοι λειτουργοῦσαν μέ τήν εὐθύνη καί τήν πνευματική καθοδήγηση τοῦ ἀδελφοῦ Στέργιου. Κάθε Κυριακή καί κάθε Τρίτη βράδυ -κυρίως Τρίτη βράδυ- ἔχει ἐρμηνεύσει ἀπό τήν ἔδρα τῆς αἰθούσης τῆς «Ἀπολυτρώσεως» καί τοῦ «Δημητρουλείου» ὅλη τήν ἁγία Γραφή. Ὁργάνωσε Ἀντιαιρετική Σχολή γιά τά μέλη τῆς Ἀ-

δελφότητος, ἡ ὁποία ἔδωσε καίρια χτυπήματα στούς χιλιαστάς καί στούς κάθε εἶδους αἰρετικούς. Τό ἔργο τῶν ὁμάδων καί τῶν κατασκηνώσεων ἀσφάλισε καί στερέωσε στήν πίστη πολλούς νέους, οἱ ὁποῖοι ἔγιναν καλοί καί πολύτεκνοι οἰκογενειάρχαι. Σήμερα τό πρῶι στήν τελευταία Λειτουργία ἐνώπιον τοῦ σκηνώματός του χάρηκε παιδιά καί ἐγγόνια. Ὅλα αὐτά τά παιδιά πού κρατοῦσαν σήμερα τά ἐξαπτέρυγα ἀλλά καί τόσα μικρότερα καί μεγαλύτερα πού κοινωνήσαν, ἔχουν ἔρθει στή ζωή χάριε στό λόγο τοῦ Θεοῦ πού μετέφερε ὁ Στέργιος Σάκκος.

... Ἐγραφε συνεχῶς τά περισσότερα ἄρθρα τοῦ ἐκδιδομένου ἀπό 50ετίας περιοδικοῦ «Ἀπολύτρωσις». Ὅλα αὐτά δηλώνουν ὅτι Σάκκος σημαίνει «Ἀπολύτρωσις» καί «Χριστιανική Ἑλπίς»...

Παρά τή δικαιολογημένη λύπη μας εἴμαστε παρηγορημένοι, διότι τόσο πολὺ πού μᾶς ἀγάπησε, ὅπωςδήποτε θά συνεχίσει νά πρεσβεύει γιά μᾶς στή βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Καλή ἀντάμωση, ἀδελφέ καί συνεργάτη, δάσκαλέ μας, Στέργιε.

Σάββας Ξανθόπουλος
Πρόεδρος τῆς Ο.Χ.Α «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ»

Σ' εὐχαριστοῦμε, παππού Στέργιο

Πολυαγαπημενέ μας Διδάσκαλε, πού γιά μᾶς τά παιδιά δέν εἶστε μόνο ὁ Διδάσκαλός μας ἀλλά καί ὁ παππούς μας Στέργιος. Ἦτσι προσευχόμασταν γιά σᾶς καθημερινά στόν Θεό. Ἐχετε μιλήσει στίς βαπτίσεις μας. Ἦσαν ἡ καρδιά τῆς κατασκήνωσης τῶν ἀγοριῶν καί τῶν κοριτσιῶν ἀλλά καί μιᾶς ἰδιαίτερης κατασκήνωσης: τῶν οἰκογενειῶν. Δέν θά σβηστεῖ ποτέ ἀπό τή μνήμη μας τό πλατύ σας χαμόγελο καί τά ἀνοιχτά σας χέρια, ἔτοιμα νά ἀγκαλιάσουν μικρούς καί μεγάλους.

Ὅλοι μάθαμε νά παίρνουμε σωστά τό τηλέφωνο τοῦ Θεοῦ, ἔτσι μεταφράζατε τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ, χάρι στήν ἐπιμονή σας νά τό κάνουμε σωστά. Τό σύνθημα «ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ εἶναι δύναμη τοῦ κάθε πιστοῦ» εἶναι ἓνα ἀπό τά ἀμέτρητα συνθήματα-παραδείγματα τῶν θερμῶν σας μαθημάτων πού χαράχτηκαν στήν καρδιά μας.

Τά δώσατε ὅλα γιά τό Θεό καί ἀγαπήσατε πολύ τήν πατρίδα μας, ὅπως φανερώνει μία ἀπό τίς τελευταῖες σας

προσευχές: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Πανάγαθε Θεέ καί Πατέρα μας, βάλε τό χέρι σου καί σῶσε τήν Ἑλλάδα μας». Σέ ὅλες μας τίς ἐκδηλώσεις ἦσαν παρών καί πάντοτε μᾶς καμαρώνατε γιατί ἦμασταν ἡ οἰκογένειά σας. Οἱ ζωγραφιές καί οἱ κάρτες πού σᾶς ἀφιερώναμε ἦταν ἀμέτρητες. Δέν ξέρουμε ἂν χαιρόμασταν περισσότερο μ' αὐτές ἐμεῖς ἢ ἐσεῖς. Μᾶς λέγατε ὅτι δέ χορταίνατε νά τίς ξαναβλέπετε καί νά τίς ξαναδιαβάξετε καί πῶς ὅταν θά μεγαλώναμε θά κάνατε μία ἐκθεση γιά νά μᾶς τίς δείξετε.

Ἀξέχαστε παππού Στέργιο, τούτη τήν ὥρα στεκόμαστε μπροστά σας μέ ἀπέραντο θαυμασμό καί ἀγάπη καί σᾶς ἀφιερώνουμε τήν τελευταία μας ζωγραφιά. Εἶναι μία χαρμόσυνη καμπάνα πού ψάλλει ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ. Γράφει καί μία λέξη πού θέλουμε νά τήν πάρετε μαζί σας τώρα πού θά πᾶτε κοντά στό Θεό, παππού Στέργιο: «ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ!».

Τά παιδιά καί τά ἐγγόνια σας

Μέ τό κατηχητικό τοῦ ἱ. ναοῦ Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου

Καλή ανάμνηση!

Άληθινά δέν πίστεψα ποτέ ότι θά έφτανε αὐτή ή ώρα, νά προπέμψω τόν δάσκαλό μου στόν οὐρανό. Παιδική ἀφέλεια, θά έλεγε κανείς· ἀγάπη, θά έλεγε κάποιος ἄλλος. Όμως έτσι ή ἄλλιώς, νά πού αὐτή ή ώρα έφτασε· καί εἶναι Ἀνοιξη καί Πασχαλιά...

Τόν κ. Σάκκο -καί έπιτρέψτε μου τό «κύριος», μοῦ εἶναι ἀδύνατο νά τόν μνημονεύσω ἄλλιώς- τόν γνώρισα μαθητής Γυμνασίου, ὅπως καί πολλοί ἄλλοι συνηλίκιόι μου, στήν κατασκήνωση τῆς Ι. Μητροπόλεως Φλωρίνης ὡς ἀρχηγό. Αὐτό πού μέ έντυπωσίασε ἀμέσως στό πρόσωπό του ήταν ή βαθειά του πίστη στόν Θεό καί ή ἀγάπη του σ' ὅλους. Ήταν ἄνθρωπος ιδίως προσευχῆς καί βαθύς καί έγκυρος μελετητής τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Κι αὐτό σοῦ τό μετέδιδε. Σ' έκανε νά ἀγαπήσεις τόν Θεό μέ καρδιά, χωρίς βία. Σ' ένθουσίαζε ὅταν σοῦ έξηγοῦσε τή Βίβλο. Καί μολο-

νότι καθηγητής πανεπιστημίου, ήταν προσηνής καί στόν πίο μικρό· ὅλοι μποροῦσαν νά τόν πλησιάσουν. Ήταν ὁ μεγάλος μας φίλος, χωρίς ὅμως ποτέ νά ἐξοικειωθοῦμε μαζί του.

Ἀργότερα τόν γνώρισα καλύτερα, ὡς φοιτητής πιά. Ή έντύπωση έξακολουθοῦσε πάντοτε ἴδια, καί ὄχι μόνο δέν ξεθώριαζε, ἀλλά δυνάμωνε: Δέν ήταν ἀπλῶς ὁ καθηγητής τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ήταν ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, πού γνώριζε ὅλη τήν ἀγία Γραφή ὅσο ἐλάχιστοι καί πού μπορούσε μέ τεκμηριωμένο ἐπιστημονικό τρόπο νά σέ ὀδηγήσει στούς λειμῶνες της. Έντύπωση ιδιαίτερη μοῦ έκανε ή εὐφυΐα του καί μάλιστα ὅταν έμαθα κάτω ἀπό ποιές συνθήκες γεννήθηκε καί μεγάλωσε.

Ἐφηβος τῆς κατοχῆς στή βομβαρδισμένη καί ρημαγμένη πόλη τῶν Γρεβενῶν, χωρίς ἄλλα ἐφόδια, ήταν πάντα ἄριστος στίς γυμνασιακές του σπουδές

καί διακρινόταν μάλιστα γιά τήν ξεχωριστή κλίση του στά μαθηματικά. Μαθητής ακόμη τῆς Γ΄ Γυμνασίου ἔλυνε μαθηματικά προβλήματα ὄχι μόνο τῶν ἀνωτέρων τάξεων ἀλλά καί αὐτῆς τῆς Σχολῆς Εὐελπίδων. Οἱ καθηγητές του τῶν μαθηματικῶν τόν χρησιμοποιοῦσαν σάν βοηθό τους, ἐνῶ ακόμη καί ὁ καθηγητής του, ὁ μακαριστός μητροπολίτης Φλωρίνης π. Αὐγουστίνος Καντιώτης, ἀρχιμανδρίτης τότε, τόν προέτρεπε ἐντονα νά γίνει μαθηματικός. Αὐτός ὅμως ποθοῦσε νά γίνει θεολόγος, ὅπως καί ἔγινε, ἀλλά καί ὡς θεολόγος διακρίθηκε γιά τήν ἰδιάζουσα θετική του σκέψη, πού παρήγαγε πολλά, ἐντελῶς πρωτότυπα καί ἐξαιρετικῆς ποιότητος ἐπιστημονικά συγγράμματα.

Εἶπα ὅτι ἤθελε νά γίνει θεολόγος. Ἡ ἐπιλογή αὐτή δέν ἦταν ἀναμενόμενη ἀπό ἓνα νέο σάν κι αὐτόν. Μικρός ἦταν πολύ ζωηρός, ὑπερβολικός σέ ὅλα, τολμηρός καί ριψοκίνδυνος. Ἐκεῖνος πού τόν τιθάσευσε καί τόν μετέβαλε σέ ἀρνί, ὅπως ἔλεγε ὁ ἴδιος, ἦταν ὁ πνευματικός του πατέρας πού μνημόνευσε ἤδη, ὁ π. Αὐγουστίνος Καντιώτης, αὐτός πού γιά τόν κ. Σάκκο ὑπῆρξε τό ἱερώτερο πρόσωπο πάνω στή γῆ μέχρι τέλους. Ὁ πυρωμένος λόγος τοῦ π. Αὐγουστίνου καί ἰδίως τό παράδειγμα τῆς θυσιαστικῆς του βιοτῆς εἵλκυσαν τόν νεαρό Στέργιο σάν μαγνήτης. Μέσα σέ μικρό χρονικό διάστημα ἀπό τότε πού γνώρισε τήν ἀγία ἐκείνη μορφή, τά ὀρμητικά καί ἐπικίνδυνα πολλές φορές ξεσπάσματά του κατέστησαν παρελθόν. Ὁ κ. Σάκκος ἀποφάσισε ἀμετάκλητα νά ἀκολουθήσει στήν ζωή του τόν δρόμο τῶν θεολόγων, καί μάλιστα ὄχι τοῦ γραφείου, ἀλλά τοῦ ὁλοκληρωτικοῦ δοσίματος στήν ἱεραποστολική δράση. Ὅταν τό ἐκμυστηρεύθηκε αὐτό στόν π. Αὐγουστίνο, ἐκεῖνος

τόν προειδοποίησε ὅτι τέτοιος θεολόγος γίνεται ὅποιος καίει τήν καλύβα του καί κρεμάει τήν κάπα του στόν σταυρό τοῦ Κυρίου, ὅποιος ἐπιχειρεῖ ἄλμα στό ἄπειρο· ὅμως τίποτε ἀπ' αὐτά δέν μετέβαλε τήν ἀπόφαση τοῦ μαθητῆ του.

Ἀπό τότε ἡ ζωή τοῦ κ. Σάκκου ἦταν πραγματικά ἓνα ἄλμα στό ἄπειρο. Ὁργωσε τήν Ἑλλάδα μέ τά κηρύγματά του δεκάδες φορές, ἐνῶ ἐπεξέτεινε τό ἔργο του καί στό ἐξωτερικό. Πόσες ψυχές ἀνοιξαν τά μάτια τους στό φῶς τῆς χάριτος μέσῳ αὐτῆς τῆς ἱερῆς διακονίας! Ἔκανε πολλές φορές δύο καί τρία καί τέσσερα καί πέντε κηρύγματα τήν ἡμέρα ἀψηφώντας κόπο, καταπόνηση, ἀγρύπνια, ἀρρώστια. Τό περιεχόμενο τῶν κηρυγμάτων του ἦταν πάντοτε βιβλικό, χριστοκεντρικό, καί πάντοτε εἶχε ὡς ἄξονές του τόν σταυρό καί τήν ἀνάσταση τοῦ Κυρίου. Στήριζε προσωπικά ὅποιον εἶχε ἀνάγκη παρακλήσεως θυσιάζοντας τόν ἴδιο τόν ἑαυτό του. Ἡ χαρά καί ὁ πόνος τῶν ἀδελφῶν ἦταν καί δικά του, τά ἔκανε ὑπόθεσή του. Ἡ συμπαράστασή του σέ ἀδύναμους καί ἐνδεεῖς ἀδελφούς -στόν βαθμό τουλάχιστον πού μπορούσαμε νά τήν ἀντιληφθοῦμε- ἦταν ἀπό τά πρωταρχικά καί ἀδιαπραγμάτευτα ἐνδιαφέροντά του ακόμη καί κατά τίς τελευταῖες ἡμέρες καί ὥρες τῆς ζωῆς του. Ἐπισκεπτόταν ἀκατάπαυστα ὅλα τά νοσοκομεῖα τῆς Θεσσαλονίκης προσφέροντας ἐνίσχυση σέ ἀσθενεῖς. Ὅπως καί ὁ ἀγαπημένος του ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, ἔκανε κανόνα τῆς ζωῆς του τόν λόγο τοῦ ἀποστόλου Παύλου «μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕκαστος» (Α΄ Κο 10,24).

Αἰσθάνομαι τήν ἀνάγκη νά ὑπογραμμίσω ἐδῶ ὅτι ὁ κ. Σάκκος ἦταν διάκονος ἀνιδιοτελῆς τῆς Ἐκκλησίας ὅλης. Ἦταν διδάσκαλος τῆς Ἀδελφότητος

«Ἀπολύτρωσις», τῆς θυγατρικῆς τῆς Ἀδελφότητος «Χριστιανικὴ Ἑλπίς» καὶ τοῦ Συνδέσμου Χριστιανῶν Νέων τῆς «Ἀπολυτρώσεως» «Λύχνος», ὅμως συγχρόνως τὸν ἀπασχολοῦσε ἔντονα ὅτιδῃποτε ἦταν ἐκκλησιαστικὸ καὶ ὀρθόδοξο. Τὸν ἀκούγαμε νὰ προσεύχεται μὲ θερμὴ γιὰ τίς πρεσβυγενεῖς Ἀδελφότητες, ὅπως συνήθιζε νὰ λέει, «Ζωή», «Σωτήρ» καὶ «Σταυρός» ἀπὸ τὴν ὁποία προερχόταν. Τὸν εἶδαμε νὰ στηρίζει ἀνυπόκριτα τὸν θεσμό τοῦ μοναχισμοῦ. Τὸν εἶδαμε νὰ συμβάλλει ἐμπρακτα καὶ μὲ θυσίαι στό ἔργο τῆς ἐξωτερικῆς ἱεραποστολῆς καὶ ἰδίως στὴν ἀνάστασι τῆς Ἐκκλησίας στὴν Ἀλβανία. Ἀφουγκραζόμασταν τὸ ἐνδιαφέρον του γιὰ τὸ ἔργο τῶν ἐνοριῶν, ὅπου μὲ τὴν καθοδήγησή του πολλοὶ ἀπὸ μᾶς ἐργαζόμαστε ὡς κυκλάρχες καὶ κατηχητές. Καὶ ὅλα αὐτὰ ἐνταγμένα σ' ἓνα αὐστηρὸ ἐκκλησιολογικὸ πλαίσιο πού οὐδέποτε παρέβη. Αἰσθανόταν βαθύτατο σεβασμὸ ὅχι μόνον ἀπέναντι στοὺς ἐπισκόπους μὲ τοὺς ὁποίους συνεργάσθηκε, ἀλλὰ καὶ στὸν κάθε κληρικὸ -ἀκόμη καὶ στὸν πιὸ ἀπλό.

Θά μπορούσα νὰ θυμηθῶ κι ἄλλα πολλὰ ἀπ' ὅσα ἐξῆσα κοντὰ στὸν δάσκαλό μου, ἀτέλειωτα. Ὅμως ἔτσι ὁ λόγος θά μάκραινε πολὺ. Ἄς εἶναι γιὰ τὴν ὥρα αὐτά. Ὡστόσο σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν ἀναστασιμὴ σύναξι, ἐνώπιον τόσο λαοῦ τοῦ Κυρίου -ἐπιτρέψτε μου, πατέρες καὶ ἀδελφοί- ἓνα δὲν μπορῶ νὰ παραλείψω: τὴν ἀμετάπτωτη καὶ ἀπεριόριστη ἀγάπη του ἀκόμη καὶ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς του. Ὁ κ. Στέργιος Σάκκος ἦταν φαινόμενο ἀγάπης· προσέξτε, ἀδελφοί: ὅχι ἀπλῶς ἀνεξικακίας, ἀλλὰ ἀγάπης, ἀγάπης κραταιᾶς. Διαφέρει τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο. Ἐμεῖς οἱ μαθητές του τὸν πικράναμε πολλὰς φορές. Καὶ κάποτε «ἐπήραμεν ἐπ' αὐτὸν τὴν πτέρναν»... Αὐτός

ὅμως νικώντας τὸν ἑαυτό του παρέμεινε γιὰ ὅλους μας πατέρας καὶ παράκλητος. Κανένας λόγος πικρὸς δὲν ἀνέβηκε στό στόμα του. Γιὰ κανέναν. Μόνον εὐλογίες, καὶ μόνον τὸν ἑαυτό του μεμφόταν. Κι ὅταν πρὶν ἀπὸ λίγες ἡμέρες τὸν ρώτησα πῶς τὸ ἔκανε αὐτὸ πού ἐγὼ δὲν μπορῶ, ὄχι δηλαδὴ νὰ συγχωρῶ ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀγαπῶ τοὺς ἐχθροὺς μου, τὸν ἄκουσα συγκλονισμένος νὰ μοῦ λέει: «Ἕνας τρόπος ὑπάρχει, αὐτὸ κατάλαβα στὴν ζωὴ μου: νὰ σηκώσεις τὸν σταυρό σου, ὅπως ὁ Κύριος, καὶ νὰ πεῖς στὸν ἑαυτό σου ἓναν καὶ μόνον λόγο: χρωστῶ σέ ὅλους καὶ δὲν μοῦ χρωστᾷ κανένας... Ὅλα τὰ ὑπόλοιπα, νὰ εἶσαι βέβαιος, θὰ σοῦ τὰ χαρίσει ὁ Χριστός».

Σεβαστέ μου διδάσκαλε, Ἐνδεχομένως δὲν θά θέλατε νὰ ἀναφερθοῦν τὰ τελευταῖα ἔτσι δημόσια, ἀλλὰ συγχωρῆστε με. Τὰ φύλαγα μέσα μου σὰν ὑποθήκη ἐνός πνευματικοῦ γίγαντα καὶ εἶπα πῶς θά ἦταν ἄδικο νὰ τὰ κρατήσω μόνον γιὰ τὸν ἑαυτό μου... Ὅλος ὁ «Λύχνος», πού τόσο ἀγαπήσατε καὶ διακονήσατε, σήμερα χαίρει. Φύγατε γιὰ τὸν οὐρανὸ τὴν παμμέγιστη ἡμέρα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου καὶ ἦταν δίκαιο. Πόσο δυνατὰ μᾶς κηρύττατε πάντοτε τὴν ἀνάστασή Του! Ὅχι μόνον μὲ τὸν λόγο ἀλλὰ κυρίως μὲ τὴν ζωὴ σας. Πρεσβεύετε λοιπὸν στὸν ἀναστάντα Ἰησοῦ πού τόσο ἀγαπήσατε, νὰ εἴμαστε πάντοτε ἀγαπημένοι καὶ ἐνωμένοι στό ὄνομά Του, καὶ πιστοὶ στὴν παράδοσι πού μᾶς ἀφήσατε κληρονομία πολύτιμη...

Καλὴ ἀνάστασις, δάσκαλε.
Καλὴ ἀντάμωσις.

Εὐάγγελος Δάκας
Δρ. Θεολογίας

Έκφραστής καί κήρυκας τοῦ θείου λόγου

Ὁ ἀδελφός Στέργιος Σάκκος, ὁ δάσκαλος, ὅπως τόν ἀποκαλοῦσαν τὰ ἐκλεκτά πνευματικά παιδιά του (μέ ὅλη τή θετική φόρτιση πού ἔχει ὁ χαρακτηρισμός αὐτός), στάθηκε μιὰ προσωπικότητα ἀσυνήθιστα δυνατή. Γνωστός ἀνά τό πανελλήνιο καί στό ἐσωτερικό τῆς χώρας καί στό ἐξωτερικό. Ξεκίνησε ἀπό τό μηδέν κατὰ τὰ ἀνθρώπινα μέτρα καί μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ ἔφτασε σέ ὕψος δυσανάβατο...

Ἡ φλόγα πού τοῦ ἀναψε στήν ἀνήσυχη ἐφηβική καρδιά ὁ μακαριστός π. Αὐγουστῖνος ὁδήγησε τὰ βήματά του στήν ἱερή ἐπιστήμη τῆς θεολογίας. Σ' αὐτήν ἀφοσιώθηκε μ' ὅλη τή θέρμη τῆς ψυχῆς του, μ' ὁλόκληρη τήν ὑπαρξή του κι ἔτσι ἔφτασε ὄχι ἀπλῶς διανοητικά, ἀλλά βιωματικά πολύ ψηλά. Ἡ ἰδιότητά του ὡς καθηγητῆ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς μπορῶ νά πῶ ὅτι στάθηκε δευτερεύουσα μπροστά στό τεράστιο πνευματικό καί ὁδηγητικό ἔργο του. Ἕνας ἀκούραστος ἱεραπόστολος πού ὀργωσε κυριολεκτικά τήν Ἑλλάδα καί ὁ θεοδίδακτος λόγος του ἔθρεψε ἀναρίθμητες ψυχές ἐπί μισόν αἶωνα.

Γνωρίζω πάντως ὅτι κάποιοι πανεπιστημιακοί συνάδελφοί του μέ ὑψηλές δῆθεν θεολογικές, καθαρὰ θεωρητικές, ἀναβάσεις καί συλλήψεις καί μέ μετεωρισμούς, τόν χαρακτήριζαν, μέ ὑποτιμητική διάθεση, ὡς «λαϊκό ἱεροκήρυκα». Ὁ Στέργιος ὁμως μέ σιγουριά στήν ποιότητα τοῦ ἔργου του, προσπερνοῦσε καί τίς εὐκολες κρίσεις καί τίς ὑποβολιμαῖες ἐνίοτε κακοποιήσεις, ἀλλά ἀκόμα καί τίς συκοφαντίες, καί βάδιζε σταθερά ὡς πραγματικός ἐκφραστής καί κήρυκας τοῦ θείου λόγου, τόν ὁποῖο εὐαγγελιζόταν ὑπεύθυνα ἀκριβῶς στόν λαό τοῦ Θεοῦ. Μέ τήν ἔννοια αὕτη ὑπῆρξε πράγματι λαϊκός ἱεροκήρυκας. Ὁ ὁμιλῶν, πού παρακολούθησε τόν ἱεραποστολικό λόγο του πολλές φορές, μπορεῖ νά καταθέσει τούτη τήν ἱερή στιγμή ὅτι πάντοτε προσελάμβανε κάτι καινούργιο, μιὰ πρωτότυπη ἐρμηνεῖα τοῦ ἀποστολι-

Βέροια

κοῦ ἡ εὐαγγελικοῦ ἀναγνώ-
σματος τῆς ἡμέρας, πού ἀ-
ληθινά οἰκοδομοῦσε καί μέ
τῇ θεωρητικῇ ἀνάπτυξη ἀλ-
λά καί τήν πρακτική καί ἁ-
μεση ὠφελιμότητα «πρός
οἰκοδομήν τῆς χρείας». Νο-
μίζω πὺς πρότυπό του εἶχε
τόν ἅγιο Κοσμᾶ τόν Αἰτωλό,
τόν ὁποῖο ὑπεραγαποῦσε.

Ἐντούτοις καί τό καθα-
ρά ἐπιστημονικό θεολογικό
ἔργο του εἶναι ἀξιολογό-
τατο. Ἀσφαλῶς δέν εἶμαι
εἰδικός γιά νά κρίνω τά
τόσα ἐρμηνευτικά βιβλία
του πού φθέγγονται καί
ὁμιλοῦν ἀπό μόνα τους. Ἀλ-
λά καί μόνο ὁ μέγας πρῶ-
τος τόμος τῆς Ἀποκαλύψε-
ως τοῦ Ἰωάννη, πού ἐσχά-
τως τόν μελέτησα ὁλόκλη-
ρον ἐπισταμένως, βεβαι-
ώνει τοῦ λόγου τό ἀσφαλές.
Περιμένω τήν ἐκδοση καί
τοῦ δεύτερου.

Ἀδελφέ μου Στέργιο, σέ
παρακαλῶ τώρα πού βρί-
σκεσαι ντυμένος μέσ στό
φῶς τῆς Ἀναστάσεως νά εὐ-
χεσαι καί γιά τόν ἀδύνατο
φίλο σου Ἰωάννη, πού ξέρω
πόσο τόν ἀγαποῦσες. Νά
εὐχεσαι ἐπίσης καί γιά ὅ-
λους τοὺς ἐργάτες καί συν-
εργάτες τῶν εὐλογημένων
ἀδελφῶν χριστιανικῶν Σω-
ματείων μας, γιά τά ὁποῖα
ἀγωνιοῦσες εἰλικρινά.

Αἰωνία σου ἡ μνήμη!

Ἰ. Ἀ. Νικολαΐδης
Φιλόλογος-Συγγραφέας

Καλό ταξίδι, Στέργιε!

Τό λυπηρό μήνυμα γιά τήν κοίμηση τοῦ
ἀγαπημένου ἀδελφοῦ Στέργιου ἦρθε κλεισμένο
σέ ἀναστάσιμον φάκελο. Ἦμουν ἄρρωστος καί
δέν μπορούσα νά ἔρθω στήν ἐξόδιον Ἀκολου-
θία, γι' αὐτό παρακάλεσα τόν φίλο καί συνά-
δελφο Ἰ. Ἀ. Νικολαΐδη νά τόν χαιρετίσει καί
ἀπό μέρους μου στόν τελευταῖον ἀσπασμό. Τό
πόσο στάθηκε ὁ Στέργιος γιά τοὺς νεώτερους
φίλους στοργικός ἀδελφός διακηρύττεται ἀπό
ὅλους. Ὁμολογῶ ὅτι ζήλεψα τήν ὥρα τῆς ἀνα-
χωρήσεώς του στήν περίοδο τοῦ «Χριστός ἀνέ-
στη».

Τώρα γράφω ἐδῶ μόνο ἕναν ἐγκάρδιο χαι-
ρετισμό καί τόν ἀσπάζομαι σταυροειδῶς -ὅπως
κάποτε στό Παρίσι, ὅπου ἦρθε νά μέ ἰδεῖ ἀπό
τήν Γερμανία- καί εὐχομαι καλό ταξίδι καί
καλόν Παράδεισο!

Ἐλπίζω νά ἐκδοθεῖ κάποιος ἐπιμνημόσυнос
τόμος ἀργότερα, ὅποτε καί θά γράψω περισσό-
τερα γιά τόν ἀδερφικό φίλο, τόν μεγάλο ἀγωνι-
στή καί τόν λαμπρό κήρυκα τοῦ Εὐαγγελίου.

Π. Β. Πάσχος
ὁμότιμος καθηγητής Παν/μίου Ἀθηνῶν

Δυσαναπλήρωτο τό κενό

Άγαπητέ μου φίλε καί δάσκαλε,

Άποχαιρετώ έσένα, τόν μοναδικό καί ξεχωριστό άνθρωπο πού, ένώ ζούσες ανάμεσά μας, ταυτόχρονα βρισκόσουν καί άλλου· ζούσες καί στήν άλλη διάσταση, εκεί πού τώρα μεταβαίνεις. Τό πέτυχες αυτό, γιατί τά πολύτιμα καί μονάκριβα χαρίσματα σου τά έθεσες στήν ύπηρεσία του Θεού· κι ό δωρεοδότης Κύριος πλούσια σέ χαρίτωσε καί σέ ευλόγησε.

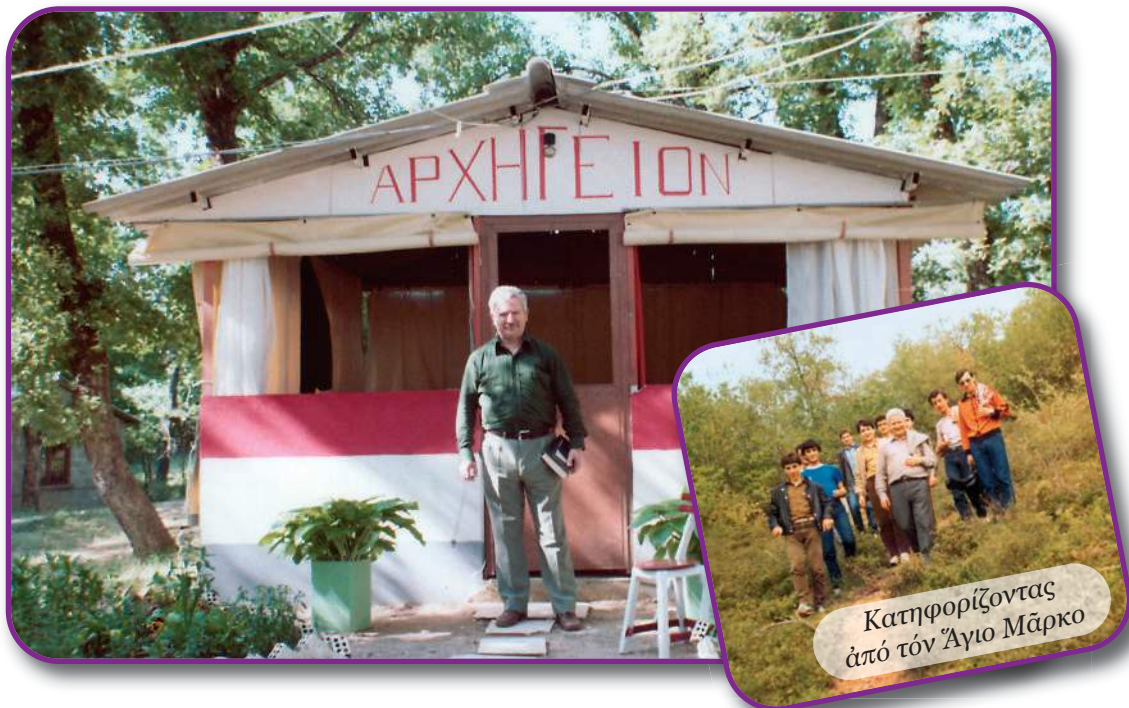
Γιά μās τούς φίλους σου -καί όχι μόνον- ή απώλειά σου αφήνει μεγάλο κενό, περισσότερο όμως σέ μένα προσωπικά· αλλά καί στόν Δήμο μας, όπου άφησες τό αποτύπωμά σου μέ τή συμμετοχή σου σέ πολλές δραστηριότητες. Θυμίζω τή συμβολή σου στήν έπιτυχία του Συνεδρίου τών άπανταχοϋ Γρεβενιωτών καί ιδιαίτερα μάλιστα στήν έκτύπωση καί έκδοση τών πρακτικών του Συνεδρίου. Βεβαίως όφείλω νά συμπληρώσω ότι χωρίς καί τή συμβολή του προσφιλοϋς μας φίλου Πανσανία τά Πρακτικά δέν θά έβλεπαν ποτέ τό φως τής δημοσιότητας...

Στέργιο, ώρα σου καλή.

Εΐμαστε βέβαιοι ότι από κει πάνω πού είσαι μαζί μέ τόν φίλο μας τόν Πανσανία δέν θά σταματήσετε νά μās προσέχετε καί νά προσεύχεσθε γιά μās. Καλό σου ταξίδι, άδελφέ μου.

Δημήτριος Σιόβας
Ίατρος ακτινολόγος
πρ. Δήμαρχος Γρεβενών

«Ἀληθῶς ἀνέστη», δάσκαλε!

«Ἀληθῶς ἀνέστη!», δάσκαλε, σοῦ ἀπαντᾶμε. Σέ ἀκοῦμε ἀπό τή στιγμή πού κοιμήθηκες γιά νά ξυπνήσεις στήν ὄντως ζωή, νά μᾶς φωνάζεις: «Χριστός ἀνέστη! Χριστός ἀνέστη!».

Ἀλήθεια, δάσκαλε, ὁ Κύριος διάλεξε γιά σένα μέρα μοναδική, μέρα Λαμπρῆς νά σέ καλέσει στό δεῖπνο τῆς βασιλείας του. Ἐξάλλου τόσες Σαρακοστές κράτησε ἡ νηστεία σου καί νά, ἦρθε ἡ ὥρα τῆς συμμετοχῆς σου στήν ἀναστάσιμη τράπεζά του, στούς οὐρανούς μέ τή θριαμβεύουσα ἐκκλησία του.

Πές μας, δάσκαλε, σήμερα πού σέ σήκωσε ὁ μέγας διδάσκαλος Χριστός νά πεῖς τό μάθημα ἐνώπιον τῶν συμμαθητῶν σου, ὅπως μᾶς τό ἔλεγες, πές μας γιά τήν πίστη μας, πού κατὰ τό λόγο σου στηρίζεται σέ ἕνα πρόσωπο, τόν Ἰησοῦ Χριστό, καί σέ ἕνα γεγονός, τήν

Ἀνάσταση. Πές μας γιά τίς «Τρεῖς δίκες» καί γιά τούς «Μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεως». Πές μας γιά τήν Ὁρθοδοξία μας πού τόσο βάλλεται στίς μέρες μας, πές μας πῶς πρέπει νά ἐπαγωνιζόμαστε γιά τήν «ἅπαξ παραδοθεῖσαν τοῖς ἁγίοις πίστιν». Πές μας γιά τήν «ἀγίαν ἐντολήν» πού μᾶς παραδόθηκε ὡς βαρεῖα παρακαταθήκη.

Σέ σένα, δάσκαλε, ἦρθαμε γιά τό ἀποψινό μάθημα, ὅπως τότε πρὶν ἀπό τριάντα τόσα χρόνια, ὅταν μᾶς μάζευσες στήν αἴθουσα τῆς «Ἀπολύτρωσης» γιά νά κάνουμε τή φοιτητική μας συνάντηση.

Σέ γνωρίσαμε τότε ἀπλό καί προσηνῆ, καταδεκτικό καί αὐθόρμητο, εἰλικρινῆ καί πρόθυμο, μέ τά ἀνθρώπινα λάθη καί τίς ἀδυναμίες σου, πού ποτέ δέν ἔκρυψες.

Σέ ζήσαμε αργότερα στίς πλαγιές τῆς Πρώτης Φλωρίνης στήν εὐλογημένη κατασκήνωση, νά μᾶς μεταγίγνεις μέ φόβο καί τρόμο τό λόγο τοῦ Θεοῦ, ἀνόθευτο καί ἀπαραχάρακτο, καί νά κατεργάζεσαι, χάριτι Θεοῦ, τή σωτηρία μας.

Θυμᾶσαι, δάσκαλε, τίς νυχτερινές πορεῖες πρός τήν Κλαδορράχη, τίς βραδινές Λειτουργίες στό μοναστήρι τοῦ Ἀγίου Μάρκου, ὅπου ψάλλαμε «Χριστός ἀνέστη» ἐν μέσῳ θέρους;

Δάσκαλε, εἶχα τότε μιά ἀπορία καί θέλω νά μᾶς βοηθήσεις νά τή λύσουμε: Γιατί μᾶς ἔλεγες μέ ἔμφαση ὅτι «δέν μπορεί νά πιστέψει ὁποῖος δέν θέλει νά μετανοήσει;».

Ἀκούω τά λόγια σου στό ἀμφιθέατρο στήν ἀρχή τοῦ ἀναγνώσματος Α΄ Κο 13,1. Γιατί ἐπέμενες νά μᾶς μιλάς γιά τήν ἀγάπη; Ἦθελες κάτι νά μᾶς διδάξεις;

Κι ὅταν ἦρθαν οἱ δῖσεκτοι χρόνοι, πάλι σέ ζήσαμε ἀκόμη καί στίς ὥρες τῶν θλίψεων, τήν ὥρα τῶν πειρασμῶν καί στίς ἐπιθέσεις τῶν ἐχθρῶν, νηφάλιο, ὑπομονετικό, πάντα μέ διάθεση συγχώρησης, μιμούμενος τόν Κύριό μας, καί μέ καταφύγιο ἀσφαλές τήν προσευχή.

Νά ἔχε ἄραγε, δάσκαλε, ἡ στάση σου αὐτή σχέση ἀναφορᾶς μέ τούς ἀγαπημένους σου ἁγίους, τόν ἅγιο Ἰωάννη τόν Χρυσόστομο πού τόσο θαύμαζες καί τόν διδάχο τῆς πίστεώς μας καί πρότυπό σου ἅγιο Κοσμᾶ τόν Αἰτωλό;

Ἀλλά κι ὅταν ἀφυπηρέτησες ἀπό τά πανεπιστημιακά ἔδρανα, ὅταν σέ κάλεσε ὁ μακαριστός ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος νά σέ τιμήσει μαζί μέ ἄλλους πανεπιστημιακοὺς γιά τήν προσφορά σου, θυμᾶσαι τότε πού πῆρες συγκινημένος ἀπό τούς μαθητές σου τῆς Ἀθήνας μιά ἀγκαλιά λουλούδια τί χαρά ἔκανες;

Ἐκεῖ, δάσκαλε, μᾶς ἀποκάλυψες τήν

παιδική σου ψυχή καί μᾶς ἔδωσες δυνατό μάθημα νά χαιρόμαστε μέ τά ἀπλά γεγονότα τῆς ψευτοζωῆς.

Μά νά! χτύπησε τό κουδούνι, τό κουδούνι τῆς τελευταίας ὥρας.

- Ποῦ πᾶς, δάσκαλε καί βιάζεσαι;

Μήπως πᾶς νά συναντήσεις τόν ἀγαπητό σου Πανσανία;

- Ποῦ πᾶς, δάσκαλε; Σέ περιμένει ὁ ὁμαδάρχης καί τά παιδιά τῆς ἔκτης σκηνῆς στό κιόσκι.

- Ποῦ πᾶς, δάσκαλε; Νά καί τά μικρά παιδιά γύρω σου σέ περιμένουν νά παίξετε.

- Κι οἱ γονεῖς τους σέ περιμένουν γιά τό μάθημα τῆς Δευτέρας, δέν θά τό κάνεις σήμερα;

Δάσκαλέ μας, ἀγάπησες πολύ καί ἀνιδιοτελῶς, γι' αὐτό καί ἀγαπήθηκες τόσο.

Δάσκαλε, καί κάτι τελευταῖο: Τώρα πιά πού θά εἶσαι ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, σέ παρακαλοῦμε νά εὐχεσαι γιά ὅλους, γιά τήν Ἐκκλησία, γιά τήν πατρίδα μας, γιά τούς ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξους ἀδελφούς.

Σέ εὐχαριστοῦμε ἀπό καρδιάς, δάσκαλέ μας. Μά πάνω ἀπ' ὅλα σ' εὐχαριστοῦμε, Κύριε, πού μᾶς τόν χάριζες τόσα χρόνια στό γεώργιο τῆς Ἐκκλησίας σου. Σέ παρακαλοῦμε, Κύριε, στεῖλε ἐργάτες ἀξιούς νά συνεχίσουν τή διακονία τοῦ ἀμπελῶνος σου.

Δάσκαλέ μας, ὡς ἀντίδωρο ἀγάπης, σοῦ φέραμε ἀπό τήν ἐνορία τῆς Ἁγίας Μαρίας Περιστερίου Ἀθήνας, ὅπου χρόνια τώρα ἐπισκεπτόσουν καί κήρυττες, μαζί μέ τίς εὐχές τῶν Πατέρων λίγο χῶμα τῆς ἀττικῆς γῆς γιά νά καλύψει τό σαρκίον σου.

Καλή Ἀνάσταση καί καλή ἀντάμωση!

Ἰωάννης Μιχελαράκης
Μαθηματικός

Είμαστε όλοι γύρω σου

«Άρον κύκλω τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ ἰδὲ συνηγμένα τὰ τέκνα σου· ἰδοὺ ἦκασι πάντες οἱ υἱοί σου μακρόθεν, καὶ αἱ θυγατέρες σου» (Ψ 60,4).

Ναί, διδάσκαλέ μας, ὅλοι, ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά, ἐγγόνια καὶ δισέγγονα βρισκόμαστε γύρω ἀπὸ τό σεπτό σου σκηνώμα γιὰ νὰ σοῦ ἐκφράσουμε γιὰ ἄλλη μιὰ φορά τὴν εὐγνωμοσύνη μας γιὰ ὅ,τι ἔκανες γιὰ τὶς οἰκογένειές μας.

Καὶ δὲν εἶναι ὑπερβολὴ ἂν σοῦ ποῦμε ὅτι ἑκατοντάδες οἰκογένειες μέ τὰ παιδιά τους ὀφείλουμε σέ σένα τὴν ἐπιστροφή μας καὶ τὴν ἀγάπη μας πρὸς τὴ μητέρα μας Ἐκκλησία: σέ σένα, στὴ διδασκαλία τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴ δική σου καρδιά καὶ στὴν ἀγάπη σου τὴν ἀπέραντη, πού ἦταν ἀναμεμιγμένη μέ τὴν καλοσύνη σου καὶ τὴν πατρικὴ σου στοργή.

Ναί, διδάσκαλέ μας, θεῖε Στέργιο, παππού Στέργιο ἢ Τέγιο -ὅπως κάθε μέλος τῆς οἰκογενείας μας σέ ἀποκαλοῦσε, ὁ καθένας μέ τό δικό του τρόπο-, στάθηκες δίπλα μας, σέ κάθε στιγμή τῆς οἰκογενειακῆς μας πορείας, στίς χαρές μας καὶ στίς συννεφιές μας, μέ τὶς συμβουλές σου καὶ τὶς προσευχές σου, τὶς ἐπισκέψεις σου καὶ τὰ τηλεφωνήματά σου, μέ τὶς ὁμιλίες σου καὶ τὰ συγγράμματά σου.

Σέ γνωρίσαμε νέο ἀκόμη, γεμάτο σοφία καὶ ἀγάπη, ὅταν ἀκόμη ἐμεῖς ἤμασταν σέ νεαρή ἡλικία. Ἦσαν ξεκάθαρος καὶ φωτεινός στὰ θέματα τῆς πίστεώς μας. Ἡ διδαχὴ σου γάργαρο νερό, πεντακάθαρο, πού πήγαζε ἀπὸ

τίς άστέρευτες πηγές τής Έκκλησίας μας: τήν άγία Γραφή καί τούς Πατέρες. Καί ήρθε ή εύλογημένη ώρα του γάμου μας. Ήσουν παρών.

Σέ πόσους γάμους μίλησες; Σέ 100, σέ 200, σέ 500; Δέν μετριοῦνται πλέον. Οί καλές μας σύζυγοι, προερχόμενες μέσα από τήν πνευματική έργασία τής θυγατρικής Άδελφότητος τής «Άπολυτρώσεώς» μας, τή «Χριστιανική Έλπίδα», του περιβολιού αυτού τής αγάπης καί τής χριστιανικής θυσίας, αυτής πού γιά μισό καί πλέον αιώνα μέ τή σοφία σου καθοδηγοῦσες παρά τίς όποιες δυσκολίες τής ζωής, οί καλές μας σύζυγοι εἶναι οί τρανότεροι σαλπικτές τής εύδοκίμησης του θείου λόγου πού έσπερνες.

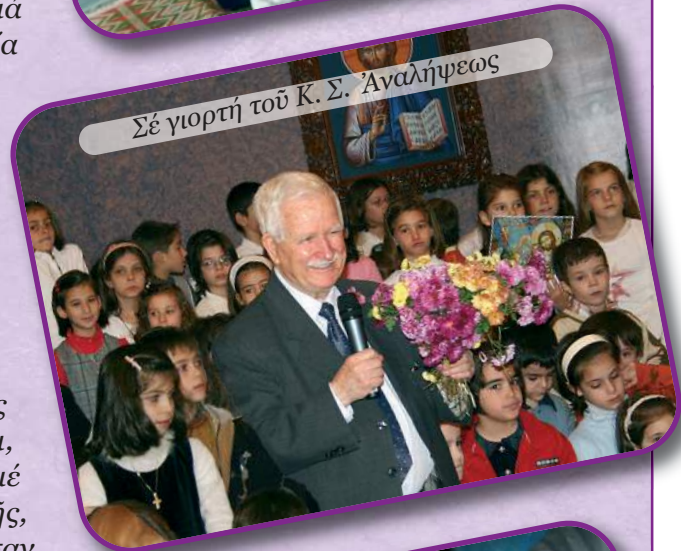
Ναί, σεβαστέ μας δάσκαλε, σέ βλέπαμε καθισμένο κάτω από τόν ίσκιο τών δέντρων τής κατασκηνώσεώς μας νά συζητᾷς ώρες άμέτρητες, χωρίς νά κουράζεσαι, χωρίς νά πεινάς καί νά διψᾷς, μέ τούς όδοιπόρους τής ζωής αυτής, τούς οίκογενειάρχες, πού ζητοῦσαν από τήν άπύθμενη δεξαμενή τής αγάπης σου λόγο νά στηριχθοῦν, λόγο νά αναπαυθοῦν, λόγο νά έλπίσουν. Κι έσύ τούς έμψύχωνες, τούς ένθάρρυνες, τούς άναζωογονοῦσες: «Γεμίστε τίς μπαταρίες σας», έλεγες.

Καί νά, γιά κοίτα γύρω σου! Τά έκγονά σου μέ ύγρά μάτια σέ άντικρύζουν καί σέ ξεπροβοδοῦν. Πόσα εἶναι καί πόσα ακόμα λείπουν; Άμέτρητα.

Σέ οίκογένεια σνεργατῶν

Σέ γιορτή του Κ. Σ. Άναλήψεως

Σέ γιορτή λήξης τών Έκπ. «ΕΛΠΙΔΑ»

Τά καμάρωνες τίς Κυριακές, όταν τά έβλεπες στη σειρά καί μέ τάξη νά πλησιάζουν τό άγιο Ποτήριο. Δόξαζες τόν άγιο Θεό μας, όταν μέ τήν πάροδο τών χρόνων αὐτά τά μικρά γίνονταν κατασκηνωτόπουλα, στελέχη καί οίκογενειάρχες.

Καί τώρα μᾶς άποχαιρετᾶς! Γαλήνιος ὅπως ἦσουν πάντοτε. Πορεύεσαι στήν οὐράνια κατασκήνωσή μας. Έκεῖ πού ἤδη κατασκηνώνουν ὁ έμπνευστής καί ιδρυτής τών κατασκηνώσεών μας μακαριστός γέροντας έπίσκοπος Φλωρίνης Αὐγουστίνος, ὁ συντονιστής μας, ὁ καλός καί άοκνος Πανσανίας μας, τά στελέχη μας ὁ Βασίλης καί ὁ Κώστας, τά κατασκηνωτόπουλα ὁ Νίκος, ὁ Χρῖστος, ὁ Αὐγουστίνος, ὁ Χρυσοβαλάντης, ὁ μάγειράς μας ὁ Άλέξανδρος, ὁ φύλακάς μας ὁ Εὐάγγελος, ἡ καλή μας διακονία ἡ Μαρία, ἡ Χρυσούλα, ἡ Παναγιώτα, ὁ Βύρωνας. Σήμερα μετακομίζει ἐκεῖ καί ὁ άρχηγός.

Διδάσκαλέ μας, άρχηγέ μας, πατέρα μας, ὡς τώρα σέ εἶχαμε δίπλα μας, ανάμεσά μας. Άπό δῶ καί πέρα, ὅπως μᾶς τό δίδαξες, θά σέ ἔχουμε μέσα μας. Νά μᾶς σκέφτεσαι, νά πρεσβεύεις γιά μᾶς. Δέν θά σέ ξεχάσουμε, θά άγωνιστοῦμε νά συνεχίσουμε

τό δρόμο πού μᾶς ἔδειξες ένωμένοι, άγαπη-

μένοι, ὅπως μέχρι σήμερα. Καί νά παρακα-

λεῖς τόν Κύριό μας νά εὐλογεῖ τήν Έκ-

κλησία μας, τίς οίκογένειές

μας, τήν «Άπολύ-

τρωσή» μας, τήν

«Έλπίδα» μας,

τήν πατρίδα μας,

τή νεολαία μας.

Στό καλό καί

καλή άντάμωση!

Γεώργιος Μυτιληναῖος

Άντιπρόεδρος

τῆς Ο.Χ.Α.

«ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ»

Ένας ακούραστος εργάτης τοῦ Εὐαγγελίου

Μέ τόν μακαριστό καί ἀγαπητό ἐν Χριστῷ ἀδελφό Στέργιο Σάκκο γνωρισθήκαμε πρό ἐξήντα καί πλέον ἐτών, ὅταν ἐκεῖνος μαζί μέ ἄλλους συντοπίτες του νέους ἦρθε ἀπό τήν πατρίδα του τά Γρεβενά στή Θεσσαλονίκη, γιά νά σπουδάσῃ Θεολογία. Διακρινόταν γιά τόν ἐνθεο ζήλο πού εἶχε ἐμπνεύσει σ' αὐτόν καί τούς συμπολίτες του ὁ νεαρός τότε ἀρχιμανδρίτης Φλωρίνης μακαριστός π. Αὐγουστίνος Καντιώτης. Τόν ζήλο αὐτόν ὁ μακαριστός Στέργιος δέν τόν ἄφησε νά ψυχρανθῇ καί νά σβήσῃ, ἀλλά ἀντίθετα τόν ἐκαλλιέργησε καί τόν ἐπηύξησε καί τόν διετήρησε ἀμείωτο σέ ὅλη τή ζωή καί τή σταδιοδρομία του. Καί ἀναδείχθηκε ὄχι μόνο ἕνας ἐπιστήμων ἐρμηνευτής τῶν ἁγίων Γραφῶν, ἀλλά καί ἕνας ἀκούραστος ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου καί πνευματικός καθοδηγητής μυριάδων ψυχῶν...

... Καί τώρα μέσα στήν ἀναστάσιμη χαρά, ἀξιώνεται νά μεταστῇ ἀπό τή στρατευομένη ἐκκλησία στήν ἐν οὐρανοῖς θριαμβεύουσα, γιά νά συναντηθῇ καί πάλι μέ τόν ἀγαπητό συνεργάτη του Πausανία, πού προπορεύθηκε λίγο πρίν ἀπό αὐτόν. Ἡ διακαής ἐπιθυμία τῆς Ἐκκλησίας, πού ἐκφράζεται τίς ἡμέρες αὐτές μέ τά λόγια «Ὡ Πάσχα τό μέγα καί ἱερώτατον Χριστέ, ...δίδου ἡμῖν ἐκτυπώτερον σοῦ μετασχεῖν ἐν τῇ ἀνεσπέρῳ ἡμέρᾳ τῆς βασιλείας σου», εἶναι πλέον γιά τόν ἀδελφό Στέργιο πραγματικότης. Ἡ ἐπί γῆς στρατευομένη ἐκκλησία λυπᾶται, γιατί στερεῖται

ἕναν ἐπίλεκτο ἀξιώματικό της· χαίρεται ὅμως, γιατί τόν βλέπει νά ἀναπαύεται στούς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ, στεφανωμένος μέ «τόν τῆς δικαιοσύνης στέφανον», τόν ὁποῖο ὑπόσχεται «ὁ Κύριος, ... ὁ δίκαιος κριτής, ... πᾶσι τοῖς ἡγαπηκόσι τήν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ», καί γιατί ἐμεῖς «οἱ περιλειπόμενοι» ἔχουμε ἕναν ἀκόμη πρεσβευτή, πού παρακαλεῖ νά ἀξιωθοῦμε κι ἐμεῖς τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, «ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεός τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν».

Ένας ἀπό τούς ἄμβωνες πού τόν εἶχε τακτικό ὁμιλητή ἦταν καί τό βῆμα τῆς Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἀδελφότητος ΑΓΑΠΗ ΧΡΙΣΤΟΥ, τῆς ὁποίας ἦταν ἐνθερμος φίλος καί συνεργάτης. Ἐπανειλημμένως στίς μηνιαῖες συνάξεις μας εἶχαμε τήν εὐκαιρία νά διδασκῶμε μέ τόν ἐποικοδομητικό λόγο του. Τό Δ.Σ. τῆς Ἀδελφότητος ἐκφράζει τά συλλυπητήρια ὅλων τῶν μελῶν τῆς πρὸς τοὺς κατὰ σάρκα καί κατὰ πνεῦμα συγγενεῖς του καί μαζί μέ λίγα ἀνοιξιὰτικα λουλούδια προσφέρει εἰς μνήμην του ἕνα συμβολικό χρηματικό ποσόν στήν Ἀδελφότητα...

*πρωτοπρ. Κων/νος Παπαγιάννης
Πρόεδρος τῆς Ο.Χ.Α. «Ἀγάπης Χριστοῦ»*

Ἀπόπειρα προσέγγισης τῆς ἐργογραφίας του

Ἄν γιὰ κάποιο σοφό τοῦ παρελθόντος παραδίδεται ὅτι «ἀπέθανε γράφων», αὐτό δέν θά ἦταν καθόλου ὑπερβολή νά εἰπωθεῖ καί γιὰ τόν ἀείμνηστο καθηγητή Στέργιο Σάκκο, ὁ ὁποῖος διῆλθε ἀκόμη καί τίς τελευταῖες ἡμέρες τοῦ ἐπιγείου βίου του ἀγιαζόμενος καί συγγράφων. Διότι ἡ συγγραφή δέν ἦταν γι' αὐτόν ἐπαγγελματική ὑποχρέωση, ἀλλά ἕνας ἀκόμη τρόπος γιὰ νά δοξάζεται ὁ Κύριός του.

Εἶναι ἀδύνατο βέβαια νά παρουσιάσει κανεῖς τό συνολικό συγγραφικό ἔργο τοῦ κ. Σάκκου μέσα σέ λίγες μόλις γραμμές καί χωρίς ἄνεση χρόνου. Ὡστόσο ἀπό τά 100 περίπου βιβλία καί μελέτες του, τά μεστά ἀπό θεολογία, πατερική σοφία καί πλοῦτο ἰδεῶν, θά ἐπιχειρήσουμε στή συνέχεια γιὰ τίς ἀνάγκες τοῦ ἄρθρου νά προσφέρουμε στόν φίλο ἀναγνώστη κάποιες σκόρπιες ἔστω ψηφίδες.

Ὅσον ἀφορᾷ στά ἐπιστημονικά του πονήματα, πρέπει νά λεχθεῖ ἐξαρχῆς ὅτι ξεχωρίζουν γιὰ τήν ἐμβρίθειά τους, τή σαφήνεια, τήν πρωτοτυπία καί τό ἀκαταμάχητο τῶν θέσεών τους:

♦ Ἐξέδωσε ὑποδειγματικά **τῇ 10ῇ ἑορταστικῇ Ἐπιστολῇ τοῦ Μ. Ἀθανασίου**, ἡ ὁποία ἐπενδυμένη μέ τό κύρος τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου παραδίδει αὐθεντικά τά βιβλία τῆς ἀγίας Γραφῆς. Ἐξέδωσε ἐπίσης μέ πολύ ἐνδιαφέροντα σχολιασμό τόν **Κατάλογο τοῦ Muratori**, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ ἀρχαιότερος σωζόμενος κατάλογος τῶν βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης (Β' - Γ' αἰ.).

♦ Ἰδιαίτερος σημαντικό εἶναι τό βιβλίό του **«Εἰσαγωγή εἰς τήν Καινήν Διαθήκην»**, μέ τό ὁποῖο μᾶς εἰσάγει στή μελέτη καί στίς βασικές ἀρχές κατανόησης τοῦ ἱεροῦ κειμένου, ἀνατρέποντας ἀξιόπιστα τίς θέσεις ἐπ' αὐτοῦ τῆς ἀρνητικῆς κριτικῆς.

♦ Μέ μοναδική ἀκρίβεια καί ἀσυνήθη διεξοδική διερεύνηση τῆς χειρόγραφης παράδοσης κατέδειξε τήν ἀξιοπιστία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κειμένου ἀλλά καί τῆς πατερικῆς ἐρμηνείας τῶν χωρίων **Ἰω 8,25** καί **Ἰω 10,29**. Τά ἔργα του αὐτά ἀποτελοῦν, ὅπως ἐπιγράφονται ἀντίστοιχα, συμβολή στή γλωσσική ἐξέταση καθὼς καί στήν κριτική τοῦ κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης, μολονότι τέτοιες συμβολές, τῆς ἴδιας ποιότητος, ἀπαντοῦν σέ ὅλα σχεδόν τά συγγράμματά του.

♦ Ἀποκλείοντας τή συνδρομή τῶν ἀποκρύφων καί τῶν ποικίλων αὐθαιρέτων ἐρμηνειῶν ἐξηγεῖ ἔγκυρα ποιοί εἶναι **«Οἱ ἀνώνυμοι ἀδελφοί»** στά Β' Κο 8,18-24· 9,3-5· 12,18 καί ποιοί οἱ **«Ἰαννῆς καί Ἰαμβρῆς»** τοῦ Β' Τι 3,8.

♦ Μᾶς παρουσιάζει τί ἀκριβῶς ἦταν **«Οἱ τελῶναι»** στά χρόνια τῆς Καινῆς Διαθήκης.

♦ Σέ δύο τόμους ἐκθέτει τά συμπεράσματά του σχετικά μέ τό περιμάχητο χωρίο **«Ὁ πατήρ μου μείζων μου ἔστιν»** (Ἰω 14,28) καί ἐπισημαίνει τήν ἐρμηνευτική ἀρχή τῆς «ὑπονοίας τῶν ἀκούοντων», πού πρῶτος εἰσηγήθηκε ὁ ἱ. Χρυσόστομος.

♦ Μέ τό βιβλίό του **«Ὁ Πέτρος καί ἡ Ρώμη»** ἀποδεικνύει ἐπὶ τῇ βάσει μιᾶς ἴσως ἄνευ προηγουμένου ἀξιοποίησης τῆς ἀρχαίας καί νεότερης σχετικῆς βιβλιογραφίας ὅτι ἀντίθετα μέ ὅσα ὑποστηρίζει ἡ παπική προπαγάνδα ὁ ἀπόστολος Πέτρος οὐδέποτε ἐπισκέφθηκε τή Ρώμη. Στό ἴδιο πλαίσιο **«Ἡ Βαβυλὼν τοῦ ἀποστόλου Πέτρου»** (Α΄ Πέ 5,13) προσανατολίζει μέ ἀκρίβεια τά βήματά μας στό σημερινό Κάιρο.

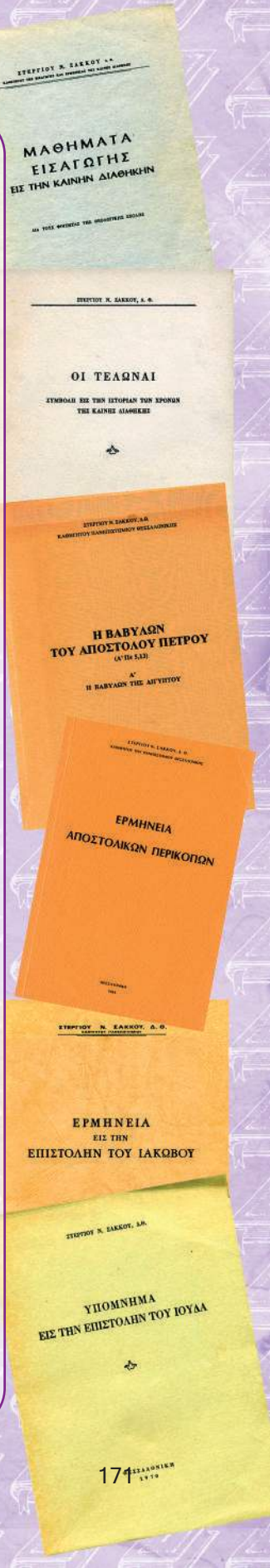
♦ Ἀξιοποιώντας τούς πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καί ἰδιαίτέρως τόν ἅγιο Ἰωάννη τόν Χρυσόστομο μᾶς καλεῖ ὁ κ. Σάκκος νά ἀπολαύσουμε τήν **«Ἑρμηνείαν εἰς τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιον»** σέ δύο τόμους, τήν **«Ἑρμηνεία στό κατά Λουκᾶν Εὐαγγέλιον»** σέ τρεῖς τόμους -ὁ τρίτος εἶναι ὑπό ἔκδοση-, καί νά συνειδητοποιήσουμε πόσο ἀληθινός εἶναι ὁ λόγος τοῦ ψαλμωδοῦ «ὡς γλυκέα τῷ λάρυγγί μου τὰ λόγια σου, ὑπὲρ μέλι τῷ στόματί μου» (Ψα 118,103). Διαβάζοντας ἀκόμη τό περισπούδαστο **«Υπόμνημα εἰς τήν Ἐπιστολήν τοῦ Ἰούδα»**, τήν **«Ἑρμηνείαν εἰς τήν Ἐπιστολήν τοῦ Ἰακώβου»**, τήν **«Ἑρμηνεία ἀποστολικῶν περικοπῶν»** καί τήν **«Ἑρμηνεία εὐαγγελικῶν περικοπῶν»** πού μᾶς χάρισε, ὅχι μόνο καταρτίζεται κανεῖς ἐρμηνευτικά ἀλλά ταυτόχρονα αἰσθάνεται ὅτι ἀκούει καί τόν βροντερό κεραυνό τοῦ δόγματος.

♦ Θέλοντας νά προκαλέσει τό ἐνδιαφέρον γιά τήν προσεκτική μελέτη τῆς ἁγίας Γραφῆς παρουσιάζει τριάντα ἐρμηνευτικά ἄρθρα πάνω σέ σημαντικά καί δυσερμήνευτα ζητήματα τῆς Καινῆς Διαθήκης στό βιβλίό του **«Ἡ ἔρευνα τῆς Γραφῆς»**.

♦ Πολύ σημαντικό εἶναι καί τό βιβλίό του **«Περί τῆς μεταφράσεως τῆς Καινῆς Διαθήκης»**, τό ὁποῖο περιλαμβάνει γλωσσική καί ἐρμηνευτική ἐξέταση δύσκολων καινοδιαθηκικῶν χωρίων. Ἡ χρησιμότητά του σήμερα εἶναι πολύ μεγάλη, καθόσον πολὺς λόγος γίνεται γιά τή μετάφραση τῶν λατρευτικῶν κειμένων.

♦ Τήν ἐρμηνευτική παραγωγή τοῦ κ. Σάκκου σφράγισε τό βιβλίό του **«Ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου»**, ὅπου ἡ προφητεία τοῦ ἡγαπημένου μαθητῆ ξεκλειδώνεται μέ τρόπο σαφή, μεθοδικό καί πέρα ἀπό τίς στρεβλώσεις τῆς σύγχρονης σχετικῆς (παρα)φιλολογίας.

Ἀλλά καί στό χώρο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὑπῆρξε πλούσια ἡ παραγωγή του. Τό ἰδιάζον ἐρμηνευτικό του τάλαντο διακρίνεται καθαρά στό **«Υπόμνημα στόν προφήτη Ἀγγαῖο»**, στίς **«Ἑρ-**

μηνευτικές σημειώσεις στους προφήτες Ἰωνᾶ καί Σοφονία», στίς «Ἑρμηνευτικές Σημειώσεις στους Ψαλμούς, τ. Α'» καί στήν «Ἑρμηνεία Ψαλμῶν, τ. Β'». Πολύ ἐπιμελημένη ἐπίσης εἶναι ἡ μετάφραση ἀποσπασμάτων ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη στά δύο τεύχη πού ἐξέδωσε, ὑπό τόν τίτλο **«Ἐκλεκτές περικοπές τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης».**

Ὁ παραγωγικός καθηγητής ἔχει νά παρουσιάσει καρπούς ἀκόμη καί στόν τομέα τῆς Ἀπολογητικῆς: Στό βιβλίο του **«Οἱ ἀπολογηταί καί τό ἀπολογητικόν στοιχεῖον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ χριστιανικῇ γραμματείᾳ»** ἐπιχειρεῖ τή γραμματολογική καί θεολογική ἀξιολόγηση τῶν ἀπολογητῶν, ἐνῶ στό βιβλίο **«Ἡ αἵρεση τῶν μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά»** προσφέρει μία σειρά καταλυτικῶν ἐπιχειρημάτων πού πραγματικά καταρρίπτουν τήν αἰρετική διδασκαλία τοῦ χιλιασμοῦ.

Ἰδιαίτερος λόγος πρέπει νά γίνει γιά τήν προσφορά τοῦ κ. Σάκου ὡς πατρολόγου, ἀλλά ἐδῶ φυσικά θά περιοριστοῦμε μόνο στήν ἀναφορά κάποιων σχετικῶν ἔργων του: Ἐκτόνησε μετάφραση καί σχολιασμό τῶν **Ἀπολογητικῶν τοῦ Μ. Ἀθανασίου**, τῆς **Ἐξαήμερου τοῦ Μ. Βασιλείου**, τῶν **δογματικῶν λόγων τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου** καί **τῶν λόγων περί ὁμοουσίου τοῦ Χρυσοστόμου**. Ἐξέδωσε ἐπίσης τοῦ **«Ἀναστασίου Α' Ἀντιοχείας Ἄπαντα τά σωζόμενα ἔργα»**, τοῦ **«Ἀναστασίου Β' Ἀντιοχείας Ἀνέκδοτα ἔργα»** καί τοῦ **«Νικήτα Στηθάτου, Θεωρία εἰς τόν παράδεισον»**· τά συνοδεύει μέ εὐρετήρια ἀγιογραφικῶν καί πατερικῶν χωρίων καί σχολιασμό ὀνομάτων. Τό βιβλίο του **«Περί Ἀναστασιῶν Συναϊτῶν»** ἀποτελέσει τή διδακτορική του διατριβή καί ἀπέσπασε εὐμενέστατες κριτικές ἀπό Ἕλληνες καί ξένους κορυφαίους ἐρευνητές. Ἀκόμη ἀξία ἀληθινοῦ θαυμασμοῦ εἶναι ἡ σύνταξη τῶν **πινάκων ἀγιογραφικῶν χωρίων** πού συνοδεύουν τοὺς πρόσφατα ἐπανεκδοθέντες τόμους τῆς Patrologia Graeca τοῦ Migne ἀπό τό Κέντρο Πατερικῶν Ἐκδόσεων. Πρόκειται γιά τεράστιο ἔργο μοναδικῆς ἀξίας. Πλήθος εἶναι καί τά ἀνάπτυα ἀπό τά πρακτικά συνεδρίων, στά ὁποῖα συμμετεῖχε. Ἀναφέρω μόνο ὀρισμένα: **«Ἀγάπη καί Ὁρθοδοξία»**, **«Ἁγίου Ἀύγουστίνου, Φροντίδα γιά τοὺς νεκρούς»**, **«Ἡ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή στά ἔργα τοῦ Μεγάλου Φωτίου»**, **«Ὁ βιβλικὸς χαρακτήρας τῶν προφητειῶν τοῦ ἁγίου Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ»**, **«Ὁ Κύριος ἔρχεται "ἐν σαρκί" (Β' Ἰω 7)»**, **«Τό τέλος τῶν Πράξεων (Πρξ 28, 30-31)»**, **«Ἡ ἐτοιμασία ἐνός νέου λεξικοῦ τῆς Καινῆς Διαθήκης»**, **«Τό φῶς ἐνός σοφοῦ»**, **«Ἡ γυνή ἡ περιβεβλημένη τόν ἥλιον»**, **«Ὁ ψαλμός τῶν "ἐκτετιναγμένων"»**. Εἰσαγωγικά στόν **126 Ψαλμό**», καί **«Ὁ ψαλμός**

τῶν "ἐκτετιναγμένων". Ἑρμηνεῖα στὸν 126 Ψαλμό», «Μήνυμα πολιτισμοῦ ἀπὸ τῆ Θεσσαλονίκη τοῦ ἀποστόλου Παύλου», «Συμβολισμοὶ τῆς Ἐκκλησίας στὴν Καινὴ Διαθήκη. Ἡ Ἐκκλησία ὡς νύμφη», «Ὁ Παῦλος στὴ Βέροια (Πρξ 17, 10-15)», «Ὁ ἱερός Χρυσόστομος ὡς ἐρμηνευτής», «Ἡ λογία τοῦ ἀποστόλου Παύλου στὴ Μακεδονία», «Ἡ τριακονταετὴς δίκη τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· δικάσιμος τοῦ Ἀρείου Πάγου», «Τὸ "ἀνεωγμένον βιβλιδάριον" (Απ 10). Προσέγγισι στὸ μήνυμα τῆς Ἀποκαλύψεως», «Ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι πολιτισμὸς καὶ ὄχι μόνον», «Μηδὲν νόθον δόγμα τῷ τῆς ἀγάπης προσχήματι παραδέχεσθε». Κοντὰ σέ αὐτὰ νά προσθέσουμε καὶ τὸν πανηγυρικό του λόγο στὴν ἐορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν τὸ 1992 στὸ Πανεπιστήμιο «**Τὰ μικρὰ Γράμματα τῶν Μεγάλων. Ἀπὸ τὴν ἐπιστολογραφία τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν**».

Καὶ τὰ ἐποικοδομητικὰ βιβλία του ὅμως εἶναι πολλὰ καὶ ἀποσκοποῦν στὴν πνευματικὴ οἰκοδομὴ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἐγγραφε βιβλία γιὰ τίς μεγάλες δεσποτικὲς γιορτές: Μὲ ἔντονο τὸν πόθο νά ἀκολουθήσουν ὅλοι τὸ ἄστρο τῆς Βηθλεέμ συνένταξε τὸ βιβλίο «**Ὁ Θεὸς στὴ γῆ μας**». «**Ὁ σταυρὸς στὴν Παλαιὰ Διαθήκη**» περιέχει ὅλες τίς προτυπώσεις καὶ προφητεῖες τοῦ σταυροῦ στὴν Παλαιὰ Διαθήκη· μελετώντας τὸ ἀπολαμβάνεις καὶ καμαρώνεις γιὰ τὴν ἀκριβὴ ταύτιση Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης. Τὴ μεταστροφή καὶ ὁμολογία τοῦ εὐγνώμονος ληστοῦ καταγράφει στὸ βιβλίο του «**Ὁ ληστής θεολόγος καὶ δάσκαλος**» πολλῶν ψυχῶν. «**Ἀληθῶς ἀνέστη ὁ Κύριος**» βροντοφώναξε μὲ τὴ συγγραφὴ του, μὲ τὴ ζωὴ του καὶ μὲ τὴ θανή του. «**Ἡ Ἀνάληψη τοῦ Κυρίου**» - ὑπογραμμίζει ὁ συγγραφέας - σηματοδοτεῖ τὸν ὑψηλὸ προορισμὸ μας καὶ μᾶς προσανατολίζει στὴν αἰώνια πατρίδα.

Πόση παρηγοριά καὶ ἐλπίδα ἀντλεῖ ὅποιος ἔχασε ἀγαπημένα του πρόσωπα ἀπὸ τὸ βιβλίο «**Οἱ νεκροὶ μας δὲν χάθηκαν**», ὅπου ἐρμηνεύει τὸ 15^ο κεφάλαιο τῆς Α' ἐπιστολῆς τοῦ ἀποστόλου Παύλου πρὸς Κορινθίους! «**Παράδεισος καὶ κόλαση**» εἶναι τὸ βιβλίο μὲ τὸ ὁποῖο μᾶς ξεναγεῖ στὰ πέραν τοῦ τάφου καὶ στὴ μετὰ θάνατον πραγματικότητα. Μὲ τὴ φωτισμένη του γραφίδα ἐπίσης διασαφήνισε φλέγοντα καὶ ἀκανθώδη σύγχρονα θέματα, ὅπως «**Ὁ ἀντί-χριστος καὶ τὸ 666**» καὶ μᾶς ἀπάλλαξε ἀπὸ φοβικὰ σύνδρομα.

Ὁ κοιμηθεὶς κράτιστος θεολόγος δὲν ὑπῆρξε μόνον ἓνας θεωρητικὸς δάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου· μεταγγίζοντας βίωμα ζωγράφισε ζωηρά τὴν «**Ἀγάπὴ τοῦ Θεοῦ**» καὶ καλεῖ τὸν ἀναγνώστη νά τὴν ψηλαφήσῃ στὴ θυσία τοῦ Χριστοῦ. Πρόσκληση γιὰ μετάνοια καὶ συνεχὴ φιλοξενία τοῦ Κυρίου μέσα στὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου

αποτελεί «**Ο μεγάλος επισκέπτης**». Τό πορτρέτο τῆς χριστιανῆς γυναίκας δίδεται στό «**Ἀληθινό πρόσωπο τῆς γυναίκας**», ὅπου ἐρμηνεύεται ἡ περικοπή ἀπό τό βιβλίο τῶν Παροιμιῶν γιά τήν ἀνδρεία γυναίκα (29,10-31) καί παρατίθενται καί ἄλλες εὐαγγελικές μαρτυρίες.

Παράλληλα ὁ κ. Σάκκος ἀγάπησε πολύ τούς ἁγίους, ἔζησε στή συντροφιά τους καί ὕφανε τό συναξάρι τους: Ἀπάνθισμα ἀπό τήν κηρυκτική του διακονία περιέχει «**Ο κατηχητής τῆς Θεσσαλονίκης**»· ἀποκαλύπτεται ἐκεῖ ἡ μυστική σχέση καί ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ συγγραφέα πρὸς τόν πολιοῦχο τῆς πόλης τῆς Θεσσαλονίκης, τόν ἅγιο Δημήτριο. «**Οἱ ἅγιοι τεσσαράκοντα Μάρτυρες**», ἦταν τό πρῶτο του βιβλίο πού κυκλοφορήθηκε τό 1957 καί γνώρισε καί ἄλλες ἐκδόσεις. «**Ο ἀπόστολος τοῦ σκλαβωμένου Γένους**» ζωντανεύει τή σεπτή μορφή καί τήν πολύτιμη διδαχή τοῦ ἁγίου Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ. Ἀποκορύφωμα ἡ Παναγία· «**Ὡ πανύμνητε Μῆτερ!**» καί «**Αὐγή μυστικῆς ἡμέρας**» (τό τελευταῖο του) ἐπιγράφονται τά βιβλία στά ὁποῖα πραγματεύεται Χαιρετισμούς ἀπό τίς τέσσερις στάσεις τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου.

Ἐξέδωσε ἐπίσης πολλά τευχίδια, τά ὁποῖα διαβάζονται εὐκόλα καί δίνουν ἀπάντηση σέ καυτά ἐπικάιρα θέματα. «**Κυριακή ἡ ἀναστάσιμη ἡμέρα**», «**Γιατί βαπτίσθηκα;**», «**Γιατί ὁ πόνος στή ζωή μας;**», «**Σύγχρονη εἰκονομαχία ἢ περί τῶν νέων ταντοτήτων**», «**Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ πάπα στήν Ἑλλάδα**». Καθάρει οἱ θέσεις του στό θέμα τοῦ Οἰκουμενισμοῦ ἀποτυπώνονται σέ εἰδικές μελέτες καθὼς καί σέ σειρά ἄρθρων του στό περιοδικό «Ἀπολύτρωση» καί ἄλλοῦ. Ἡ Ἀδελφότητα θά μεριμνήσει γιά τήν ἔκδοση αὐτῶν, καθὼς καί τόσων ἄλλων ἄρθρων πού κατά καιροὺς δημοσιεύθηκαν σέ διάφορα περιοδικά καί ἐφημερίδες, ὅπως βεβαίως καί γιά τόν ὑπόλοιπο ἀνέκδοτο θησαυρό.

Ἐπιπλέον, τήν ἰσόβια εὐγνωμοσύνη του πρὸς τόν πνευματικό του πατέρα -ἀσύνηθες ἴσως παράδειγμα ἀσύλληπτης ἀφοσίωσης παιδιοῦ πρὸς τόν πνευματικό του πατέρα- ἐκφράζει μέ τό βιβλίο του «**Ἀναφορά εὐγνωμοσύνης**», στό ὁποῖο καταγράφει τή δράση τοῦ π. Αὐγουστίνου Καντιώτη στά Γρεβενά κατά τά ἔτη 1945-1947.

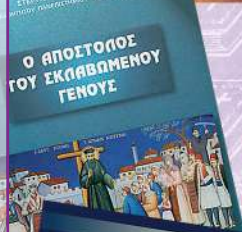
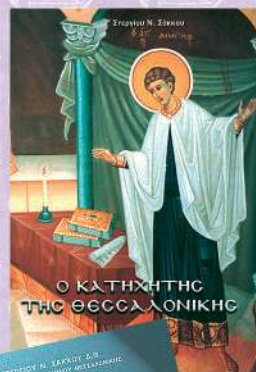
Ὁ φλογερός θεολόγος ἀφήνει πίσω του ἓνα ὀγκῶδες συγγραφικό ἔργο. Καί ἀπορεῖ κανεῖς· πῶς μπόρεσε μέ τήν τόσο τεράστια, πολύπλευρη καί πολυσχιδῆ δράση του νά παραγάγει τόσο σπουδαῖο ἔργο, πού εἶναι μάλιστα καρπὸς ἐπισταμένης ἔρευνας τῶν πηγῶν καί συνοδεύεται ἀπό ἰσχυρή πατερική τεκμηρίωση! Ἐγραψε τόσα πολλά καί τόσο σπουδαῖα σάν νά ἦταν μόνον συγγραφέας. Ἐτρεξε καί κήρυξε τόσο πολὺ σάν νά ἦταν μόνον ἱεροκήρυκας. Στό πρόσωπό του συναντοῦμε τά δύο χαρακτηριστικά τά ὁποῖα θαύ-

μασε στον Άγιο Ιωάννη, τον ήγαπημένο μαθητή του Κυρίου: ήταν θεολόγος, ένωτιζόταν δηλαδή τά μηνύματα του Θεού, και ευαγγελιστής, μετέφερε τό λόγο του Θεού στους έν Χριστώ άδελφούς του. Καί αύτά μέ τή χάρη του Θεού προσπάθησε νά τά μιμηθεί ό άκούραστος έργάτης του Εύαγγελίου στην προσωπική του ζωή.

Τώρα, πού ό σεβαστός καθηγητής μας «μετέστη έκ του θανάτου εις τήν ζωήν», τόν συναναστρεφόμαστε καί μέσα από τά συγγράμματά του. Έκεί χαιρόμαστε τόν ύψιπέτη άετό, εκεί δροσίζονται οί φρυγμένες καρδιές μας. Τόν άκούμε μέσα από τά βιβλία του νά μās καλεϊ: «Άλλά, ώ υίοί ανθρώπων, δέν τό νιώσατε άκόμη πώς όλοι οί δρόμοι, πού έσεϊς άνοίγετε, δέν βγάζουν στή ζωή; Τό φωτεινό τό μονοπάτι χαράχτηκε από τόν ουρανό ως τή γή, καί τό ξύλο τής ζωής φυτεύθηκε από τόν Θεό ανάμεσά μας. Ό άνήφορος πού δείχνει ό σταυρός, εϊναι ό μόνος δρόμος γιά τήν άνάστασή μας, ή όπως άλλιώς όνομάζετε τή λαχτάρα γιά άπελευθέρωση. Διότι μόνο μέ τήν άνάσταση του Χριστού ό θάνατος νικήθηκε, ή πύρινη ρομφαία στομώθηκε, καί οί πιστοί μπορούν νά μπαίνουν θριαμβευτικά στην αιωνιότητα από αύτή τή ζωή καί νά κοινωνούν έν φθορά τά άφθαρτα άγαθά της» («Άληθώς άνέστη ό Κύριος», σελ. 57-58).

Κι έμεις άντιγράφουμε ένα πατερικό παράθεμα, τό όποιο χρησιμοποιεί στό βιβλίο του «**Οί νεκροί μας δέν χάθηκαν**» καί τό άπευθύνουμε στον Ίδιο: «Νά πρεσβεύεις στον κοινό μας Βασιλιά γιά τήν πατρίδα... Διαβλέπουμε θλίψεις, περιμένουμε κινδύνους, δέν εϊναι μακριά οί ένοχοι Σκύθες, πού γεννούν τόν έναντίον μας πόλεμο. Ός στρατιώτης νά άγωνιστείς μαζί μας γενναία. Ός μάρτυρας νά χρησιμοποιήσεις τήν παρρησία γιά τούς συνδούλους σου. Άν καί ξεπέρασες τή ζωή, γνωρίζεις τίς συμφορές καί τίς άνάγκες τής ανθρωπότητας. Ζήτησε ειρήνη... γιά νά μή βεβηλώσει ό άνόσιος βάρβαρος τούς ναούς καί τά θυσιαστήριά μας· γιά νά μήν πατήσει ό βέβηλος τά άγια. Έμεις καταλογίζουμε σέ σένα τήν ευεργεσία γιά όσα μέχρι στιγμής γλυτώσαμε. Σου ζητούμε καί τήν ασφάλεια του μέλλοντος. Άν ύπάρχει άνάγκη γιά περισσότερη ίκεσία, συγκέντρωσε τό χορό των άδελφών σου, των μαρτύρων, καί μαζί τους παρακάλεσε. Οί προσευχές πολλών δικαίων άς λύσουν τίς άμαρτίες λαών καί δήμων» (σελ. 133-134). Καί μαζί μέ τά αιτήματά μας αύτά, σου ζητούμε νά προσεύχεσαι καί γιά μās· μέ τήν ευχή σου νά φανοΰμε καλοί μελετητές του έργου σου καί συνεπείς μαθητές σου. Άμήν!

Εύδοξία Αύγουστίνου
Φιλόλογος - Θεολόγος

Πατέρας καί καθοδηγητής

Ἄν ἡ ἀπώλεια ἑνὸς ἀκαδημαϊκοῦ δασκάλου ἀφήνει κενό στήν πανεπιστημιακή κοινότητα καί σέ ὅσους μαθήτευσαν κοντά του ἐπιστημονικά, ἡ ἀπώλεια τοῦ Στέργιου Σάκκου πρέπει νά ὁμολογήσει κανεῖς ὅτι ἐκτείνεται, πέρα ἀπό τά ἀκαδημαϊκά ὄρια, σέ ὅλους ἐκείνους πού ὑπῆρξαν ἀφοσιωμένοι μαθητές του ἔξω ἀπό τά πανεπιστημιακά ἔδρανα καί εἶχαν βρεῖ στοῦ πρόσωπό του ὄχι μόνο τόν ἐρευνητή καί ἐρμηνευτή τῶν βιβλικῶν κειμένων, ἀλλά καί ἕναν πνευματικό καθοδηγητή, ἕναν διδάσκαλο πού μετέδιδε τό λόγο τοῦ Θεοῦ ὅπου καί ἂν βρισκόταν, ἀπό ὅποιο μετερίζι καί ἂν ἦταν πρόσφορο. Ὁ Στέργιος Σάκκος ὑπῆρξε ὄντως διακεκριμένος διδάσκαλος τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καί ἐμπνευσμένος πνευματικός πατέρας καί καθοδηγητής γιά πολλές ψυχές πού ἀποτελέσαν τόσα χρόνια ἕναν πνευματικό κύκλο γύρω του: αὐτούς πού ἀποτελοῦν καί τήν

πνευματική του οἰκογένεια.

Καθώς ἔβλεπα στή νεκρώσιμη-ἀναστάσιμη ἀκολουθία τήν ὁμήγυρη τῶν ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων οἱ ἐκδηλώσεις καί ἡ παρουσία οὐσιαστικά ἀντικαθιστοῦσαν τήν εἰκόνα τῆς φυσικῆς οἰκογένειας πού εἴθισται νά ἀποχαιρετᾷ κάποιον πού φεύγει ἀπό τή ζωή, μοῦ ἤρθε στό νοῦ ἡ περικοπή ἀπό τό Συμπόσιο τοῦ Πλάτωνα πού κάνει λόγο γιά τήν πνευματική πατρότητα καί τά πνευματικά τέκνα. Ἔτσι, καθὼς ἄλλοι, εἰδικότεροι ἐμοῦ, θά ἀναφερθοῦν στοῦ παρόν ἀφιέρωμα σέ διάφορες πτυχές τῆς ζωῆς καί τῆς πολυποίκιλης προσφορᾶς τοῦ ἀείμνηστου Στέργιου Σάκκου, ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νά καταθέσω λίγες σκέψεις γιά τήν πνευματική συνέχεια ἑνὸς διδασκάλου ἡ ὁποία διασφαλίζεται μέσῳ τῶν μαθητῶν του, σκέψεις πού νομίζω ὅτι ἀνταποκρίνονται σέ βιώματα ὅσων ἔβλεπαν στόν ἐκλιπόντα ἕναν πνευματικό ὁδηγό.

Τό διδακτικό καί παραινετικό στοιχεῖο πού χαρακτηρίζει τή σχέση τῆς μαθητείας ἀνάγει στοῦ συσχετισμοῦ τοῦ διδασκάλου μέ τόν πατέρα. Ἄλλωστε τά παιδιά, πέρα ἀπό τή φυσική διαδοχή, ἐπιδιώκεται νά ἀποτελέσουν καί ἕνα εἶδος πνευματικῆς συνέχειας τῶν προγόνων τους. Ὅπως διαβάζουμε στοῦ Συμπόσιου τοῦ Πλάτωνα, ἂν μέ τή σωματική γέννηση ὁ ἄνθρωπος ποθεῖ νά ἀποκτήσει τή διαιώνιση τοῦ εἶδους, μέ τήν πνευματική τεκνογονία ὑπερβαίνεται ἡ ἴδια ἡ φθορά καί ὁ χρόνος καί ὁ ἄνθρωπος κατακτᾷ τήν αἰωνιότητα· οἱ πνευματικοί δεσμοί μάλιστα θεωροῦνται ἰσχυρότεροι ἀπό τοὺς φυσικούς καί τά πνευματικά παιδιά προτιμότερα ἀπό τά φυσικά. Μιά δεύτερη εἰκόνα γιά τόν πνευματικό πατέρα-δάσκαλο δίνει ὁ Πλάτωνας στοῦ Φαῖδρου: εἶναι αὐτός ὁ

όποιος «τῇ διαλεκτικῇ τέχνῃ χρώμενος, λαβὼν ψυχὴν προσήκουσαν, φυτεύει τε καὶ σπεύρει μετ' ἐπιστήμης λόγους», οἱ ὅποιοι ἀποδίδουν καρπούς καὶ ὁδηγοῦν στὴν εὐδαιμονία καί, μέ τῇ δημιουργίᾳ νέων καρπῶν, στὴν πνευματικὴ συνέχεια καὶ ἀθανασία.

Αὐτὲς οἱ δύο εἰκόνες ἀπὸ τὸν Πλάτωνα, ἡ εἰκόνα τοῦ πνευματικοῦ τόκου καὶ ἡ εἰκόνα τοῦ λόγου τῆς διδαχῆς πού ἐμφυτεύεται στὴν ψυχὴ τοῦ μαθητῆ καὶ τὴν ἀναγεννᾷ, ἀνιχνεύονται καὶ στὴ χριστιανικὴ σκέψη. Ἦδη ὁ ἀπόστολος Παῦλος τόνιζε στοὺς Κορινθίους: «Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα». Ὁ Μέγας Βασίλειος συνδέει ἅμεσα τὸν πνευματικὸ πατέρα μέ τὸ δάσκαλο: «Καὶ γάρ τέκνον ἐστὶ πνευματικόν τοῦ διδασκάλου ὁ μαθητῆς». Ἄλλοῦ σημειώνει ὅτι ὁ δάσκαλος ἐπιθυμεῖ οἱ μαθητὲς νὰ ὁδηγηθοῦν στὴν πνευματικὴ σοφία καὶ σωφροσύνη, κάτι πού θὰ ἐπιφέρει καὶ στὸν ἴδιο ἀνθρώπινη «εὐκλεία» καὶ θεία ἀνταμοιβή. Ἡ σύνδεση γονέα καὶ δασκάλου ἀπαντᾶται καὶ στὸν Γρηγόριο Νύσσης: Ἡ διδασκαλία εἶναι βροχή πού ποτίζει τίς «ἐμψυχες ἄρουρες», τὰ «γεώργια τοῦ Θεοῦ» καὶ ἀναζωογονεῖ καὶ γονιμοποιεῖ τὴν «ἀνθρώπινη φυτεία». Ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος θεωρεῖ τοὺς δασκάλους «δοτῆρες πνεύματος». Ὁ Συμεὼν ὁ Νέος Θεολόγος παραλληλίζει τὴν πνευματικὴ γέννηση πρὸς τὴ φυσικὴ γέννηση.

Ἡ παραπάνω εἰκόνα τοῦ πνευματικοῦ δασκάλου καὶ πατέρα ἀνακαλεῖ ἐν πολλοῖς τὴν εἰκόνα τοῦ ἐκλιπόντος. Προικισμένος μέ ἐξαιρετικά προσόντα καὶ ἀπαράμιλλο χάρισμα διδαχῆς, ἀποτελοῦσε αὐτό πού θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ χαρακτηρίσει χαρισματικὸ δάσκαλο, πρότυπο κήρυκος καὶ ἀποστόλου τῆς πίστεως. Ὅσοι τὸν γνώρισαν ἀπὸ κοντά

θεωροῦν ὅτι ἡ ἐπίγεια παρουσία καὶ διαδρομὴ τοῦ ἀποτελεῖ μῆνυμα μεγαλείου ζωῆς ἀφιερωμένης στὴ διδασκαλία τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου. Ἀπὸ τὴν πανεπιστημιακὴ ἔδρα, ὡς φίλεργος καθηγητῆς τῆς Καινῆς Διαθήκης, μέ πληθος μελέτες ἐρμήνευσε καὶ ὑπομνημάτισε τὸ λόγο τοῦ Εὐαγγελίου· καὶ βέβαια γι' αὐτόν ἡ πανεπιστημιακὴ τήβεννος δέν ἀποτελοῦσε περίβλημα ματαιότητος καὶ αὐτοπροβολῆς ἀλλὰ ἄρραφο χιτῶνα εὐθύνης καὶ οἰκοδομῆς. Ἀπὸ τὸν ἄμβωνα, ὡς ἱεροκήρυκας, διέτρεξε πόλεις καὶ χωριά, στὴν Ἑλλάδα καὶ στό ἐξωτερικό, μεταδίδοντας μέ πατρικὴ γλυκύτητα ἀλλὰ καὶ σθένος ἐνίσχυση καὶ παρηγορία σέ πλῆθος ἀνθρώπων, κάθε ἡλικίας. Πνευματικὸς διδάσκαλος ὅμως καὶ πατέρας ἦταν καὶ ἐκτός ἔδρας καὶ ἄμβωνα, στὴν καθημερινή ζωή: στὴν κατασκήνωση, στό δρόμο, στό γραφεῖο, στό τηλέφωνο. Διακρινόταν γιὰ τὴν εὐπροσηγορία καὶ τὴν ἀμεσότητα τῆς ἐπικοινωνίας, τὴν εὐλικρίνεια, τὴν εὐγένεια, τὴ γνησιότητα καὶ τὴν παρρησία, τὴν ἀκεραιότητα καὶ τὸν πλοῦτο τῶν συναισθημάτων, τὴν εὐαισθησία καὶ τὸν αὐθορμητισμό. Διέθετε πατρικὴ ἀγάπη καὶ συγχωρητικότητα, ἀκόμη καὶ γιὰ ὅσους τὸν πίκραναν. Ἴσως γι' αὐτό ἦταν τέλειος δάσκαλος καὶ ὑποδειγματικὸς πνευματικὸς πατέρας: ἐπειδὴ πέρα καὶ πίσω ἀπὸ ὅλα ἐπιδίωκε τὴν «πρὸς τὸν Θεὸν νεῦσιν καὶ οἰκείωσιν», κατὰ τὴ ρῆση τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἕναν προσανατολισμό πού ὁδηγεῖ πρὸς τὴ θέωση, τὸ ὕπατο καὶ ἔσχατο «τέλος» τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης.

*Δημήτριος Νικήτας
Καθηγητῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ.*

Ὁρθόδοξο ἐκκλησιαστικό φρόνημα

Μέ ἀξίωσε ὁ εὐλογητός Θεός, ὅταν ἦμουν μαθητής Γυμνασίου, νά γνωρίσω τόν μακαριστό καθηγητή Στέργιο Σάκκο τήν δεκαετία τοῦ '60 στήν Κοζάνη. Ἐκτοτε συνδέθηκα καί συνεργάσθηκα μαζί του ἀπό τά φοιτητικά μου χρόνια μέχρι τήν κοίμησή του. Ἐκεῖνο πού συνέβαλε στήν νεανική ἀπόφασή μου νά τόν πλησιάσω περισσότερο ἦταν ἡ πνευματική του σχέση μέ τόν μακαριστό Γέροντα Αὐγουστῖνο Καντιώτη, Μητροπολίτη Φλωρίνης, καί ἡ σοβαρή ἐνασχόλησή του μέ τά θεολογικά γράμματα, αὐτό πού ἰδιαίτερα ἀγαπούσα. Ἐάν μέ τήν ὠριμότητα πού ἔχω σήμερα βρισκόμεναι μπροστά στόν προβληματισμό νά ἐπιλέξω πνευματικό ὁδηγό, θά ἔθετα ὡς βασικό κριτήριο τό γνήσιο ὀρθόδοξο ἐκκλησιαστικό του φρόνημα. Ὅσο μπορῶ νά κρίνω ὀρθά ἀπό τήν ἐμπειρία καί τήν γνωριμία 45 περίπου χρόνων, τό κριτήριο αὐτό ἔχει βρεῖ τήν πληρότητά του στήν βιοτή τοῦ σεβαστοῦ μου καθηγητοῦ. Πολλές φορές στήν μακροχρόνια ἐπικοινωνία μου μαζί του μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νά ἀνιχνεύσω καί νά θαυμάσω τό φρόνημα αὐτό στήν διδασκαλία, στά κείμενα, στίς πράξεις καί στά ἔργα του.

Ἀπό τό 1974 καί γιά δεκαπέντε περίπου χρόνια, τοῦ εἶχε ἀνατεθεῖ ἡ εὐθύνη λειτουργίας τῶν ἐκκλησιαστικῶν κατασκηνώσεων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Φλωρίνης. Εὐρισκόμενος ἐκεῖ ἀδιάλειπτα κοντά του ὡς στέλεχος, ἄκουσα πολλές φορές νά διδάσκει τί εἶναι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, χρησιμοποιώντας παραστατικές εἰκόνες ἀπό τίς θεόπνευστες Γραφές, ὅπως τοῦ σώμα-

τος, τῆς οἰκοδομῆς, τοῦ ναοῦ, τῆς ἀμπέλου, τῆς νύμφης, τῆς μητρός, τῆς πόλεως Ἱερουσαλήμ· τίς ἐξηγοῦσε μάλιστα μέ λόγους τοῦ ἀγίου Χρυσοστόμου. Δίδασκε ἐπίσης στούς κατασκηνωτές τόν εὐκολομνημόνευτο λόγο τοῦ ἀγίου Αὐγουστίνου «Ὅποιος δέν ἔχει τήν Ἐκκλησία Μητέρα, οὔτε τόν Θεό ἔχει Πατέρα», ὅπως καί ἐκείνον τοῦ ἀγίου Κυπριανοῦ· «Ἐξω ἀπό τήν Ἐκκλησία δέν ὑπάρχει σωτηρία». Ἀγαποῦσε καί πονοῦσε τήν Ἐκκλησία ὡς πραγματική του Μητέρα. Τήν ἠθελε, ὅπως εἶχε μάθει ἀπό τόν πνευματικό του πατέρα, «ἐλευθέρα καί ζῶσα», γνήσια καί αὐθεντική, παρακλητική καί ἐποικοδομητική, πραγματικό λιμένα τῆς σωτηρίας.

Μοναδικό κίνητρο καί σκοπός του ἦταν ἡ «οἰκοδομή» τῆς Ἐκκλησίας. Προσπαθοῦσε γι' αὐτό πάντοτε, καί πολλές φορές μέ θυσιές, νά ἀνταποκριθῇ στίς προσκλήσεις πολλῶν μητροπολιτῶν γιά βοήθεια στό θεολογικό, ἀντιαιρετικό, ποιμαντικό, κατασκηνωτικό τους ἔργο.

Κάθε φορά πού ταξιδεύαμε μαζί, εἶχε τήν συνήθεια νά προσεύχεται μέσα στό αὐτοκίνητο μέ ψαλμούς καί ὕμνους γενικά γιά τήν Ἐκκλησία ἀλλά καί εἰδικά· σέ κάθε πόλη πού διερχόμασταν μνημόνευε ὀνομαστικά πρῶτα τόν ἐπίσκοπο τῆς περιοχῆς, τοὺς γνωστοὺς του ἱερεῖς καί ὕστερα ἄλλα γνωστά του πρόσωπα τῆς τοπικῆς ἐκκλησίας.

Ὁ ἴδιος κήρυττε παντοῦ μέ τήν εὐλογία τῶν ἐπισκόπων ἀλλά καί στούς μαθητές του ἱερεῖς ὑποδείκνυε χαρα-

Τερατικό Συνέδριο, Ι. Μ. Ἐλευθερουπόλεως 1992

κτηριστικά νά μήν τελοῦν καμία ἱερατική πράξη σέ ξένη Μητρόπολη χωρίς τήν ἄδεια τοῦ οἰκείου μητροπολίτου.

Εὐλαβής καί ταπεινός ἔδινε πάντα τήν τιμή καί τό προβάδισμα στό ράσο καί ἀσπαζόταν σεβαστικά τό χέρι ἀπλῶν, ὀλιγογραμμάτων κληρικῶν ἢ ἄλλων πού ὑπῆρξαν μαθηταί του καί στήν ἡλικία σχεδόν ἐγγονοί του.

Στά κηρύγματά του τόν ἀκούγαμε συχνά νά ἐξυμνῇ τήν Ὁρθοδοξία παρυσιάζοντάς την ἀνάγλυφα μέ τήν εἰκόνα τῆς Ἀποκαλύψεως ὡς «γυναῖκα περιβεβλημένην τόν ἥλιον» (12,1), καί νά ἐπαναλαμβάνη μέ πύρωμα καρδιάς τούς συγκλονιστικούς ἐκείνους λόγους τοῦ Ἰωσήφ Βρυνεῖου:

«Ἡ ὀρθόδοξος πίστις ἡμῶν, αὕτη πλοῦτος ἡμῶν, αὕτη δόξα, αὕτη γένος, αὕτη στέφανος, αὕτη καύχημα». «Οὐκ ἀρνησόμεθά σε, φίλη Ὁρθοδοξία· οὐ ψευσόμεθά σε, πατροπαράδοτον σέβας· οὐκ ἀφιστάμεθά σου, Μητερ εὐσέ-

βεια. Ἐν σοί ἐγεννήθημεν καί σοί ζῶμεν καί ἐν σοί κοιμηθησόμεθα· εἰ δέ καλέσει καιρός, καί μυριάκις ὑπὲρ σοῦ τεθνηξόμεθα».

Ὡς εἰδικός πανεπιστημιακός καθηγητής τῆς Καινῆς Διαθήκης, πού γνώριζε λεπτομερῶς τόν ρόλο τῶν ψευδοπροφητῶν καί τῶν ψευδαποστόλων, συνέλαβε πολύ καλά τόν κίνδυνο γιά τούς πιστούς ἀπό τό διαβρωτικό ἔργο τῶν αἰρετικῶν. Ἀξιοποιώντας τίς γνώσεις του μαζί μέ τό χάρισμα πού τοῦ ἔδωσε ὁ Θεός, ἀγωνίστηκε ὅσον ὀλίγοι ἐναντίον τῶν αἱρέσεων καί ἰδιαίτερα ἐναντίον τῆς αἱρέσεως τοῦ Χιλιασμοῦ. Μικρότεροι ἐμεῖς τότε δέν χορταίναμε νά ἀκοῦμε ἱστορίες γιά τίς δημόσιες συζητήσεις, πού ἔκανε μέ τούς Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά στήν Ἑλλάδα καί στήν Γερμανία, πάντα στήν γραμμή τῶν ἀγίων πατέρων, μέ ἀγιογραφικές μαρτυρίες καί μέ ἀληθινή ἀγάπη γιά τά θύματα. Λαχταροῦσε νά ἀπαλλαγοῦν ἀπό

τὴν πλάνη καὶ νά ὁδηγηθοῦν στὴν ἀλήθεια, ὅπως συνέβη μέ ἄρκετους.

Ζήτημα ἐκκλησιαστικό, πού τόν ἀπασχολοῦσε ἐπίμονα, ἦταν αὐτό τοῦ οἰκουμενισμοῦ. Καθηγητής θεολόγος μέ πνεῦμα ἀληθινά ἐκκλησιαστικό καί οἰκουμενικό, ἐστενοχωρεῖτο πολύ ἀπό τὴν ἐξέλιξη καί τὴν δράση τοῦ συγχρόνου οἰκουμενισμοῦ. Κάθε εἶδηση γιά κοινά ἀνακοινωθέντα, γιά συμπροσευχές καί γιά ποικίλες ἐκπτώσεις ἀπό τὴν ὀρθόδοξη πίστη τόν ἔθλιβε βαθύτατα. Ἀντίθετα τόν γέμιζε μέ χαρά κάθε καλή μαρτυρία γιά τὴν μοναδικότητα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Δέν μπορῶ νά λησμονήσω τόν ἐνθουσιασμό μέ τόν ὁποῖο μοῦ μίλησε, ὅταν διάβασε τό τελευταῖο μέρος ἀπό τὴν μετάφρασή μου τοῦ βιβλίου τοῦ μεταστραφέντος στὴν Ὀρθοδοξία ἀμερικανοῦ Frank Schaeffer «Χορεύοντας Μόνος», πού ἀναφέρεται στὴν ἀποτυχία τοῦ οἰκουμενισμοῦ. Ἔμεινε κατάπληκτος ἀπό τὴν παρατήρηση τοῦ συγγραφέα ὅτι καί αὐτός ὁ μέγας ὀρθόδοξος θεολόγος π. Γεώργιος Φλορόφσκυ ἐξαπατήθηκε, γιατί ἀρχικά πίστευσε ὅτι μέ τούς διαχριστιανικούς διαλόγους θά δινόταν ἡ ὀρθόδοξη μαρτυρία πρὸς ὄφελος καί ἐπιστροφή ἐκείνων πού δέν τὴν γνώριζαν.

Τό θαυμαστό ὅμως καί ἄξιο ἰδιαιτέρας προσοχῆς εἶναι ὅτι, ἐνῶ ἦταν τόσο μαχητικός καί ἀγωνιστής, ποτέ δέν παγιδεύθηκε στὴν φιλοσοφία τοῦ ἀδιάκριτου, τοῦ «οὐ κατ' ἐπίγνωσιν» ζηλωτισμοῦ. Εἶχε τό θάρρος καί τὴν τόλμη νά διαφωνῇ καί νά διαχωρίζῃ τὴν θέση του, ὅταν καλοῦνταν νά συμμετάσχῃ σέ ἐνέργειες οἱ ὁποῖες ἐγκυμονοῦσαν κινδύνους γιά τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας. Ἐνθυμοῦμαι χαρακτηριστικά ὅτι στὴν περίοδο ἀρχιεπισκοπείας τοῦ μακαριστοῦ Σεραφεῖμ ὑπερασπίστηκε μέ σθένος

τοῦς κατάφωρα ἀδικηθέντες καί ἐκδιωχθέντες δώδεκα ἱεράρχες· διαφώνησε ὅμως κατηγορηματικά μέ ἄλλους ὑπερασπιστές τους, πού εἰσηγήθηκαν καί ἀποτόλμησαν ἐνέργειες οἱ ὁποῖες φανερά θά ὁδηγοῦσαν σέ σχίσμα. Ἀλησμόνητη ἐπίσης θά μοῦ μείνῃ ἡ ματαίωση τὴν τελευταία στιγμή προγραμματισμένης καί εὐρύτατα διαφημισμένης ὁμιλίας του στό Σίδνεϋ τῆς Αὐστραλίας, ἐπειδὴ εἰσερχόμενοι στὴν αἴθουσα διαλέξεων διαπιστώσαμε ὅτι μία μεγάλη ὁμάδα σχισματικῶν μαζί μέ τούς ἡγέτες τους εἶχαν καταλάβει τόν κεντρικό της χῶρο· νόμιζαν ὅτι εἶχαν βρεῖ στό πρόσωπο τοῦ καθηγητοῦ στήριγμα γιά τὴν πολεμική τους κατά τῆς κανονικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐνέργεια αὐτὴ εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα νά δεχθοῦμε τὴν ἐπομένη ἡμέρα ταπεινωτικές φραστικές ἐπιθέσεις ἀπὸ ἰσχυροὺς ὁμογενειακοὺς παράγοντες. Ὅμως τίποτε δέν ἀπέτρεπε τόν μακαριστό καθηγητὴ ἀπὸ τὴν τήρηση τῆς καθαρῆς ὀρθόδοξης ἐκκλησιαστικῆς του γραμμῆς.

Τό ὀρθόδοξο ἐκκλησιαστικό φρόνημα τοῦ σεβαστοῦ μου καθηγητοῦ γίνεται φανερό καί ἀπὸ ἄγνωστες στοὺς πολλοὺς λεπτομέρειες τοῦ βίου του. Ὅταν δέχθηκε ἐπάνω του σκληροὺς καί ἀδυσώπητους πειρασμούς καί πολλοὶ πίστευαν ὅτι κυριολεκτικά θά συντριβῇ, ἐκεῖνος τοὺς ἀντιμετώπισε μέ παραδειγματική ταπείνωση καί μέ δακρύβρεκτη προσευχή. Δέν ἀπελπίστηκε, δέν ἀγανάκτησε καί ποτέ δέν κατηγόρησε κανένα. Οὔτε ἐπέτρεπε στοὺς γύρω του νά τοὺς κατηγοροῦν. Γιά τὴν ἀντιμετώπισή τους ἀναζήτησε τό στήριγμα ἐπίμονα καί σταθερά μέσα στὴν Ἐκκλησία. Προσέτρεχε τότε στὸν ἐξομολόγο του συχνά-πυκνά, παρ' ὅλη τὴν μεγάλη τοπικὴ ἀπόσταση πού τοὺς χώ-

ριζε. Παράλληλα ζήτησε μέ προσωπικές επισκέψεις τήν συμβουλή καί τίς προσευχές συγχρόνων του χαρισματικών γερόντων, ὅπως τοῦ π. Παΐσιου καί τοῦ π. Πορφυρίου. Αὐτό τό ὀρθόδοξο ἐκκλησιαστικό του φρόνημα, ἐμπνευσμένο ἀπό τήν ἀγιογραφική καί ἀγιοπατερική ἐκκλησιολογία, τό ἀφήνει σ' ἐμᾶς ὡς ἱερή παρακαταθήκη. Εἴμαστε βέβαιοι ὅτι οἱ προσευχές του πρὸς τόν Δομήτορα τῆς Ἐκκλησίας μᾶς συνοδεύουν, γιά νά μπορέσουμε νά πληροφορορήσουμε τήν ἐκκλησιαστική μας διακονία καί νά εὐαρεστήσουμε, ὅπως ἐκεῖνος, τόν Κύριο.

*Ἀρχιμ. Αὐγουστῖνος Μύρων
Φιλόλογος, Δρ. Θεολογίας*

Στή διακονία τοῦ Κυρίου

Εἶναι γνωστός ὁ κ. Σάκκος καί ὡς καθηγητής βεβαίως τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀλλά κυρίως ὡς ἐλαυνόμενος ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ, θά ἔλεγα, οἴστρου τῆς ἱεραποστολῆς, τοῦ θεῖου κηρύγματος, τῆς κατηχήσεως τοῦ λαοῦ μας. Σ' αὐτόν τόν τομέα ἔχει νά ἐπιδείξει πολύ μεγάλη καί συγκινητική ἐπίδοση, τήν ὁποία τιμᾷ ἡ Ἐκκλησία μας, γιατί γνωρίζει νά ἀνταμείβει τοὺς γνησίους ἐργάτας τοῦ ἀμπελώνος τοῦ Κυρίου μας. Εἶναι ἓνα φωτεινό, θά ἔλεγα, παράδειγμα πρὸς μίμηση· παράδειγμα ἀνθρώπου πού ἔχει θέσει καί ἐξακολουθεῖ νά θέτει τίς ὑπηρεσίες του στήν διακονία τοῦ ἁγίου θελήματος τοῦ Κυρίου μας· καί διὰ τοῦ κηρύγματος, διὰ τῶν συγγραφῶν, διὰ τῆς κατηχήσεως ἐν γενεῖ, ὑπέρ τῆς ὁποίας καί ἀγωνίζεται καί μάχεται, προσφέρει ἓνα πολύ πλούσιο παράδειγμα ἀμητοῦ, θρησκευτικοῦ καί ἱεροκηρυκτικοῦ ἀμητοῦ ἐν Χριστῷ.

*† Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν κυρός Χριστόδουλος
Ἀθήνα, 6-2-2002*

Ἀπό τήν κατά Ἀργολίδα ἐκκλησία

«Ἄρτιος τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρισμένος» (Β΄ Τι 3,17). Αὐτή ἡ φράση τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἀντηχεῖ στήν καρδιά μου, ὅταν μέ συγκίνηση ἐνθυμούμαι τόν ἀείμνηστο καθηγητὴ τῆς Θεολογίας Στέργιο Σάκκο.

Τόν ἐγνώρισα καί συνεδέσθην πνευματικῶς μαζί του πρό τριάντα περίπου ἐτῶν. Διακονοῦσα ἀκόμη τότε ὡς ἱεροκῆρυξ εἰς τὴν Ἄρτα καί εἶχαν ἐνσκήψει εἰς τὴν περιοχή Χιλιαστές, λόγῳ ἐνὸς συνεδρίου τους, μέ προσηλυτιστικούς σκοπούς. Ὁ τότε μητροπολίτης Ἀρτης κυρὸς Ἰγνάτιος Γ΄ ἀπουσίαζε εἰς τὴν Ἀθήνα, διότι ἦταν Συνοδικός. Ἐπικοινωνήσα μέ τόν μακαριστό μητροπολίτη Κονίτη Σεβαστιανό καί κλήθηκε ὁ καθηγητὴς Στέργιος Σάκκος διὰ νά ὁμιλήσει εἰς τόν μητροπολιτικό ἱερό ναό τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Ἀρτης. Ἀπὸ τὴν ἀθρόα προσέλευση τοῦ κόσμου σημειώθηκε ἀδιαχώρητο. Ἡ ὁμιλία τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ συνήγειρε συνειδήσεις. Οἱ χιλιαστές εἶχαν κατατροπωθεῖ πανθομολογουμένως. Ἐκτοτε εἶχα με συχνές συναντήσεις καί τακτικὴ ἐπικοινωνία μέ τόν μακαριστό, στηριζόμενοι ὁ ἕνας ἀπὸ τόν ἄλλο εἰς τόν πνευματικό ἀγώνα.

Ἀφ' ὅτου κατὰ τό ἔτος 1985 ἐξελέγην μητροπολίτης Ἀργολίδος, ἡ παρουσία του εἰς τό Ναύπλιον καί εἰς τό Ἄργος ἦταν πυκνή. Πηγαίνοντας τακτικότερα εἰς τὴν Κόρινθο νά συναντήσῃ τόν πνευματικό του, π. Νεκτάριο Μαρμαρινό, δέν παρέλειπε νά ἐπισκε-

φθεῖ τὴν ἐλαχιστότητά μου. Πλεῖστες ὅσες φορές ὁμίλησε σέ Ἱερατικές Συνάξεις τῆς Μητροπόλεως Ἀργολίδος, ἀλλὰ καί ἐκήρυξε τόν θεῖον λόγον, τόσο εἰς τόν μητροπολιτικό ἱερό ναό τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Ναυπλίου, ὅσο καί εἰς τόν καθεδρικό ἱερό ναό τοῦ Ἁγίου Πέτρου Ἄργους. Ὁ λόγος του ὑπῆρξε πάντοτε οἰκοδομητικός, βαθύς, ἀπλός, «ἐνεργῆς καί τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν... καί κριτικός ἐνθυμήσεων καί ἐννοιῶν καρδίας» (Ἐβ 4,12). Εἰς τό ἄκουσμα ὅτι ὁμιλεῖ ὁ καθηγητὴς Στέργιος Σάκκος ἔτρεχαν οἱ πάντες διὰ νά ἀπολαύσουν τόν χαρισματικό διδάσκαλο καί ἐφαρμοστὴ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Εἰς τίς καρδιές τῶν πιστῶν τῆς κατὰ Ἀργολίδα Ἐκκλησίας, ὁ ἀείμνηστος ἐνεγράφη μέ ἀνεξίτηλα γράμματα.

Τὴν τελευταία φορά, κατὰ τὴν ὁποία μέ ἐπεσκέφθη εἰς τό Ἐπισκοπεῖο εἰς τό Ναύπλιον, ἐφαίνετο σωματικά καταβεβλημένος, ἀλλὰ ψυχικά πάντα ἀκμαιότατος. Προετοιμαζόταν διαρκῶς διὰ τὴν «καλὴν ἀπολογίαν τὴν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ Βήματος τοῦ Χριστοῦ». Εἰς τό ἄκουσμα τῆς ἐκδημίας του ἀνθρωπίνως ἐθλίβημεν διὰ τόν πρόσκαιρον ἀποχωρισμόν, πλὴν ἔχομεν τὴν βεβαιότητα ὅτι ὁ αὐτίδιμος καθηγητὴς τυγχάνει πρέσβης ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς τόν Κύριον, ἀπολαμβάνων «μισθὸν πολὺν ἐν τοῖς οὐρανοῖς».

Ἡ μνήμη του εἴη αἰωνία, τό δέ παράδειγμά του ὁδηγὸς ζωῆς.

† Ὁ Ἀργολίδος Ἰάκωβος

Ἀπό τή μαρτυρική ἐκκλησία τῆς Κορυτσᾶς

Μέ μεγάλη λύπη πληροφορηθήκαμε τήν ἐκδημία πρὸς Κύριον τοῦ σεβαστοῦ καθηγητοῦ Στεργίου Σάκκου.

Αὐτός ὁ ἀκούραστος ἐργάτης τοῦ θεοῦ ἀμπελώνος δούλεψε ἱεραποστολικά γιὰ τήν ἐξάπλωση τοῦ Εὐαγγελίου καί τή σωτηρία πολλῶν ἀνθρώπων ὄχι μόνο στή δική του χώρα ἀλλά καί στή δική μας Μητρόπολη, στήν ὀρθόδοξη Ἐκκλησία Κορυτσᾶς.

Τό ἔργο του ἀθόρυβο ἀλλά πολύ οὐσιαστικό καί σημαντικό εἶχε ὡς πρῶτο καί κύριο σκοπό τήν κατήχηση καί τήν καλλιέργεια μικρῶν παιδιῶν ἀλλά καί μεγάλων ἀνθρώπων. Μᾶς ἐπισκέφτηκε ἀρκετές φορές καί κήρυξε τόν θεῖο λόγο στήν Κορυτσά καί στά χωριά τῆς γύρω περιοχῆς. Μέ τή δική του πρωτοβουλία γιὰ περισσότερα ἀπό δέκα χρόνια μέλη τῆς Ἀδελφότητός του διακόνησαν καί ἐξακολουθοῦν νά διακονοῦν στά κατηχητικά σχολεῖα καί στούς κύκλους μελέτης ἀγίας Γραφῆς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας. Πολλές ψυχές ὁδηγήθηκαν στό μυστήριό τοῦ Βαπτίσματος καί ἔγιναν πιστά καί ζωντανά μέλη τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπίσης οἱ Ἀδελφότητες «Ἀπολύτρωσις» καί «Χριστιανική Ἑλπίς», στίς ὁποῖες ἦταν πνευματικός διδάσκαλος καί καθοδηγητής, ἔκτισαν δύο ὑπέροχους ναούς στά χωριά μας Πενταβίν καί Πρόγκρι. Προσέφεραν ἀκόμη πολλά πολύτιμα ἐκκλησιαστικά εἶδη σέ ναούς

Θεμελίωση ἱ. ναοῦ στό Πενταβίν 2006

τῆς Μητροπόλεώς μας καί βοήθησαν στό φιλανθρωπικό ἔργο. Ἐπιπλέον οὐσιαστική καί ζωτικῆς σημασίας ἦταν ἡ συμπαράσταση τῆς Ἀδελφότητος «Χριστιανική Ἑλπίς» στή στελέχωση καί ἐνίσχυση τῶν ἐλληνικῶν Ἐκπαιδευτηρίων «ΟΜΗΡΟΣ» στήν Κορυτσά.

Ἡ ὁδύνη πού μᾶς προξενεῖ ὁ ἀποχωρισμός μας ἀπό αὐτόν τόν ἀγαπημένο ὑπῆρέτη τοῦ Εὐαγγελίου μετριάζεται ἀπό τήν πίστη ὅτι τόν Σταυρό ἀκολουθεῖ ἡ Ἀνάσταση. Ἀπό τόν ἄδειο τάφο τοῦ Χριστοῦ μας πῆγασε ἡ ζωή, ἡ ἐλπίδα καί ἡ λύτρωση...

Ἐμεῖς ὅλοι ἔχουμε βεβαία ἐλπίδα ὅτι ἀποκτήσαμε ἕναν θερμό πρεσβευτή κοντά στόν Θεό πού τώρα προσεύχεται καί γιὰ τή δοκιμασμένη, πολύπαθη καί μαρτυρική Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Κορυτσᾶς πού τόσο ἀγάπησε καί εὐεργέτησε.

Ἐχοντας πάντα στίς προσευχές μας τόν ἀείμνηστο ἐν Χριστῷ ἀδελφό μας Στέργιο ἐκφράζω τά εἰλικρινῆ μου συλλυπητήρια στούς οἰκείους καί στίς Ἀδελφότητές του.

*Μέ ἐν Χριστῷ ἀγάπῃ
† Ὁ Κορυτσᾶς Ἰωάννης*

Σέρρες 17/2/1982

Χριστοκεντρικός καί πατερικός

Ὁ καθηγητής Στέργιος Σάκκος δέν διακόνησε μέ πιστότητα, ἀφοσίωση καί συνέπεια μόνο τήν ἀκαδημαϊκή Θεολογία, προσφέροντας πλῆθος ἀξιόλογων θεολογικῶν συγγραμμάτων καί πλουτίζοντας ἔτσι τήν ὀρθόδοξον θεολογικήν ἐπιστήμην καί παράλληλα ἐμπνέοντας τοὺς φοιτητές τῆς Θεολογίας. Ἀσκημένος ἤδη ἀπό τῆ διακονία του στόν πύρινο π. Αὐγουστίνο καί στήν ἱεραποστολή, πρόσφερε μέ τό ἀπ' ἁμβωνος κήρυγμά του καί τίς πάμπολλες ὁμιλίες του σέ αἰθουσες ἐλπίδα, θάρρος καί παρηγορία στό λαό τοῦ Θεοῦ...

Θέμα του ἦταν σταθερά ἡ ὀρθόδοξη ἀλήθεια. Χριστοκεντρικός καί πατερικός, χειμαρρώδης καί δυναμικός, ἐνθουσιώδης καί φλογερὸς συνήρπαζε τό ἀκροατήριον, αἰχμαλωτίζοντας «πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ». Χάρις στίς πολλές ικανότητες καί τό ὀργανωτικὸ του πνεῦμα δέν καθοδηγοῦσε μόνο τίς δυὸ Χριστιανικὲς Ἀδελφότητες, ἀλλὰ παράλληλα στήριζε, ἀφύπνι-

ζε, παρηγοροῦσε, ἀνακούφιζε καί ἐμψύχωνε, ἰδιαίτερα τοὺς νέους, ἀλλὰ καί τοὺς μορφωμένους καί τὸν ἀπλοϊκὸ λαό. Ἐχοντας τὴν εὐτυχία νὰ μαθητεύσει στόν ἀμετακίνητο στό ὀρθόδοξο δόγμα π. Αὐγουστίνο, δέν ἐπηρεάστηκε ἀπὸ τὰ νοθευμένα συνθήματα καί θολὰ θεολογικά ρεύματα τῆς Δύσεως οὔτε ἀπὸ τὰ οἰκουμενιστικὰ φληναφήματα τῶν ὁπαδῶν τοῦ λεγομένου Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐμεινε ἀταλάντευτα παραδοσιακὸς οἰκοδομώντας τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας μέ τὸν γραπτὸ καί προφορικὸ του λόγο στήν «ἅπαξ παραδοθεῖσαν τοῖς ἀγίοις πίστιν». «Ἐπόμενος τοῖς ἀγίοις πατράσιν» ἔδωκεν ἐπανειλημμένως ὀρθόδοξον ἀπολογίαὶν πρὸς τοὺς πάσης φύσεως αἰρετικούς, τοὺς χλιαστές καί τοὺς κήρυκες τοῦ Οἰκουμενισμοῦ καί τῆς παγκοσμιοποιήσεως μέ ἀταλάντευτες καί ξεκάθαρες ὀρθόδοξες θέσεις.

Στόχος του ἦταν ἡ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἀναγέννηση τῶν ψυχῶν. Πόθος του ἡ

δόξα τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. Ἀγώνας του ἀνύστακτος καί συνεχῆς ἀγωνία του ἡ ἐπέκταση τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Σέ καιροὺς χαοτικoὺς καί ἔντονου θρησκευτικοῦ συγκρητισμοῦ, σέ καιροὺς ἀήθους ἥθους, πνευματικῆς καί ιδεολογικῆς συγχύσεως καί καθιζήσεως, ἡ στέρηση μορφῶν ὅπως αὐτὴ τοῦ θερμουργοῦ ἀκαδημαϊκοῦ καί ταυτόχρονα λαϊκοῦ διδασκάλου Στεργίου Σάκκου εἶναι γεγονός πού πληγώνει βαθύτατα ὅλους ἐκείνους πού ἀγαποῦν τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Ὡστόσο εἶναι καί γεγονός παρήγορο. Διότι τό πέρασμα τέτοιων προσώπων φανερώνει ὅτι ὁ Θεός δέν ἀφήνει ἀπληροφόρητο καί ἀκατήχητο τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἀναδεικνύει Ἐκεῖνος πνευματικά ἀναστήματα, τά ὁποῖα μέ τὴ ζωγόνο διδασκαλία τους ἀντιστέκονται στόν χεῖμαρρο τοῦ κακοῦ, τῆς αἵρέσεως καί τῆς ἀρνήσεως. Ὑψώνουν λάβαρα καί γίνονται σηματοφόροι ἀγαθῶν ἐλπίδων, πρωτοπόροι ἱεραποστολῆς, μορφές πού ἀναρριπίζουν τὴν πίστη καί ἀναζωπυρῶνουν τό χάρισμα στίς ψυχές τῶν χρι-

στιανῶν. Μέ αὐτὴ τὴν ἐλπίδα, τὴ βεβαιότητα καί τὴν εὐχὴ ἀποχαιρετήσαμε τόν προσφιλὴ μας Στέργιο, παρακαλώντας τον νά δέεται στόν θρόνο τῆς Χάριτος καί περί ἡμῶν τῶν περιλειπομένων καί διαπλεόντων τοῦ βίου τὴν τρικυμισμένη θάλασσαν. Καί γενικῶς ὑπὲρ τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας.

Ὁ Στέργιος Σάκκος λίγες μέρες πρὶν κοιμηθεῖ εἶχε πεῖ ὅτι θά κάνει Πάσχα μέ τόν στενό, τόν ἡρεμο καί γαλήνιο συνεργάτη του ὁμότιμο καθηγητὴ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Πανσανία Κουτλεμάνη, ὁ ὁποῖος εἶχε ἤδη κοιμηθεῖ στίς 6 Μαρτίου 2012. Καί πράγματι ἔκανε!... Διότι, καθὼς ἀνέτελλε ἡ λαμπροφόρος ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος μας, ἡ Κυριακὴ 15 Ἀπριλίου 2012, ὁ Στέργιος συναντοῦσε τόν ἀγαπημένο ἐν Κυρίῳ συνεργό καί συναθλητὴ του Πανσανία στὴν πέραν τοῦ τάφου αἰώνια ζωὴ.

Στεργίου Σάκκου καί Πανσανία Κουτλεμάνη αἰωνία ἡ μνήμη!

Νικόλαος Π. Βασιλειάδης
Θεολόγος - Συγγραφέας

Ἀπό τήν Καβάλα

... Ποιός εἶχε τήν εὐλογία τοῦ Θεοῦ νά γνωρίσει ἀπό κοντά τόν ἀδελφό μας Στέργιο, τόν ἀκάματο ἐργάτη τοῦ Εὐαγγελίου, καί δέν ἔμεινε κατάπληκτος καί δέν στηρίχθηκε στήν πίστη καί δέν πήρε ἱερές ἀποφάσεις;

Ὁ καβαλιώτικος λαός τόν περιέβαλλε μέ πολλή ἀγάπη καί ἐκτίμηση πάντοτε ὅταν ἐπισκεπτόταν τήν Καβάλα -καί τήν ἐπισκεπτόταν τακτικά ἐπί μία τριακονταετία- καί μέ ἐνδιαφέρον παρακολουθοῦσε τίς ἀπαράμιλλες ὁμιλίες του.

Ἀγαπήθηκε καί τιμήθηκε ἀπό τήν Καβάλα καί ἐξελέγη «Ἐπίτιμος Δημότης Καβάλας» γιά τήν ἀνεκτίμητη προσφορά του, τήν προσφορά τοῦ κοσμοσωτήριου λόγου τοῦ Θεοῦ.

Ἀλλά καί ποῦ δέν πήγε καί τί δέν ἔπραξε ὁ τιμημένος ἀδελφός ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὥστε νά ὀδηγήσει στή μάντρα τοῦ Χριστοῦ τά ἀπολωλότα πρόβατα;

Ἄς δέεται παρά τόν θρόνον τοῦ Κυρίου ὁ ἐκλεκτός ἀδελφός καί δάσκαλος Στέργιος καί ἄς εἶναι γιά μᾶς ὁδηγός καί παράδειγμα στούς σημερινούς χαλεπούς καιρούς.

Χριστιανική Ἐνωση Καβάλας
«Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ»

Τιμώντας τοὺς πεσόντες στό Μοράβα

Ἡ ΣΦΕΒΑ εὐχαριστεῖ

Οἱ σύλλογοι τῆς ΣΦΕΒΑ καί τοῦ ΠΑΣΥΒΑ μέ εὐγνωμοσύνη θυμόμαστε τόν κ. καθηγητή ὡς φλογερό συμπαραστάτη γιά τά δίκαια τῆς Βορείου Ἡπείρου ἀπό τήν πρώτη στιγμή τῆς ἱδρύσεως τῶν συλλόγων μας. Παρά τό βαρὺ φορτίο τῶν ὑποχρεώσεων του ἦταν πάντοτε δίπλα στόν μακαριστό ἱδρυτή μας κυρό ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟ, μέ προσωπικό καί εἰλικρινές ἐνδιαφέρον γιά τήν πορεία τῶν συλλόγων μας, στήν πρώτη γραμμὴ τοῦ ἀγώνα στά πανεπιστήμια, στά ἀμφιθέατρα, στά συλλαλητήρια, σέ ὅλες τίς δύσκολες μάχες γιά τόν Ἑλληνισμό καί τήν Ὁρθοδοξία στή Βόρειο Ἡπειρο τῇ δεκαετία τοῦ 1980. Παρότρυνε τοὺς νέους φοιτητές νά στελεχώσουν τίς τάξεις τῆς ΣΦΕΒΑ καί σέ κάθε κάλεσμα τοῦ μακαριστοῦ ἱεράρχη ὀλοπρόθυμα κινητοποιοῦσε τήν Ἀδελφότητα μεταφέροντας μέ τόν δικό του ξεχωριστό παλμό, μέσα ἀπό τίς ὁμιλίες του, τό δράμα καί τό κλάμα τῶν ἀδελφῶν μας κάτω ἀπὸ τό ἀθεϊστικό καθεστῶς τοῦ Χότζα.

Ἀλλά καί μετὰ τό 1990, μέ τό ἀνοιγμα τῶν συνόρων, στάθηκε δίπλα στοὺς ἀδελφούς μας καί ἐνεργοποίησε ὅλες τίς δυνάμεις τῶν Ἀδελφοτήτων στίς ὀποῖες προΐστατο, γιά νά στηρίξει ὑλικά καί τό κυριότερο πνευματικά καί ἠθικά τοὺς ἀδελφούς μας. Δεκάδες οἱ ἀποστολές ἀνθρωπιστικῆς βοήθειας πού πραγματοποιήθηκαν εἴτε αὐτόνομα εἴτε σέ συνεργασία μέ τὴ ΣΦΕΒΑ καί ἑκατοντάδες οἱ ἐξορμήσεις πνευματικῆς στήριξης στή Βόρειο Ἡπειρο, κυρίως στήν περιοχή τῆς Κορυτσᾶς. Ἡ ἐκεῖ τοπικὴ ἐκκλησία ὀφείλει τὰ μέγιστα στήν Ἀ-

δελφότητα γιά τό κατηχητικό, κηρυκτικό καί εὐαγγελικὸ ἔργο πού ἐπετέλεσε μέσα ἀπὸ πολλοὺς πειρασμούς, δυσκολίες καί ἀντιξοότητες, μέ ἐμπιστογασμα τήν ἀνέγερση ἱεροῦ ναοῦ στό χωριό Πενταβίν τῆς Κορυτσᾶς. Ἡ ἐλληνικὴ παιδεία στήν περιοχή ὀφείλει τὰ μέγιστα ἐπίσης στήν παρουσία καθηγητριῶν καί διδασκαλισσῶν πού ἐστάλησαν ἀπὸ τήν Ἀδελφότητα καί παρά τίς δύσκολες συνθήκες στελέχωσαν τό σχολεῖο ΟΜΗΡΟΣ στήν Κορυτσᾶ καί τό μετέτρεψαν σέ φάρο ἐλληνικῆς παιδείας καί πολιτισμοῦ γιά τήν εὐρύτερη περιοχή, κερδίζοντας παράλληλα τό σεβασμὸ καί τήν ἐκτίμηση ὅλης τῆς τοπικῆς κοινωνίας...

Δέν μπορούμε τέλος νά ξεχάσουμε τήν ἄμεση καί ἀμέριστη συμπαραστάση τοῦ ἀγαπητοῦ μας καθηγητῆ στὴ δύσκολη στιγμή τῆς ἐκδημίας τοῦ ἐπὶ σειράν ἐτῶν προέδρου τῆς ΣΦΕΒΑ καί τοῦ ΠΑΣΥΒΑ ἀειμνήστου Γρηγορίου Ντριγκόγια. Ἡ πατρικὴ καί διακριτικὴ παρουσία του δίπλα μας ἐκεῖνες τίς δύσκολες στιγμές ἔδειχνε ὅτι τό «χαίρειν μετὰ χαιρόντων καί κλαίειν μετὰ κλαίωντων» δέν ἦταν κενὸ γράμμα γιά τόν ἴδιο ἀλλὰ βίωμα ζωῆς.

Θερμά σέ εὐχαριστοῦμε, σεβαστέ μας καθηγητά! ΚΑΛΟ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟ σοῦ εὐχόμαστε καί παρακαλοῦμε νά πρεσβεύεις στόν ἅγιο Θεό γιά τήν κατὰ Θεὸν εὐόδωση καί τῆς δικῆς μας προσπάθειας πού τόσο πολὺ ἀγάπησες.

*Φιλόθεος Κεμεντζετζίδης
Πρόεδρος ΣΦΕΒΑ*

Αΐθουσα «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ», 2004

Ίδού ἐμεῖς...

... Αὐτοί εἶναι οἱ ἀρχαῖοι μαθητές σου, διδάσκαλε. Εἶναι μαζί σου ἀπό παλιά. Σάν τόν Μνάσωνα, ἀρχαῖο μαθητή. Τούς ξέρεις καί σέ ξέρουν, τούς ἀγαπᾶς καί σέ ἀγαποῦν. Σ' ἀκολουθοῦν ἀπό τότε πού σέ γνώρισαν. Ἀπό τότε πού μέσα ἀπό ἕνα σου κήρυγμα ρύθμισαν ἀλλιῶς τή ζωή τους, τήν καριέρα τους, τά παιδιά τους, τά σχέδιά τους. Καί δέν σέ ἐγκατέλειψαν ποτέ. Σάν τόν Λουκά. «Λουκάς ἐστὶ μόνος μετ' ἐμοῦ», ἀκόμα κι ὅταν πάνω σου ἔσπαζαν τά κύματα τῆς ἀντιλογίας.

Γι' αὐτούς δέν ἔσφαξες ποτέ τό μόσχο τό σιτευτό τῆς χαρᾶς, γιατί δέν ἔφυγαν ποτέ ἀπό κοντά σου ἄρα δέν χρειάστηκε νά ξαναγυρίσουν. Γι' αὐτούς ἡ ἀνταμοιβή ἦταν ἡ συνεχῆς παρουσία σου καί ὁ σύνδεσμος τῆς ἀγάπης, γιατί ἔτσι ζοῦσαν γιά πάντα τίς ἡμέρες τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου στή ζωή τους. Θυμᾶμαι μιά τέτοια ἀρχαία μαθή-

τρια. Μιά ἀνήμπορη γριούλα πού σέ δύσκολες ὥρες στή ζωή σου τήν ἄκουσα μέ δύναμη νά λέει: «Προσεύχομαι γιά σᾶς! Θέλω νά μέ διαβεβαιώσετε ὅτι δέν στενοχωρεῖσθε μέ ὅλα αὐτά πού συμβαίνουν».

Ἐκεῖνοι εἶναι οἱ πρώην μαθητές σου. Σάν τόν Δημᾶ. Ὅταν σέ γνώρισαν, κατάλαβαν ὅτι ἔχουν μπροστά τους κάτι μεγάλο. Στήν ἀρχή ἄφησαν τά πάντα. Ὑστερα ὁμως εἶδαν ἀλλιῶς τά πράγματα καί ξαναρύθμισαν τή ζωή τους ἐρήμην σου. «Δημᾶς με ἐγκατέλειπε», καί ὄχι ἀπλῶς σέ ἐγκατέλειπε ἀλλά καί ἔριξε ἐπάνω σου ὅλη τήν ὀργή γιά τή ζωή του, ὅλη τήν εὐθύνη καί ὅλη τή λήθη. Αὐτοί πλέον δέν σέ ἤξεραν, ἐσύ ὁμως τούς ξέρεις καί κρατᾶς πάντα γι' αὐτούς τήν πιό θερμή προσευχή τῶν δακρύων σου.

Αὐτοί εἶναι τέλος οἱ βραδεῖς μαθητές σου. Οἱ ἀργόστροφοι σάν ἐμᾶς.

Εὐθέως φαίνεται ὅτι δέν σέ προδώσαμε ποτέ, δέν σέ καταλάβαμε ὁμως καί ποτέ. Πολύ συχνά δίπλα σ' ἓνα μεγάλο ἄνθρωπο συνωστίζονται καί πολλοί μικροί. Ἐμεῖς εἴμαστε ἀπ' αὐτούς, «ἀνόητοι καί βραδεῖς τῇ καρδίᾳ», πού καταλαβαίνουν πολύ δύσκολα εἴτε ἀπό μικροψυχία εἴτε ἐπειδή τό σκεῦος μας εἶναι τόσο μικρό. Μπορούσαμε ἄραγε καί δέν θέλαμε νά ζήσουμε ὅσα ἀκούσαμε ἀπό σένα; Θέλαμε ἀλλά δέν μπορούσαμε; Δέν ξέρω. Τώρα ὁμως πού ἔφυγες ἀπ' αὐτή τή ζωή, θά θέλαμε νά μπορέσουμε, ὄχι γιατί ἦρθε μέσα μας ἡ συνήθης μετά θάνατον ἀναγνώριση ἐνός μεγάλου ἀνθρώπου, ἀλλά γιατί τώρα ὑπάρχει ἡ ἐλπίδα γιά μᾶς πού δέν καταλάβαμε τότε διά ζωῆς τόν διδάσκαλο, νά καταλάβουμε τώρα δι' εὐχῶν τοῦ διδασκάλου.

Γιά μᾶς ἴσως τώρα ἀρχίζει ἡ πραγματική σου σπορά στίς καρδιές μας καί εἶναι καιρός ὅσα εἴχαμε μάθει ἀπ' ἔξω νά τά μάθουμε τώρα, ὅπως χαρακτηριστικά ἔλεγες, ἀπό μέσα. Ὅσα μᾶς ἔμαθες φτάνουν νά τά λέμε σέ τρεῖς γενιές ἀκόμα. Ἐκεῖνο πού δέν φτάνει εἶναι ἡ τόσο μικρή καί εὐθραυστη ἀγάπη πού σοῦ εἴχαμε. Μιά ἀγάπη τόσο εὐάλωτη. Πού δέν ἔχει καμιά σχέση μέ τήν ἀμετάπτωτη ἀγάπη πού ἐσύ ὡς διδάσκαλος εἴχες γιά τούς μαθητές σου ἀλλά καί ὡς μαθητής εἴχες γιά τόν π. Αὐγουστῖνο, τόν ἀγαπητό σου διδάσκαλο.

Βάλε μας τώρα γιά πάντα σ' αὐτή τή σχέση ὑπακοῆς, μαθητείας, ἀγάπης, στή δυνατότερη ἴσως σχέση πού ὑπάρχει σ' αὐτή τή ζωή· πού ξεκινάει μέ λαχτάρα ἀπ' τό «διδάσκαλε, ποῦ μένεις;» καί συνεχίζεται σ' ὅλη τήν αἰωνιότητα.

Ζωή Γούλα
Φιλόλογος

Μαθήματα σπορᾶς

Ἀναπόσπαστα δεμένη μέ τήν κατήχηση καί τήν ἐν Χριστῷ ἀγωγή εἶναι ὁπωσδήποτε ἡ λατρεία. Αὐτή δένει τήν ψυχή μέ τόν Χριστό, τήν ἐντάσσει μέσα στό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ἐνώνει τή γῆ μέ τόν οὐρανό, κάνει ἀνένανη τή διδαχή καί χαρίζει μυστικά καί ἀνεκλάλητα βιώματα, πού ἐξασφαλίζουν ὅσο τίποτε ἄλλο τήν προσωπική σχέση μέ τόν Θεό. Δέν ὠφελεῖ ὁμως οὔτε σ' αὐτήν ἀποκλειστικά νά περιοριθεῖ ἡ προσφορά μας... οὔτε μόνο μάθημα, οὔτε μόνο ἀκολουθίες, οὔτε πρό πάντων μόνο ψυχαγωγίες ὠφελοῦν, ἀλλά συγκερασμένα ὅλα μαζί γιά τή δόξα τοῦ Θεοῦ.

Κι ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτά πρέπει νά ξέρουμε πῶς νά μετροῦμε τήν ἐπιτυχία. Στίς ὑποθέσεις τοῦ Θεοῦ δέν ἰσχύει ἡ μπακάλικη λογική, δέν εἶναι κέρδος τό νά πάρεις ὅσα δώσεις ἢ ἀκόμη περισσότερα ἀπό ὅσα δώσεις, δέν βαραίνει ὁ ἀριθμός. Ὅσο παράδοξο κι ἄν φαίνεται, στό ἔργο τῆς κατηχήσεως εἶναι ἀποτυχία νά ἔχεις ὄλους, ἀνεξαιρέτως, τούς νέους, διότι ὁπωσδήποτε κάπου θά ἔχεις βλάβει τήν πίστη. Ἐπιτυχία εἶναι νά διατηρήσεις τήν ἀκεραιότητα τῆς πίστεως καί τή γνησιότητα τῆς παραδόσεως. Ἐπιτυχία εἶναι νά δεῖς μέ χίλιους κόπους νά φυτρώνουν λίγα λουλούδια στήν αὐλή τῆς Ἐκκλησίας, ποτισμένα μέ τόν ἰδρώτα τῆς προσευχῆς. Ἐπιτυχία εἶναι τό μικρό ποίμνιο, διότι μικρό εἶναι τό ποίμνιο τοῦ Χριστοῦ.

Στέργιος Ν. Σάκκος
περ. ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ, Σεπτ. 1986

Υπόσχεση

Τό πρόσωπό του ὑπῆρξε ἄρρηκτα συνδεδεμένο μέ τήν οἰκογένειά μου. Μαθητής τόσο τοῦ δασκάλου παπποῦ μου ὅσο καί τοῦ καθηγητοῦ πατέρα μου, ἔτρεφε ιδιαίτερη συμπάθεια πρὸς αὐτούς καί δέν παρέλειπε νά μᾶς ἐπισκέπτεται κάθε φορά πού δινόταν ἡ εὐκαιρία νά ἐπανακάμπτει στή γενέθλια γῆ. Τά συγγενικά μου πρόσωπα μοῦ θυμίζουν τά κηρύγματα του στόν μητροπολιτικό ναό τῶν Γρεβενῶν, τά ὁποῖα ἐγώ δέν παρακολουθοῦσα λόγω τοῦ ἀνωρίμου τῆς ἡλικίας. Ἐκεῖνο πού μοῦ τόνιζαν ιδιαίτερα ἦταν ἡ ἄκρως ἐντυπωσιακή μεταστροφή του μετά τή γνωριμία του μέ τόν μακαριστό Αὐγουστῖνο Καντιώτη, ἱεροκήρυκα μεταπολεμικά τῆς μητροπόλεως Γρεβενῶν. Τό κατενόησα αὐτό ὅταν μοῦ ἀφηγήθηκε ὁ μακαριστός διδάσκαλος ἓνα συμβάν σέ σχολική αἴθουσα μέ καθηγητή τόν πατέρα μου, ὁ ὁποῖος, ἂν καί θεολόγος, εἶχε ἀναλάβει τή διδασκαλία καί φιλολογικῶν μαθημάτων. Ὁ διδάσκων ἔθετε σειρά ἐρωτημάτων γραμματικῆς φύσεως σέ ἀδύναμο μαθητή, ὁ ὁποῖος ἀνέμενε τίς ὀρθές ἀπαντήσεις ἀπό τόν πανέξυπνο συμμαθητή του Σάκκο. Καί ἐκεῖνος βρῆκε τήν εὐκαιρία νά τόν περιπαίξει ψιθυρίζοντας ἐσφαλμένες ἀπαντήσεις! Κάποια στιγμή ὁ καθηγητής κινήθηκε ἀπό την ἔδρα πρὸς τά θρανία τῶν μαθητῶν. Ὁ «ὑποβολέας» τοῦ ψεύδους ἀνέμενε νά γευθεῖ τήν ἱκανοποίηση ἐκ τῆς τιμωρίας τοῦ «σκράπα». Πλὴν ὅμως ὁ καθηγητής προσπέρασε τό θρανίο αὐτοῦ καί πρίν κατανοήσῃ τήν πιθανή ἐξέλιξη τῆς σκηνῆς ὁ «ὑποβολέας» δέχθηκε δύο ἡχηρά χαστούκια ὡς δίκαια τιμωρία, καθὼς δέν εἶχε διαφύγει τῆς

προσοχῆς τοῦ καθηγητοῦ ἢ ἔνοχη παρέμβασή του.

- Ἀκόμη αἰσθάνομαι στό πρόσωπό μου τά χαστούκια αὐτά, ἂν καί πέρασαν δεκάδες χρόνια, μοῦ εἶπε κλείνοντας τήν ἀφήγησή του.

Δέν ἦσαν ὅμως τά χαστούκια τοῦ πατέρα μου πού πέτυχαν νά ἀλλάξουν τόν προσανατολισμό στόν βίο τοῦ ἀτίθασου ἐφήβου. Ἦσαν τά φλογερά κηρύγματα τοῦ ἱεροκήρυκα Αὐγουστίνου, τά ὁποῖα συγκλόνιζαν συνειδήσεις, ὅπου καί ἂν ἐκήρυττε.

Κύλησαν τά χρόνια, «μεγάλωσα» (ἔτσι λέγαμε περί τό τέλος τῆς ἐφηβείας μας), πῆγα στήν Ἀθήνα γιά σπουδές. Ἐτσι δέν εἶχα πολλές εὐκαιρίες νά συνδεθῶ μέ τόν διδάσκαλο, πού συνέχιζε νά δείχνει τήν ἀγάπη του πρὸς τήν οἰκογένειά μας. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι αἰσθάνθηκε τήν ὑποχρέωση νά ἔλθῃ στά Γρεβενά καί νά ἐκφωνήσῃ λόγο στήν κηδεῖα τοῦ ἀγαπητοῦ του καθηγητοῦ καί πατέρα μου (1971). Ἐγώ ὅμως ὁ «μεγάλος» δέν τά κατανοοῦσα αὐτά τότε. Λίγα χρόνια ἀργότερα εἶχα τήν αἴσθηση ὅτι μᾶς χώριζαν πολλά, σάν νά ὑπῆρχε χάσμα μέγα ἀνάμεσά μας! Καί εἶχα τό θράσος, ὡς «μεγάλος», νά συντάξω καί νά τοῦ ἀποστείλω ἐπιστολή, στήν ὁποία ἐξέθετα ἀπόψεις καί ἀντιρρήσεις πρὸς λόγους του καί ἔργα του.

Λίγους μῆνες πρίν ἀπό τήν κοίμησή του τόν ἐπισκέφθηκα στό κρεβάτι τῆς δοκιμασίας του. Θυμόταν ἀκόμη τήν ἐπιστολή μου, στήν ὁποία, εὐτυχῶς, δέν εἶχε ἀπαντήσει. Θέλησε νά μοῦ δώσει τίς ἀπαντήσεις στά ἐρωτήματα πού τότε εἶχα θέσει. Νά πιστεῦε ἄραγε πῶς μέ ἐνδιέφεραν ἀκόμη; Ἴσως ἐγώ δέν εἶχα

λάβει τήν πρόνοια νά τοῦ ζητήσω κάποια στιγμή τό γράμμα ἐκεῖνο, γιά νά τό σχίσω ἐνώπιόν του καί νά τοῦ πῶ: «Ἡ ζωή μου δίδαξε πολλά. Αἰσθάνομαι ὅτι “παραμεγάλωσα” καί εἶναι πλέον καιρός ν’ ἀρχίσω νά “μικραίνω” ἀκολουθώντας καί τό δικό σου παράδειγμα».

Ὁ ἐγωισμός μου δέν μοῦ τό εἶχε ἐπιτρέψει. Ὅπως δὲν εἶχα ἀνάγκη ἀπό ἀπαντήσεις, διότι δέν μέ βασάνιζαν πλέον τά ἐρωτήματα τῆς ἀλαζονικῆς νιότης.

Πολλοί θά γράφουν μέ βαθειά τήν αἴσθηση τῆς εὐγνωμοσύνης γιά τόν διδάσκαλο τοῦ Εὐαγγελίου. Ἐγώ ἔχω κάτι νά καταθέσω; Ναί, δύο πολύ σημαντικά: Κήρυγμά του στάθηκε ἀρκετό, ὥστε νά ἀρχίσω νά ἐκκλησιάζομαι ἀπό τήν ἀρχή τοῦ ὄρθρου καί μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου νά παρακολουθήσω μαθήματα ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ἡ σημειολογία τῆς ὁποίας φάνταζε ὡς τότε στά μάτια μου ὡσάν κινεζική γραφή. Τό σημαντικότερο ὅμως ὑπῆρξε τό ψυχικό του σθένος κατά τή χρονική περίοδο πού ὁ Θεός ἐπέτρεψε τή δοκιμασία ἐκ τῆς συκοφαντίας του. Παραλύω, ἀκόμη καί τή στιγμή αὐτή πού γράφω, στή σκέψη ὅτι ὁ Θεός θά ἐπέτρεπε νά ἀντιμετωπίσω καί ἐγώ παρόμοια δοκιμασία. Ἡ καρτερία του, ἡ μή ἀνάπτυξη μηχανισμῶν ἀντίστασης στή δεινή συκοφαντία, προκειμένου νά

περισωθεῖ τό γόητρο τοῦ προσώ-
που (κίνηση λίαν συνήθης στους
ἀνθρώπους τοῦ κόσμου), τόν ἀνύ-
ψωσε στή συνείδησή μου πολύ πε-
ρισσότερο ἀπ' ὅ,τι θά κατάφερναν
χιλιάδες κηρύγματα του. Διότι εἶ-
ναι ἄλλο τό νά λές καί ἄλλο τό νά
πράττεις. Καί ἦλθε καί ὁ τελευ-
ταῖος πειρασμός. Ἄκουγα ὅτι, ἄν
καί ἐξασθενημένος στό ἔπακρο,
μετά τή δοκιμασία τῆς υἱείας του
κατά τό παρελθόν θέρος, συνέχιζε
νά ταξιδεύει καί νά κηρύττει. Ἐξέ-
φραζα τή δυσφορία μου μονολο-
γώντας: «Γιατί δέν παύει, γιατί
δέν ἀποσύρεται;». Τοῦ ζητοῦσα,
χωρίς νά τό συνειδητοποιῶ, νά
πάψει νά ζῇ! Ὁ βίος του ὑπῆρξε
συνεπής πρὸς τόν λόγο τοῦ ἀπο-
στόλου Παύλου «οὐαὶ μοι ἐὰν μὴ
εὐαγγελίζωμαι!»! Καί ὁ Θεός τοῦ
ἔκανε τή χάρι νά ἐκφωνήσῃ καί
τόν ἐπικήδειο τοῦ πολυτιμοτάτου
λάθρα βιώσαντος συνεργάτου του
Παυσανία.

Τόν ἐπισκέφθηκα γιά τελευ-
ταία φορά ἐβδομάδες πρὶν ἀπό
τὴν κοίμησή του. Οὐτε καί τότε
βρῆκα τή δύναμη νά τοῦ ζητήσω
συγγνώμη γιά τὴν ἐπιστολή τῆς
ἀλαζονικῆς μου νιότης. Ἀναπαύο-
μαι στή σκέψη ὅτι αὐτός ποτέ δέν
ἀνέστειλε τίς ἐκδηλώσεις ἀγάπης
πρὸς τό πρόσωπό μου. Καταθέτω
τό κείμενο αὐτό ὡς δημόσια ἐξο-
μολόγηση καί δίνω τὴν ὑπόσχεση
ἐνώπιόν του νά προσπαθῶ νά
«μικρύνω» καί ἄλλο.

Ἀπόστολος Παπαδημητρίου
Ἡλεκτρολόγος - Μηχανολόγος
τ. Δ/ντὴς ΔΕΗ

Στόν κήρυκα τοῦ θεοῦ λόγου

Ἀπό τοῦ ἄμβωνα τὴν ἠχηρή καρδιά
κυλᾷ χρυσόβουο ποτάμι
καί καθετί πού ἀκουμπᾷ
τοῦ δίνει φῶς καί σάν τόν ἥλιο λάμπει.

Κι ἔρχεται νά μαζέψῃ ὁ καθεὶς,
ἄλλος μέ στάμνα κι ἄλλος μέ κροντήρι,
τό ἀκριβό χρυσάφι τῆς Γραφῆς
πού στάζει ἀπὸ τοῦ ἱεροκήρυκα τὰ χεῖλη.

Καί ξεδιψοῦν ἀτέλειωτα οἱ ψυχές
κι ἀπὸ τό κάμα τοῦ ἡλίου τίς δροσιζει.
Εἶναι ἀπὸ τοὺς πιό φτωχοὺς στὴ γῇ
μά ὅλους περίσσια τοὺς πλουτίζει.

Στόμα χρυσό, πηγὴ δροσιᾶς
ἀνέγγιχτα δίπλα μας μὴν περάσεις.
Ἀπὸ τό θάμπος πού κρατᾷ
ὅλους νά μᾶς κεράσεις.

Κάτι ἀπ' τό φέγγος τό γλυκό
ἄσε στήν ἐκκλησιά μας.
Νά μένει ἄσβηστο ἐδῶ
νά τρέφει τὴ γενιά μας.

Δέσποινα Δαμιανίδου
Δασκάλα

Φωτεινό παράδειγμα

Άλησμόνητέ μας
δάσκαλε,

Ἡ εἶδηση τοῦ θανά-
του σας ἀκούστηκε σ' ὁ-
λους ἐμᾶς, πού σᾶς γνω-
ρίζαμε καί σᾶς ζήσαμε
πολύ, σάν κεραυνός. Γιά
μᾶς ἦσαν ὁ στύλος πά-
νω στόν ὅποιο ἀκουμπούσαμε καί παίρναμε δύναμη.

Στήν ἐξόδιο ἀκολουθία εἶδα πάρα πολύ κόσμο νά σᾶς συνοδεύει. Πολλοί ὁμι-
λοῦντες εἶπαν γιά σᾶς πολλά, πού σέ μένα ἦταν γνώριμα. Θά μιλήσω ὅμως ἐγώ γιά
τό διάστημα τῆς ζωῆς σας πού κυριολεκτικά δώσατε τόν ἴδιο σας τόν ἑαυτό καί τή
νεανική σας δραστηριότητα: Δημιουργώντας τό γυμνάσιο καί τό οἰκοτροφεῖο στόν
Ἅγιο Ἀθανάσιο Θεσσαλονίκης, δώσατε τή δυνατότητα ἐκείνη τήν ἐποχή νά μορ-
φωθοῦν παιδιά ἀπ' ὅλη σχεδόν τή Μακεδονία.

Μᾶς διδάξατε πολλά μέ τό φωτεινό σας παράδειγμα. Σταλάξατε μέσα στήν παι-
δική μας ψυχή τόν Χριστό καί μᾶς μάθατε νά Τόν ἀγαποῦμε καί νά Τόν ὑπηρε-
τοῦμε. Ἐγινε τό σχολεῖο μας τό φυτώριο, πού μέ τή δική σας καθοδήγηση ἐβγαλε
σωστούς ἀνθρώπους στήν κοινωνία.

Θά 'θελα νά γράψω τόσα πολλά γιά σᾶς καί γιά τήν προσφορά σας!

Σέ σᾶς χρωστάμε τό
«χριστιανικῶς ζῆν».

Σέ σᾶς καί στίς δικές
σας ἀκούραστες προσ-
πάθειες ὅ,τι ἔχουμε γίνει
στή ζωή μας.

Ὅλοι οἱ μαθητές σας
ἐκείνης τῆς ἐποχῆς προσ-
ευχόμαστε στόν Κύριο νά
σᾶς ἀναπαύσει.

Αἰωνία σας ἡ μνήμη!

Φρειδερίκη Τσαχουρίδου-
Χ"αποστόλου

Συντ/χος ἐκπαιδευτικός

Εκδρομή μέ τό σχολεῖο τοῦ Αγ. Ἀθανασίου στήν Ἄρτα

Καθηγητές καί μαθητές τοῦ σχολείου τοῦ Αγ. Ἀθανασίου

Κυριακάτικος μονόλογος

Χρόνια τώρα, κάθε φορά πού άκούω έπ' έκκλησίας ή διαβάζω μόνος τόν Έσπερινό τοϋ Σαββάτου καί συμμετέχω στό πανηγύρι τής κυριακάτικης θ. Λειτουργίας, νιώθω κάτι νά φτερουγίζει μέσα μου καί νά μέ συνεπαίρνει... Στιγμές-στιγμές νιώθω πώς ή καρδιά μου δέν βαστά άλλο καί πάει νά σπάσει άπ' τή χαρά τήν άναστάσιμη... Καί πάντα αύθόρμητα ή ίδια έσώψυχη ίκεσία άναβλύζει: Άν ποτέ άξιωθώ καί βρω χάρη καί παρηρησία ένώπιόν Σου, Κύριε, κάνε νά μέ καλέσεις κοντά Σου ήμέρα Κυριακή...

Καί ήρθε φέτος, ήμέρα Κυριακή πρωί, γιά νά τό άκούσω: Ό Δάσκαλος κοιμήθηκε! Κι όχι μιά άπλή Κυριακή, μά εκείνη τή μία καί μοναδική, «τήν μίαν τών Σαββάτων, τήν βασιλίδα καί κυρίαν»!

Αύθόρμητη -πρίν καν προλάβει ό πόνος ό άνθρωπος νά άγκαλιάσει τήν ψυχή- ήρθε ή πρώτη αντίδραση: καλό-τ υ χ ο ς!... Πόσο ζήλεψα γιά τήν ξεχωριστή τιμή καί εύλογία... Άνήμερα τό Πάσχα ν' άξιώνεσαι νά ζής τό όντως ΠΑΣΧΑ... νά συνεορτάζεις μέ τόν Άναστάνα... Τί πιό ταιριαστός επίλογος σέ μιά ζωή έσταυρωμένη, σέ μιά πορεία άναστάσιμη;...

Δοξάζω τόν Θεό, πού σέ έστειλε στή ζωή μου, σεβαστέ δάσκαλε, γιά νά γίνεις όδοδείκτης· γιά νά έμπνεύσεις, νά στηρίξεις, νά διδάξεις, νά βάλεις βαθιά τό σπόρο τοϋ Θεοϋ στήν ψυχή μου.

Τά μαθητικά καί έφηβικά μας χρόνια στήν κατασκήνωση τής Πρώτης: σεμινάρια μιās ολάκερης ζωής.

Τά μαθήματα, οί όμιλίες καί ή διδασκαλία σου: αληθινή «μετάγγιση αίμα-

τος», όπως τόσο χαρακτηριστικά συνήθιζες νά μᾶς λές στήν Κατασκήνωση.

Τό χαμόγελο τῆς καρδιάς σου: ξεκούραση καί ἀναπαμός.

Τά κάτασπρα μαλλιά σου: ἡ πείρα τοῦ χρόνου καί τό κερδισμένο μέ τό αἶμα τῆς ἐκούσιας σιωπῆς καί τῆς ἀγόγγυστης ταπείνωσης στεφάνι.

Ἡ ἀγάπη σου καί τό πατρικό-ἀδελφικό ἐνδιαφέρον γιά ὅλους μας μνημειώδη. Θυμᾶμαι πάντα μέ πόση ἀγάπη καί ἐνδιαφέρον, ἀφοῦ πρῶτα ἔσκυβες καί ἀσπαζόσουν τό νεότερο ἱερατικό χέρι, ρωτοῦσες -ὅποτε συναντιόμασταν- γιά τό πῶς εἶμαι καί πῶς «περνάω» στό Ἅγιον Ὄρος.

Θυμᾶμαι ἀκόμα χαρακτηριστικά -τὴν τελευταία φορά πού ἀνταμώσαμε- μέ πόση χαρά μοῦ ἀνακοίνωσες γιά τά πρόσφατα βιβλία σου, πού εἶχαν μόλις κυκλοφορήσει, καί μέ παιδιάστικο ἐνθουσιασμό μοῦ εἶπες νά περάσω ἀπό τό βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἀπολύτρωσης» γιά νά μοῦ τά δώσουν σάν «εὐλογία».

Θυμᾶμαι -καί θά θυμᾶμαι παντοτινά- τὴ σιωπὴ καί τό λόγο σου· τό χαμόγελο καί τὴν ἰλαρὴ σου μορφή· τό ξε-

χείλισμα τῆς ἀγάπης σου· τὰ λευκασμένα στόν ἀγρό τοῦ Εὐαγγελίου μαλλιά σου· τὰ ὅσα μᾶς δίδαξες· τὰ ὅσα μᾶς πρόσφερες· τὰ ὅσα στάθηκες στή ζωὴ μου.

Κύριε, στό δισκάριο τῆς Προσκομιδῆς (μου) μέρα τὴ μέρα πληθαίνουν οἱ μερίδες τῶν προσφιλῶν κεκοιμημένων...

Ὅπου νά ἔναι πλησιάζει καί ἡ δική μου σειρά... Κράτα μου, σέ παρακαλῶ, χῶρο στό πασχαλινὸ Τραπέζι Σου μαζί μέ ὅλους τοὺς «μακαριστοὺς δαιτυμόνες» Σου...

Μνήσθητι, Κύριε:

Αὐγουστίνου ἀρχιερέως...

Βησσαρίωνος ἱερομονάχου...

Στεργίου...

Παυσανίου...

Δωροθέας...

Μνήσθητί μου, Κύριε, ἐν τῇ βασιλείᾳ Σου...

Κυριακὴ νά ἔναι, Κύριε... θυμήσου!

ἱερομ. Σισώης Ἀγιορείτης

Μέ φοιτητές του Τμήματος Ποιμαντικής 1991

Εϋγνωμονῶ

Όταν κάποιοι άνθρωποι φεύγουν από αυτόν τόν κόσμο, δέν ξέρεις τί νά αισθανθεῖς. Λύπη διότι δέν τούς ἔχουμε πιά ανάμεσά μας ἢ χαρά διότι «ἀναλύουν» γιά νά εἶναι μαζί μέ τόν Χριστό; Νά κλαῖμε καί νά «ἐμβριμώμεθα» στό πνεῦμα μας ἢ νά χαιρόμαστε διότι ἔχουμε πρέσβεις θερμούς στόν Κύριο;

Αὐτά ἀναρωτιόταν ὁ ὑπογράφων, ὅταν ἀνήμερα τοῦ Πάσχα μάθαινε πῶς ὁ διδάσκαλος ἔφυγε γιά τούς οὐρανούς. Αὐτά τά ἀνάμικτα συναισθήματα τόν κατεῖχαν.

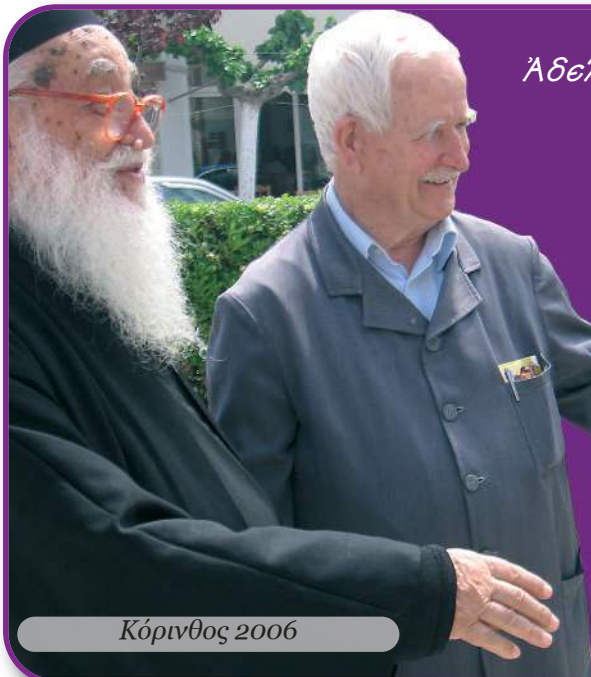
Ἡ λύπη μου ἦταν γιά τό κενό πού μοῦ ἄφηνε. Δέν μπορῶ νά ξεχάσω τό πῶς τόν γνώρισα ὡς μαθητή τοῦ Γυμνασίου κατά τά κηρύγματά του στήν «Ἀγάπη»· πῶς στήριζε τούς γονεῖς μου ὅταν ἔδιναν τά δύο τους παιδιά στήν Θεολογία καί στήν Ἐκκλησία. Δέν μπορῶ νά λησμονήσω τά τρία χρόνια πού ἤμουν «ἐσωκατάκλητος» ὡς φοιτητής· τά κηρύγματά του, τίς ἐρμηνεῖες του στήν Γραφή, τό πῶς μᾶς πλησίαζε καί μᾶς ἄκουγε ὅλους τούς συγκατοίκους, τό πῶς μᾶς οἰκοδομοῦσε. Κοντά του ἔ-

γινα θεολόγος, μέ τήν διπλή ἔννοια τοῦ ὅρου κατά τούς νηπιτικούς Πατέρες, ἀκόλουθος τῆς «πράξεως» καί τῆς «θεωρίας».

Καί ὅταν ἀργότερα, ὡς τεταρτοετής φοιτητής, ἀξιώθηκα ἐπί δυόμισιν ἔτη νά διατελέσω ὑπογραφέας τοῦ π. Αὐγουστίνου καί νά σπουδάσω στό «σχολεῖο τοῦ Καντιώτη», νά ἀφουγκρασθῶ αὐτόν τόν μέγα ἄνδρα, καί πάλι ἡ εϋγνωμοσύνη μου στόν διδάσκαλο μεγάλωνε.

Εϋγνωμονῶ τόν διδάσκαλο γιά ὅσα μοῦ προσέφερε. Χάριτες πολλές τοῦ ὀφείλω, διότι μέ μύησε στά ἅδυτα τῆς θεολογίας καί μέ κατέστησε ἐραστή τῆς Γραφῆς. Ἄν κοντά στόν π. Αὐγουστῖνο ἀγάπησα τόν ἱερό Χρυσόστομο καί σπούδασα τήν πρακτική καί μαχομένη Θεολογία, κοντά στόν διδάσκαλο ἀγάπησα τήν Γραφή καί τήν ἔρευνά της. Κατά τόν ἱερό Χρυσόστομο, «οὐδὲ συλλαβὴ οὐδὲ κεραία μία ἐστὶν ἐγκειμένη παρὰ τῇ Γραφῇ, ἥ μὴ πολὺς ἐναπόκειται θησαυρὸς ἐν τῷ βάθει» (PG 53,175).

Πῶς νά ξεχάσω, ἐπίσης, ἐκεῖνες τίς «ἀπίθανες» -πτωχὸς ὁ ὅρος- ὁμιλίες

Κόρινθος 2006

Ἀδελφέ, ἔσβησε ὁ λαμπρός ἥλιος
τῶν ψυχῶν μας
καί μᾶς ἀφῆκε ὀρφανά
ὁ μέγας ὁδηγός μας.
Ἀνῆλθε εἰς τοὺς οὐρανοὺς
καί ἐκεῖθεν ἐπιβλέπει
τά τέκνα του τὰ ὀρφανά
ποδηγετεῖ καί σκέπει.
Αἰωνία ἡ μνήμη σου!

π. Νεκτάριος Μαρμαρινός
Μονή Ὁσίου Παταπίου Λουτράκι

του στίς πλαγιές στήν Πρώτη, στίς «ἀρχαῖες ἡμέρες» τῆς κατασκήνωσης; Τόν παλμό του, τό ψυχικό δόσιμο στά παιδιά, τό πῶς διαφύλαττε τό ὑψηλό ἐπίπεδο τῆς κατασκήνωσης;

Τόν εὐγνωμονῶ γιά τά συγγράμματά πού μᾶς ἄφησε καί στά ὁποῖα καταφεύγω γιά νά μέ βοηθήσουν στήν ἐρμηνεία τῆς Γραφῆς. Κρῖμα -καί γι' αὐτό λυπᾶμαι πολύ- πού δέν βρίσκεται ἀνάμεσά μας, διότι μέχρι τελευταῖα καί τόν ἐκ Θεοῦ θετικό νοῦ εἶχε καί μᾶς ἄφηνε βιβλία. Ἐάν ὁ Κύριος μᾶς τόν χάριζε «ἕναν κι ἄλλο», θά μᾶς ἄφηνε καί ἄλλα ἔργα.

Ὅντως καυχῶμαι καί δέν αἰσχύνομαι πού εἶμαι παιδί τοῦ π. Αὐγουστίνου καί μαθητῆς τοῦ Σάκκου. Γιά ὅλους μας ἦταν δυό ὥραϊα «παραμύθια» πού δέν τελείωσαν ἀκόμη, ἀλλά ζωντανεύουν στίς σκληρές ἡμέρες μας. Γιά τόν Θεό «πάντες ζῶσι». Αὐτά τά δυό μεγάλα ἀναστήματα ἀνήκουν καί στόν καθένα μας καί στήν Ἐκκλησία γενικότερα. Καί

«ἕνα ἕκαστον» ἐνουθέτησαν καί στήν Ἐκκλησία ὑπηρεσίες μεγάλες ἐπιτέλεσαν.

Καί γιά νά μή σέ κουράζω ἄλλο, φίλε ἀναγνώστη, ἄς μοῦ ἐπιτρέψεις νά τελειώσω μέ κάτι πολύ προσωπικό, μέ κείνο πού ἔγραψα καί ποτέ δέν τό ἔδειξα στόν διδάσκαλο, ὅταν, φοιτητής, «ἐνθους» μετά τήν ἀνάγνωση τοῦ πρώτου τεύχους τῆς ἐρμηνείας του στό κατά Ἰωάννην γιά τίς ἐξετάσεις, τοῦ ἔγραφα τά ἑξῆς:

«Opus optimum! Ave, ave, suavi mi domine Sakke. Num similis tui ego ero?».

Σέ ἀπλά ἐλληνικά: «Ἔργο ἄριστο. Χαῖρε, χαῖρε, γλυκύτατέ μου κύριε Σάκκε. Ἐραγε θά σοῦ μοιάσω;». Σίγουρα, διδάσκαλε, τό διαβάζεις τώρα πλησίον τοῦ Κυρίου σου.

Ἀρχιμ. Εἰρηναῖος Χατζηγεφραιμίδης
Ἐπ. καθηγητῆς τοῦ Τμ. Παιδαγωγικῆς
Δημ. Ἐκπ. τοῦ Παν/μίου Δ. Μακεδονίας

Νά αγαπούμε σωστά την πατρίδα

...Τό νά μιλά κανείς γιά τήν Ἑλλάδα, δέν εἶναι σωβινισμός οὔτε ρατσισμός οὔτε ἐθνικισμός. Πρέπει νά ξεχωρίσουμε τά πράγματα. Ἄλλο ἐθνικιστής καί ἄλλο πατριώτης. Ὁ ἐθνικιστής σκοτώνει δῆθεν γιά τό ἔθνος. Ὁ πατριώτης σκοτώνεται γιά τήν πατρίδα. Τό νά αγαπούμε τήν πατρίδα εἶναι θεϊκό πράγμα. Πρῶτο μέγεθος εἶναι ὁ Θεός καί δεύτερο ἡ πατρίδα...

Θυμᾶμαι, ὅταν ὑπηρετοῦσα στόν στρατό, σέ μιά συγκέντρωση ὁ διοικητής μᾶς εἶπε ὅτι τά μεγάλα ἰδανικά εἶναι: πατρίς, θρησκεία, οἰκογένεια καί τό ἀνώτερο ἀπ' ὅλα εἶναι ἡ πατρίδα.

-Ἐτσι δέν εἶναι, θεολόγε; ρώτησε ἀπευθυνόμενος σέ μένα.

-Ὁχι, κ. διοικητά, δέν εἶναι ἔτσι, τοῦ ἀπάντησα. Πρῶτα εἶναι ἡ θρησκεία, ἔπειτα ἡ πατρίδα καί μετὰ ἡ οἰκογένεια. Καί ἐξήγησα: Ὅπως υπάρχουν πολλές οἰκογένειες καί ὅλες μαζί κάνουν τήν πατρίδα, ἔτσι υπάρχουν πολλές πατρίδες. Ἡ θρησκεία ὅμως, ἡ πίστη, εἶναι μία, διότι ἕνας εἶναι ὁ Θεός.

Γιά νά τό καταλάβετε αὐτό σκεφθεῖτε ὅτι ἕνας εἶναι πατριώτης καί ἀγαπάει πολύ τήν πατρίδα του· μπορεῖ γιά τόν λόγο αὐτό νά περιφρονήσῃ τήν οἰκογένειά του, νά ἐγκαταλείψῃ τούς οἰκογενειακοὺς θεσμούς, τήν τιμιότητα, τήν ἀγνότητα, τήν ἐνότητα τήν οἰκογενειακή; Ὁχι, βέβαια! Ἡ οἰκογένεια εἶναι μέγεθος σεβαστό καί ἱερό· δέν κα-

ταργεῖται ἐπειδὴ ἀνώτερο μέγεθος εἶναι ἡ πατρίδα. Ἔτσι καὶ ἡ πατρίδα δέν καταργεῖται, δέν περιφρονεῖται, ἐπειδὴ ἀνώτερη ἀπὸ αὐτὴν εἶναι ἡ πίστις, ἡ Ἐκκλησία, πού ἀγκαλιάζει ὅλες τίς πατρίδες, ὅλη τὴν οἰκουμένη. Τό κάθε ἓνα ἔχει τὴν θέση του. Μάλιστα, τότε ἀγαποῦμε σωστά τὴν πατρίδα, ὅταν ἔχουμε καλὴ οἰκογενειακὴ ζωὴ, καὶ τότε εἴμαστε καλοὶ πατριῶτες, ὅταν ἀγαποῦμε καὶ ὅλη τὴν οἰκουμένη, χωρὶς νά πέφτουμε στὴν παγίδα τῆς παγκοσμιοποίησης καὶ τοῦ διεθνισμοῦ...

Βεβαίως πρέπει νά λησμονήσουμε ὅ,τι κακό μᾶς ἔκαναν ἄλλα ἔθνη, νά μὴν εἴμαστε μνησίκακοι. Δέν ἔχουμε ὅμως δικαίωμα νά λησμονήσουμε τὴν ἱστορία, διότι ἔτσι ἀποκόπουμε τὸν ἑαυτό μας ἀπὸ τὸ παρελθόν. Εἶναι σάν νά γκρεμίζουμε τὰ θεμέλια ἐνός σπιτιοῦ, ὁπότε τὸ σπίτι θά πέσει· σάν νά κόβουμε τίς ρίζες ἀπὸ τὸ δένδρο καὶ τὸ δένδρο θά ξεραθεῖ, σάν νά κόβουμε τίς ἀρτηρίες μας, πού σημαίνει ὅτι αὐτοκτονοῦμε. Ἔχουμε χρέος νά καλλιεργήσουμε τὸ πατριωτικὸ φρόνημα, τὸ ὁποῖο ἔχει καὶ πνευματικὸ περιεχόμενο: Σύμφωνα μὲ τὸ Εὐαγγέλιό μας καὶ μὲ τὸ σχέδιο τοῦ Χριστοῦ, ὅλοι οἱ λαοὶ εἶναι πλάσματα τοῦ Θεοῦ καὶ θέλουμε ὅλοι νά πιστέψουν καὶ νά γίνουμε οἰκογένεια τοῦ Θεοῦ μέσα στὴν ἀγκαλιά τοῦ Χριστοῦ μας, στὴν Ἐκκλησία. Αὐτό ὅμως δέν σημαίνει ὅτι θά καταργήσουμε τὰ σύνορα καὶ τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε λαοῦ καὶ κάθε πατρίδας...

Στέργιος Ν. Σάκκος
(ἀπόσπασμα ὁμιλίας 28/10/10)

Μέ ἀνιδιοτελὴ συμπαράσταση

«Διὰ τοῦτο τοίνυν ἀόκνως τὰ τῆς διδασκαλίας κἀγὼ καταβάλλομαι σπέρματα, χρησταῖς ἐντεῦθεν ταῖς ἐλπίσι τρεφόμενος». Ὁ λόγος αὐτός τοῦ ἀγίου Ἰωάννη τοῦ Χρυσοστόμου θά μπορούσε νά περιγράψει μέ ἀκρίβεια τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ μακαριστοῦ Στεργίου Σάκκου. Μία ζωὴ ὁλότελα ἀφοσιωμένη στό κατηχητικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ στὴν ἀνιδιοτελὴ παροχὴ κάθε ἄλλης συμπαράστασης στοὺς συνανθρώπους του.

Σέ κάθε λόγο τοῦ ὑπῆρχε ἓνα ζωηρό ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν ἀκροατὴ ἢ συνομιλητὴ του. Κάθε λόγος τοῦ ἦταν ζωντανός καὶ προσωπικός. Ἀκόμη κι ἂν παρέδιδε τὸ ἴδιο μάθημα γιὰ πολλοστή φορά, ἀκόμη κι ἂν σέ ρωτοῦσε γιὰ κάτι τετριμμένο καὶ καθημερινό. Θυμόταν ὅ,τι μᾶς ἀπασχολοῦσε, ἀκόμη καὶ τὴν τελευταία δύσκολη περίοδο τῆς ζωῆς του. Καὶ ρωτοῦσε μὲ ἀκούραστο ἐνδιαφέρον καὶ ζεστὴ ἀγάπη. Πάντα πρόθυμος νά ἀκούσει, νά βοηθήσει καὶ νά ὑποστηρίξει.

Στόν μακαριστό δάσκαλό μας ὀφείλουμε εὐγνωμοσύνη ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μας γιὰ ὅσα μᾶς δίδαξε μὲ τὸ λόγο καὶ τὴ ζωὴ του. Ὁ Κύριος νά τὸν ἀναπαύσει.

Χρῆστος Σιμελίδης -
Παρασκευὴ Ζέρβα

Παίρνω μολύβι καί χαρτί καί σταματῶ... Νά γράψω γιά τόν δάσκαλο! Πρώτη φορά νιώθω τόσο ἀμήχανα μπροστά σ' ἓνα λευκό χαρτί... Πρώτη φορά! Νιώθω πῶς δέν μπορῶ νά γράψω τίποτα. Τήν ἴδια ὥρα γράφω ἀκατάπαυστα. Μέσα μου ἀνακατεύονται οἱ μνημες, ξεγλιστροῦν τά δάκρυα, ξεπετάγεται μία ὁλόκληρη ζωή· ἢ μᾶλλον ὄχι, δύο ζωές: ἡ ζωή μου κι ἡ ζωή τοῦ δασκάλου. Πῶς νά χωρέσουν δύο ζωές σέ μία σελίδα;

Δέν εἶναι δυνατόν νά γράψω - εἶναι μικρό ἐτοῦτο τό χαρτί- τί ἦτανε γιά μένα ὁ δάσκαλος. Μπορῶ νά πῶ τί θά 'μουνα ἐγώ χωρίς τόν δάσκαλο.

Ἄν δέν ὑπῆρχε ὁ δάσκαλος, ἐγώ θά ἦμουν σπάνια χαρούμενη· ποτέ ἀληθινά χαρούμενη!

Ἄν δέν ὑπῆρχε ὁ δάσκαλος, ἐγώ μᾶλλον δέν θά 'χα μάθει πῶς μποροῦν νά μ' ἀγαποῦν· σίγουρα δέν θά εἶχα μάθει πῶς νά ἀγαπῶ.

Ἄν δέν ὑπῆρχε ὁ δάσκαλος, ἐγώ δέν θά δημιουργοῦσα τίποτα· ἴσως καί νά κατέστρεφα...

Ἄν δέν ὑπῆρχε ὁ δάσκαλος, ἐγώ δέν θά μποροῦσα νά σηκώνομαι ὀρθία μετά ἀπό κάθε χτύπημα· ὁ πόνος θά μέ τσάκιζε στή γῆ.

Ἄν δέν ὑπῆρχε ὁ δάσκαλος, ἐγώ δέν θά μποροῦσα νά διδάξω τίποτα στίς τάξεις μου. Θά 'μουν ἀπλῶς ἀγράμματη.

Ἄν δέν ὑπῆρχε ὁ δάσκαλος, ἐγώ δέν θά 'χα γράψει οὔτε μία πρόταση. Σήμερα, περιμένω μέ τή χάρη τοῦ

Θεοῦ νά ἐκδοθεῖ τό δεύτερο βιβλίο «μου».

Μέ δύο γραμμές:

Ἄν δέν ὑπῆρχε ὁ δάσκαλος, ἐγώ δέν θά μποροῦσα νά χαμογελῶ, νά ἀντέχω, νά ὀνειρεύομαι... νά ζῶ!

«Πῶς;», ἴσως θά ρωτήσουν μερικοί. «Πῶς εἶναι δυνατόν; Ὅλα ἐτοῦτα ἓνας ἄνθρωπος;». Καί θά βιαστοῦν ἴσως ν' ἀναζητήσουν ἐρμηνεῖες ψυχολογικές: μιᾶ ὑπερβολική εὐαισθησία ἢ προφανῶς ὁ πόνος τῆς ἀπώλειας, πού γιγαντώνει τήν πραγματικότητα.

Μά ἐγώ ἔχω νά καταθέσω ἀπλᾶ τή μία καί μοναδική πραγματικότητα πού ἔγραψε ὅλα αὐτά τά «ἄν»:

Ἄν δέν ὑπῆρχε ὁ δάσκαλος, δέν θά ὑπῆρχε στή ζωή μου ὁ Θεός!

Δάσκαλε, σεβαστέ μου δάσκαλε, Ἄν στούς γονεῖς μου χρωστῶ εὐγνώμονα τό «ζῆν», σέ σένα χρωστῶ τό «αἰωνίως ζῆν», πού σημαίνει μιᾶ ζωή πού θά ὀνειρευότανε γιά τό παιδί τους ὅλοι οἱ γονεῖς τῆς γῆς.

Γι' αὐτό μαζί μέ μένα ζητοῦνε νά υπογράψουνε εὐγνώμονα ἐτοῦτες τίς λιτές γραμμές κι ἐκεῖνοι πού μέ γέννησαν...

*Μαρία Παστουρματζή
καί ἡ οἰκογένειά της*

Ὁ φίλος μου...

Ἦσουν τριῶν χρονῶν, μικρὲ μου Χρῆστο, ὅταν μοῦ γνώρισες... τόν φίλο σου. Ξέρεις, ἐμεῖς οἱ γονεῖς ἔχουμε ἰδιαίτερη ἀγωνία γιὰ τίς φιλίες καί τίς συντροφίες σας.

Θυμᾶμαι, λοιπόν, Μεγάλη Παρασκευὴ στό νάο τῆς Θείας Ἀναλήψεως, στό Φίλυρο. Μόλις εἶχε τελειώσει ἡ περιφορά τοῦ Ἑπιταφίου καί ἐμεῖς μπήκαμε ἀπό τοὺς πρώτους καί παρακολουθούσαμε ἀπὸ τὸ γυναικωνίτη τόν κόσμον πού περνοῦσε κάτω ἀπὸ τὸν μεγάλο Νεκρὸ. Ξαφνικά σήκωσες τὸ χεράκι σου καί χαιρετώντας φώναξες:

-Γειά σου, φίλε μου!

Κοίταξα μέσα στοῦ πληθος νά βρῶ κάποιον παιδάκι καί σέ ρώτησα: - Ποιὸς εἶναι ὁ φίλος σου, Χρῆστο;

- Ὁ παππούς ὁ Στέργιος, εἶπες μέ φυσικότητα, δείχνοντας τὸ κατάλευκο κεφάλι του.

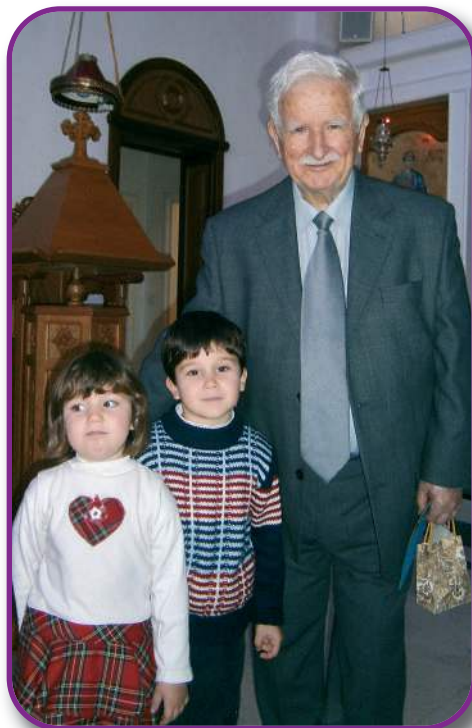
Πᾶνε δυὸ χρόνια ἀπὸ τότε. Ἡ ἀπλή καί τόσο ὁμορφὴ φιλία συνεχιζόταν. Ὁ μέγας σου φίλος χαιρόταν νά σέ βλέπει νά τρέχεις μέ λαχτάρα, ἀφήνοντας τὸ δικό μου χέρι, γιὰ νά πέσεις στήν ἀγκαλιά του. Ὁρθιος ἐκεῖνος τίς περισσότερες φορές κάποιον φιλικὰ χαιρετοῦσε ἢ πατρικὰ νουθετοῦσε... καί ἐσύ τρέχοντας τοῦ ἔσφιγγες τὰ γόνατα -ἐκεῖ ἦταν τὸ ὕψος σου.

Ἔσκυβε ὅλος χαρὰ τότε καί δέν παρέλειπε νά σέ συστήσει στοὺς γύρω του: - Ὁ φίλος μου εἶναι αὐτός! Ὁ φίλος μου ὁ Χρῆστος!

Πολλές φορές σοῦ χάριζε ἀπ' τὸν πολύτιμο δικό του χρόνο καί καθιστός σ' ἔπαιρνε κοντά του νά σέ ρωτήσῃ: «Εἶσαι καλὸ παιδί; Τὴν ἀγαπᾷς τὴν ἀδελφούλα σου; Τὴ χτυπᾷς?».

- Μαμά, μοῦ εἶπες κάποια στιγμή, θέλω ν' ἀγκαλιάζω τὸν παππού τὸν Στέργιο γιατί νιώθει ἡ ψυχὴ μου κάτι χαρούμενο!

Στὴ θεία Λειτουργία τὴν ὥρα τοῦ κηρύγματος διέκρινε κανεῖς τὸ κεφαλάκι σου στὰ

πρῶτα καθίσματα, γιὰ νά μπορεῖς νά βλέπεις τὸν παππού τὸν Στέργιο νά μιλᾷ στοὺς ἀνθρώπους γιὰ τὸν Χριστό. Κι ἐκεῖνος μέ τὸ ἀετήσιο βλέμμα του, μ' ὅλη τὴν ἔγνοια τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, σέ πρόσεχε κι ἔλεγε ἀργότερα: «Τὸν εἶδα πού ἦρθε σιγά-σιγά καί κάθισε μπροστὰ γιὰ νά μέ βλέπει». Ἡ ἀπλότητα καί ἡ ἀγάπη του τὸν ἔφερνε τόσο κοντά σου κι ἔτσι ὁ παππούς Στέργιος καί δάσκαλός μας ἦταν γιὰ σένα ὁ ἀγαπημένος, ὅλο χαμόγελο φίλος.

- Τὸν ἔχω φίλο γιατί εἶναι καλός, μοῦ εἶπες.

- Καί πῶς τὸ κατάλαβες;

- Εἶδα τὸ πρόσωπό του καί τὰ μάτια του.

- Τί εἶχαν τὰ μάτια του;

- Κάτι ἔγραφαν... ὅτι εἶναι καλός!

- 'Από ποῦ πήραν τὴν καλοσύνη, Χρῆστο;

- 'Από τόν ΧΡΙΣΤΟ!

Ἐφθασε ἡ φετινὴ Σαρακοστή καὶ ἡ ὑγεία τοῦ καλοῦ σου φίλου δέν ἐπέτρεπε νά τόν βλέπεις πολύ συχνά. Καθώς τόν ἀναζητοῦσες μέσα στό ναό, στό ἱερό, στό διακονικό, «Δέν εἶναι», μοῦ ἔλεγε ἀπογοητευμένος. «Νά πᾶμε ἐκεῖ πού εἶναι νά τόν δοῦμε»...

Ἦρθε ἡ Κυριακή τοῦ Πάσχα μά... ἦρθε καί ἡ ὥρα, μικρέ μου Χρῆστο, νά σοῦ πῶ ὅ,τι κι ἐγώ ἡ ἴδια δέν ἤθελα νά πιστέψω.

- Χρῆστο, ὁ παππούς Στέργιος πῆγε στόν οὐρανό. Τόν πῆρε ὁ Χριστός μας κοντά Του.

Καί τότε -σάν νά σέ βλέπω ἀκόμα- γύρισες καί μέ ἀπορία καί πόνο ψέλλισες: - Τώρα, ἐγώ ποιόν θά ἔχω φίλο;

Προσπάθησα νά χαμογελάσω, μή δεῖς τά δάκρυά μου.

- Μά δέν τόν ἔχασες τόν φίλο σου. Μόνο πού τώρα θά σέ βλέπει ἀπ' τόν οὐρανό, καί θά προσεύχεται ἀπό ἐκεῖ γιά σένα, τόν μικρό του φίλο καί ὅλους τοὺς μικροὺς του φίλους πού τόσο ἀγάπησε καί τόν ἀγάπησαν!

Ἡλιάνα Ἀβραμίδου-Στρέζου

«Νά κάνουμε Γραφή»

Πρὶν περίπου 35 χρόνια εἶχα μία ἀγαπημένη συνήθεια: Ὅταν, ἀρκετά συχνά, ἐπισκεπτόταν τό σπίτι μας ὁ διδάσκαλος, ὁ «παππούς Στέργιος» γιά μᾶς τά μικρά, μοῦ ἄρεσε νά τόν περιμένω στήν πόρτα καί νά τόν ὑποδέχομαι. Ἦξερα πώς κάθε φορά πού ἐρχόταν στό σπίτι ἔκανε «μάθημα» στοὺς μεγάλους. Ἐγώ δέν καταλάβαινα τίποτε ἄλλο, ἐκτός ἀπό τό ὅτι τό μάθημα πού ἔκανε ἦταν πάντα, μά πάντα, ἀπό τὴν ἀγία Γραφή. Γι' αὐτό κάθε φορά πού ἐρχόταν, ἂν καί ἤξερα τὴν ἀπάντηση, τόν ρωτοῦσα: «Θά κάνουμε Γραφή;» Κι ἔτρεχα νά προλάβω πρώτη ἀπ' τ' ἀδέρφια μου νά μοιράσω τίς Καινές Διαθήκες σέ ὅλους, ξεκινώντας πάντα ἀπό τόν διδάσκαλο, πού ἔπαιζε μαζί μου καί χαιρόταν σάν συνομήλικός μου! Αὐτὴ ἦταν μία ἀπλή παιδική συνήθεια, πού δέν μπορῶ ἀκόμη καί τώρα νά ἐξηγήσω γιατί ἦταν τόσο ἀγαπημένη μου.

Περνώντας τά χρόνια, πολύ συχνά ἀνέτρεξα σ' αὐτὴ τὴ θερμὴ καί ἀνεπιτήδευτη ἀγάπη στό λόγο τοῦ Θεοῦ, πού μοῦ τὴν εἶχε μεταγγίσει ἀπλά καί ἀνεπιτήδευτα ὁ διδάσκαλος. Ὅσο μεγάλωνα καταλάβαινα τὴ μεγάλη ἀξία ἐκείνου τοῦ παιδικοῦ βιώματος κι ἐνιωθα μία εὐτυχία πού ὁ Θεός ἔβαλε στὴ ζωὴ μου τόν ἄνθρωπο αὐτόν πού ἡ ζωὴ του ἦταν ἓνα μέ τὴ Γραφή. Σιγά σιγά ἄρχισα ν' ἀνῆκω κι ἐγώ σ' αὐτοὺς τοὺς «μεγάλους» πού παρακολουθοῦν τόν διδάσκαλο νά «κάνει Γραφή».

Ὅμως -τί κρίμα!- ἀκόμη καί σ' αὐτό τό ἅγιο βίωμα παραμόνευε ἡ συνήθεια καί ἡ κλοπὴ. Ὡστόσο ὁ διδάσκαλος, πού τό ἔργο τῆς ζωῆς του ἦταν ἡ μελέτῃ τῆς Γραφῆς, παλλόταν ὁλόκληρος στόν ἄμβωνα. Ὡρες πολλές ἡ καρδιά μου δεχόταν τὴ μετάγγιση τοῦ λόγου Του. Ὡρες, μέρες, σ' ὁλόκληρη τὴ ζωὴ του, τό στόμα καί ἡ καρδιά του διδασκάλου, ὅλη ἡ ὑπαρξὴ του ζοῦσε γιά νά κηρύττει τά μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. Κι ἐγώ ἀπέμενα μέ τό ἀπελπιστικὰ μικρό μου δοχεῖο νά τόν κοιτῶ καί νά θαυμάζω. Νά προσπαθῶ, ἀλλά νά μὴν τὰ καταφέρνω νά προσλάβω καί νά ἀφομοιώσω τὴν πο-

λύτιμη αυτή τροφή πού μου προσφερόταν. Νά απορῶ πῶς γίνεται νά ὑπάρχει ἄνθρωπος πού ἡ τροφή του, ἡ ζωή του, ἡ χαρά του, ἡ ἀνάπαυσή του εἶναι ἡ Γραφή.

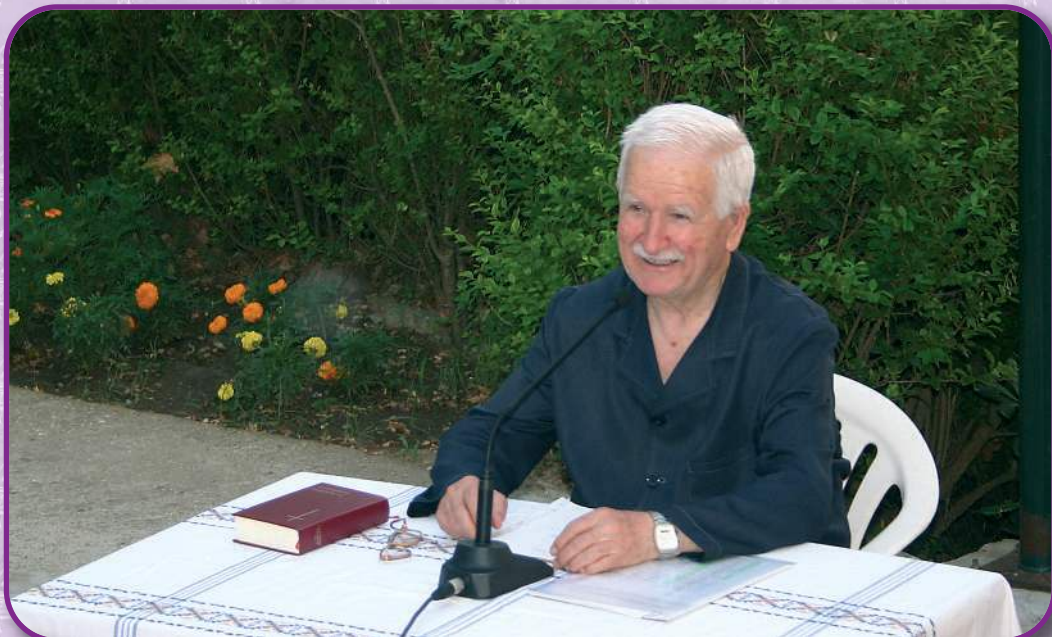
Διδάσκαλε, σήμερα, πού δέν σᾶς ἔχω σωματικά κοντά μου, νοσταλγῶ τόσο πολύ νά σᾶς δώσω τήν Καινή Διαθήκη καί -ὅπως τότε- νά σᾶς παρακαλέσω νά «κάνουμε Γραφή»! Κι ἐσεῖς, μέ τή λάμπη πού εἶχαν τά μάτια σας κάθε φορά πού παίρνατε στά χέρια σας τό λόγο τοῦ Θεοῦ, νά ἀνοίξετε καί νά ἀφήσετε νά ξεχυθοῦν ἀπό τήν ἀγαπῶσα καρδιά σας οἱ ἀλήθειες του... Δέν μπορῶ ὅμως νά μείνω στή νοσταλγία. Ἐνα πιο δύνατο βίωμα μέ ἀναγκάζει νά ἀφήσω πίσω ὅ,τι συναισθηματικά ἔζησα.

Βρίσκομαι σήμερα μπροστά σέ ὅλα τά βιβλία σας καί τίς ὁμιλίες πού μᾶς ἀφήσατε ἱερή κληρονομιά. Λυγίζω μπροστά σ' αὐτό τό δῶρο τοῦ Θεοῦ. Ναί, ἀκούω τή φωνή σας, διαβάζω τή φωτισμένη σκέψη σας, νιώθω τήν ἀγάπη σας!

Τώρα, διδάσκαλε, δίνετε ἐσεῖς σέ μᾶς τή Γραφή καί μᾶς παρακαλεῖτε νά τήν ἀνοίγουμε καθημερινά καί νά κάνουμε σάρκα καί αἷμα μας ὅ,τι μέ πόνο καί ἀγάπη μᾶς διδάξατε χρόνια τώρα. Μένει νά σᾶς ὑποσχεθοῦμε ὅτι θά γίνουμε ἄνθρωποι τῆς Γραφῆς, ὅτι θά στοιχίσουμε τή ζωή μας στό λόγο τοῦ Θεοῦ καί θά κάνουμε τό θέλημά Του ὁδηγό στή ζωή μας. Γένοιτο...

*Φοίβη Μυτιληναίου
Δασκάλα*

Γιατί τόν λένε ἔτσι;

Δέν θυμᾶμαι πάρα πολλές λεπτομέρειες ἀπό ἑκείνη τήν πρώτη μας γνωριμία στό ἀμφιθέατρο τῶν Ποροῦν, ἀλλά πρώτη φορά τό εἶδα νά γεμίζει τόσο γρήγορα μετά τό παράγγελμα γιά τήν ἀπογευματινή μας συνάντηση! Γεμάτη ἀπορία παρακολουθοῦσα τή ζωηρή ἀδημονία πού ἐπικρατοῦσε, τόν ἐνθουσιασμό στά πρόσωπα τῶν πιό μεγάλων, τή γεμάτη εὐγνωμοσύνη κι ἀγάπη προετοιμασία γιά τήν ὑποδοχή... Ποιός νά ἦναι αὐτός ὁ διδάσκαλος καί γιατί νά τόν λένε ὅλοι ἔτσι;

Μόλις φάνηκε ἀπό τή στροφή ὅλοι ξεσηκώθηκαν. Ὁλόκληρο τό ἀμφιθέατρο παλλόταν μ' ἕναν πρωτόγνωρο ἐνθουσιασμό! Τά τραγούδια δέν εἶχαν τελειωμό καί τό ἕνα σύνθημα ἀκολουθοῦσε ἀμέσως μετά τό ἄλλο μέ καλωσορίσματα, εὐχαριστίες, ὑποσχέσεις...

Πολλά μίλησαν στήν ἐφηβική μου καρδιά σ' ἐκείνη τήν ξεχωριστή ἀπο-

γευματινή μας συνάντηση μέ θέμα: «Τά μυστικά τοῦ πνευματικοῦ ἀγώνα». Ἄραγε νά ἦταν πού δόθηκαν ἀπλά καί κατανοητά ἢ ἐπειδή μεταγγίστηκαν καρδιακά καί βιωματικά; Πάντως καθώς ἡ μιά πρόταση διαδεχόταν τήν ἄλλη, ἡ ἀνήσυχη καί γεμάτη ἐρωτηματικά ψυχή μου μπολιαζόταν μέ μιά γλυκιά βεβαιότητα, πού ἔλκυε γιά τά ἀληθινά καί τά μεγάλα.

Λυπᾶμαι πού λίγο τόν γνώρισα, λίγο τόν συναναστράφηκα, λίγες φορές τόν ἄκουσα κι ἀκόμα πιό λίγα κατάφερα νά ἀντιληφθῶ γι' αὐτόν. Παρά ταῦτα τόν ἔχω κλείσει μέσα στήν καρδιά μου καί θά τόν θυμᾶμαι πάντα μ' ἐκείνη τή συγκλονιστική εἰκόνα τῆς πρώτης μας συνάντησης: Τό χέρι του ὑψωμένο, νά κρατᾷ σφιχτά τήν Καινή Διαθήκη καί ἡ φωνή του δυνατή, κρυστάλλινη, ἀφυπνιστική: «Νά το τό γράμμα πού σοῦ στέλνει ὁ Θεός, παιδί μου! Μήν τό ἀφή-

νεις κλειστό!».

Έφτά χρόνια πέρασαν από εκείνο τό κατασκηνωτικό απογευματινό... καί μπορώ κι εγώ νά πώ πώς ό κ. Σάκκος, ό άγνωστος διδάσκαλος πού μίλησε τότε τόσο όμορφα κι άληθινά, έγινε καί δικός μου, προσωπικός δάσκαλος μέ τό παράδειγμα, τά κηρύγματα, τά βιβλία του.

Δάσκαλε, πάντοτε μέ μεγάλη ευγνωμοσύνη αναλογίζομαι εκείνο τό πρώτο, αλλά κι όλα τ' άλλα απογευματινά της ζωής μου, πού είτε άκουγα είτε διάβαζα τόν χριστοκεντρικό σας λόγο, ξνιωθα ν' άνοίγει μπροστά μου ό ουρανός! Ευχαριστώ πού μου δείξατε τό γράμμα του Θεού. Ευχαριστώ πού μου έμπνεύσατε τήν αγάπη γιά τό λόγο Του. Αυτή ή αγάπη γιά τή μελέτη του στά πσιωγυρίσματα της ζωής μου, πού πολλές φορές είχα καί έχω, λειτουργεί πάντα ευεργετικά.

Δάσκαλε, λίγο σās γνώρισα, αλλά πολλά σās χρωστώ. Γι' αυτό επιτρέψτε μου τήν ίκεσία... Έσείς, πού αφιερώσατε όλόκληρη τή ζωή σας γιά νά γίνεστε δέκτης καί πομπός του ουρανού, τώρα πού βρίσκεστε πιά στή θεϊκή συχνότητα ευχηθείτε καί γιά μένα, πού μέ κρυφή χαρά ήμουν μία μαθήτριά σας.

*Μαργαρίτα Χαντζιάρα
Δασκάλα*

Ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ στή ζωή μου

Άκούγοντας τόν φλογερό ιεροκήρυκα, τόν δεινό έρμηνευτή της Γραφής, κ. Στέργιο Σάκκο, δέν χρειάστηκε ποτέ μου νά αναλογιστώ τί ήταν εκείνο πού γέμιζε ναούς, άμφιθέατρα καί αίθουσες. Πάντοτε όμως μέ άπασχολούσε τί άραγε ώθοϋσε τόσους ανθρώπους νά προστρέχουν σέ εκείνον, νά του άνοίγουν τήν καρδιά τους καί νά φεύγουν αναπαυμένοι από δίπλα του. Πολλά θά μπορούσα νά υποθέσω, αλλά θά καταθέσω μόνον όσα ξέρω, μόνον όσα μόρε-
σα νά άντιληφθώ.

Θά ήμουν σχεδόν δεκάξι χρονών- ένώ εκείνος μόλις έμπαινε στήν όγδοη δεκαετία της ζωής του- όταν ένα δειλινό σέ έναν σύντομο περιπάτο πού κάναμε οι δύο μας, μου άποκάλυψε τόν μεγάλο θησαυρό του. Άνοιξε μία χαραματιά στήν καρδιά του καί μου επέτρεψε νά δώ αυτό πού έκρυβε έπιμελώς μέσα του. Μου μίλησε γιά τόν «γλυκύτατό του Ίησου». Δέν είπε πολλά, κι όπωσδήποτε δέν τά θυμάμαι όλα. Αυτό πού δέν ξεχνώ όμως είναι τό φωτεινό του πρόσωπο, ή λαμπερή του ματιά, τά άνοιχτά του χέρια, ή παλλόμενη από θεϊο έρωτα φωνή του. Άντιλήφθηκα τότε τί σημαίνει «αγαπήσεις Κύριον τόν Θεόν σου έξ όλης της καρδιάς σου καί έξ όλης της ψυχής σου καί έξ όλης της διανοίας σου καί έξ όλης της ισχύος σου». Ἡ έρμηνεία ήταν ό έρμηνευτής, κι ήταν μπροστά μου. Κι αν μου άποκάλυψε τότε τό θησαυρό του, ήταν γιά νά έπιθυμήσω νά τόν άποκτήσω κι εγώ.

Δέν ήταν όμως ό δάσκαλός μου πάντοτε τόσο άνιδιοτελής... Ἡ αγάπη του πλατειά, διαρκής, αλλά καί διακριτική έκρυβε από πίσω της... συμφέρον. Ἡθελε πολύ νά δει τά παιδιά του νά προκόβουν σέ όλα. Νά πολλαπλασιάζουν τά τάλαντά τους, νά καλλιεργούνται πνευματικά, νά αυξάνουν, νά καρποφορουν. Έπιθυμούσε νά φωτίζονται αλλά καί νά γίνονται τά ίδια φως γιά τούς άλλους. Αυτό ήταν τό μο-

ναδικό του... «συμφέρον».

Ύπῆρξε ὄντως «φαινόμενο ἀγάπης» ὁ κ. Σάκκος. Προικισμένος μέ ἀπαράμιλλη ἀντίληψη, αἰσθανόσουν ὅτι σέ καταλάβαινε ἀπόλυτα, ὅτι σέ ἐνιωθε βαθιά, καρδιακά. Διέκρινε τά στοιχεῖα τῆς προσωπικότητάς σου, τίς δυνατότητες καί τίς ἀδυναμίες σου μέ χειρουργική ἀκρίβεια. Οἱ συμβουλές του ἀπλές, συγκεκριμένες, σωτήριες. Ποθοῦσε νά σέ βοηθήσει, κι ἤξερε ὅσο λίγοι τόν τρόπο. Παρά ταῦτα δέν σοῦ ἐπέβαλλε τίποτα.

Γιά τόν δάσκαλό μου ἀκόμα κι ὁ πιό μικρός, ὁ πιό ἀπλός ἦταν, λές, ὅλος ὁ κόσμος. Δέν ὑπῆρξε φορά πού νά τοῦ ἀνέφερες κάτι καί νά μήν αἰσθανόσουν ὅτι εἶναι γιά κεῖνον τό πιό σημαντικό, ἡ πρώτη του προτεραιότητα. Ἀκόμα κι ὅταν ἐσύ ξεχνοῦσες ἀργότερα τί τοῦ εἶχες πεῖ, ἐκεῖνος τό θυμόταν πάντα. Τόν ἐβλεπες νά συνοφρυώνεται στά προβλήματά σου καί νά λαμποκοπᾶ στίς χαρές σου. Προσευχόταν μαζί σου καί γιά σένα. Ἀγωνιζόταν στό πλευρό σου. Κι ἂν ἐσύ ἐγκατέλειπες τή μάχη

σου, διαπίστωνες μετά πώς ἐκεῖνος δέν ἔλειψε στιγμή.

Ύπῆρξε γιά πολλούς ἀπό ἐμᾶς ὁ καθοδηγητικός φάρος στήν πνευματική μας ζωή. Μᾶς κήρυξε πλούσια κι ἀνόθευτα τό Εὐαγγέλιο, μᾶς δίδαξε μέ τό παράδειγμά του, μᾶς σκέπασε μέ τήν προσευχή του, μᾶς ἀφύπνισε μέ τά συνθήματά του, μᾶς διόρθωσε μέ τίς παρατηρήσεις του, μᾶς πυρπόλησε μέ τόν ἐνθουσιασμό του, μᾶς συγκράτησε μέ τή σοφία του, μᾶς καθοδήγησε μέ τή συμβουλή του, μᾶς ἐνέπνευσε μέ τή ζωή του. Προπάντων δημιούργησε μία πνευματική οἰκογένεια, γιά νά μεγαλώσουν φυσιολογικά τά παιδιά του.

Ἀληθινά ὅμως δέν ἔκανε τίποτα μόνος του. Κάθε του βῆμα ἦταν ἀποτέλεσμα ὑπακοῆς στόν Κύριό του. Κι ἂν ἦταν γιά πολλούς πολλά ὁ δάσκαλός μου, γιά μένα ἦταν μόνο ἓνα: ἡ μεγαλύτερη εὐλογία τοῦ Θεοῦ στή ζωή μου. Δόξα σοι ὁ Θεός!

*Ἀπόστολος Κεκελίδης
Οἰκονομολόγος*

Στόν δάσκαλό μου

Διδάσκαλέ μου,

Πώς θά μπορούσε μιά ἄλλη μέρα ν' ανοίξει ὁ οὐρανός νά σέ δεχτεῖ! Ὅλη σου ἡ ζωή ἦταν ἓνα μήνυμα Ἀνάστασης, αὐτῆς τῆς Ἀνάστασης πού ἐπέμενες νά καλλιεργεῖς καί νά μορφώνεις μέσα μας, μέ ὑπομονή κι ἐπιμονή στά ἀνόθευτα ὑλικά πού μόνο ὁ γνήσιος λόγος τοῦ Θεοῦ προσφέρει.

Διδάσκαλέ μου, πώς θά μπορούσα νά σέ θρηνήσω σάν ἀπώλεια; Καί μέ τήν ἔξοδό σου ἀκόμα, τό ἴδιο μήνυμα ζωῆς αἰώνιας διαλαλεῖς, τό ἀναστάσιμο. Πώς νά δεχτεῖς γιά συνοδία τό θρήνο; Σοῦ ταιριάζει μονάχα ὁ νικηφόρος παιάνας τοῦ ἀγωνιστῆ, πού ἔτρεξε τό δρόμο, κατέκτησε τό τέρμα καί περιμένει μέ χαρά τό ἔπαθλο, «τὸν τῆς δικαιοσύνης στέφανον» ἀπὸ τό λαμπροφόρο χέρι τοῦ ἀναστημένου Κυρίου!

Κι ἂν δάκρυα κυλοῦν, τώρα πού τό ἄψυχό σου σῶμα παίρνει τό δρόμο του πίσω στή γῆ, εἶναι τοῦ ἀτίθασου σαρκίου μου, πού ἀντιδρᾷ καί δέν θέλει ν' ἀποδεχτεῖ πὼς δέν θά σέ προσεγγίξει πιά μέ αὐτοῦ τοῦ κόσμου τίς αἰσθήσεις. Συγχώρα με πού σάν τή Μαγδαληνή

προσέρχομαι, χωρίς νά ἔχω ξεπεράσει ἀκόμα τήν ἐπιθυμία νά σέ εἶχαμε ἐδῶ -δεσμώτη- γιά νά συνεχίσουμε ὅπως πρὶν τήν ἐπὶ γῆς πορεία ἀπὸ κεῖ πού διακόπηκε ἡ δική σου.

Τό σῶμα αὐτό ἐσύ πρό πολλοῦ τό εἶχες νεκρώσει, τό ἔχες παραχωρήσει νά ζῇ ὁ Χριστός μέσα σ' αὐτό κι ἔτσι νά μᾶς μεταγγίζεις νάματα ζωῆς αἰωνίου, μέ λόγο, ἔργο, ζωντανό καί φωτεινὸ παράδειγμα.

Κι ὅπως ὑπῆρξες πάντα μεσίτης τοῦ ζωντανοῦ Θεοῦ στή ζωή μας, τώρα στή συντροφιά τῶν ἀγγέλων ξέρω πὼς δέν θά μᾶς ἀρνηθεῖς -ζέουσα προσφορά- τίς μεσιτεῖες σου, τώρα πιά συνεχεῖς, πιά φλογερές, πιά ἄμεσες: στά χνάρια πού μοσχοβολοῦν Χριστό, στά χνάρια τοῦ μιμητῆ Του, τά δικά σου, νά πορευτοῦμε μ' ἀσφάλεια γιά νά περάσουμε τοῦ κόσμου τούτου τό γεφύρι, μέ φυλαχτό τό ἀναστάσιμό σου κήρυγμα, ὥσπου ν' ἀνταμωθοῦμε στή χαρά τοῦ Παραδείσου.

Σταματία Καραγεωργίου-Πάπισσα
Διευθύντρια Τραπέζης

Ἀπό ἐπιστολές

19/4/12

...Μέ γέμισε λύπη κατ' ἄνθρωπον ἡ κοίμησις ἐν Κυρίῳ τοῦ πολυφιλήτου Καθηγητοῦ μου ἀειμνήστου Στεργίου Σάκκου. Ἡ προσφορά του στήν Ἐκκλησία μας, στήν θεολογία, στούς πιστούς, σέ μᾶς τούς μαθητάς του εἶναι ἀνεκτίμητος καί ἀνυπολόγιστος. Προσωπικά τοῦ εἶμαι εὐγνώμων δι' ὅσα ἐδιδάχθην καί κυρίως διά τήν πίστι στόν Κύριό μας, τήν ἀγάπη καί ἀφοσίωσι στήν Ἐκκλησία καί στίς ἀρχές μας. Τό ἥθος καί τό φρόνημά του θά παραμείνουν πάντοτε διδακτικά...

...Πάντοτε ὅσον ζῶ θά τόν ἔχω στήν προσευχή μου. Ἐτέλεσα τρισάγιο σήμερα ὑπέρ ἀναπαύσεως τῆς μακαρίας ψυχῆς του.

Συλλυποῦμαι σᾶς καί ὅλα τά πνευματικά του παιδιά.

Μέ βαθειά ἀγάπη ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι καί θερμές εὐχές
ὁ Φιλαδελφείας Μελίτων

15/4/12

...Πληροφορηθέντες τήν εἰς Κύριον ἐκδημίαν τοῦ ἀγαπητοῦ μας καί διαπρεποῦς Θεολόγου, δυναμικοῦ Ἱεροκήρυκος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, ἱκανοῦ εἰς διδασκαλίαν τοῦ Εὐαγγελίου, ἐκλεκτοῦ δέ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης, τήν ὁποίαν διηκόνησεν μετά θυσιαστικῆς ἀγάπης καί προθυμίας, Στεργίου Σάκκου ἐν ὁδύνῃ πολλῇ ἐκφράζομεν τά εἰλικρινῆ καί ἐξ ἀγαπῶσης καρδίας προερχόμενα συλλυπητήριά μας, πρὸς ὅλην τήν Ἀδελφότητα, εὐχόμενοι ἐκτενῶς τήν αἰωνίαν ἀνάπαισιν αὐτοῦ εἰς τήν Βασιλείαν τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ, τόν Ὅποιον παιδιόθεν ἠγάπησεν καί πιστῶς, ἀδαπάνως καί προθύμως ὑπηρετήσεν ἐντός καί ἐκτός τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ἀείμνηστος ἦτο μία διακεκριμένη προσωπικότης, ἀγαπητός καί σεβαστός εἰς τά ἀκροατήρια, ἐμπνευσμένος ὁδηγός τῶν νέων καί εἵχομεν στενήν συνεργασίαν εἰς τό ποιμαντικόν καί πνευματικόν ἔργον, ἐξετίμων δέ ἰδιαιτέρως τά πνευματικά καί λοιπά χαρίσματα αὐτοῦ, τά ὁποῖα μετ' ἰδιαιτέρας ἐπιμελείας καί συνειδητῆς προθυμίας ἀξιοποίησεν ἐπὶ ἔτη εἰς τό ἔπακρον.

Τό ἔργον τοῦ ἀειμνήστου ὑπῆρξεν ὄντως μέγιστον καί ἐπωφελές διά τήν Ἐκκλησίαν ἡμῶν, τήν Θεολογικήν Ἐπιστήμην καί κυρίως διά τόν πιστόν λαόν μας. Τό συγγραφικόν ἔργον του, ἡ πλουσία ἀρθρογραφία του, τό κηρυκτικόν πάθος του νά ἀκούγεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ «εὐκαίρως ἀκαίρως» ἦσαν πάντοτε ἐντεταγμένα εἰς μίαν βασικήν ἐπιδίωξιν: νά βοηθηθῇ ὁ εὐσεβὴς λαός μας πνευματικῶς, νά «κατηχηθῇ», ὅπως τό ἔλεγεν, ἀλλά καί νά προστατευθῇ ἀπό τούς πολεμίους-αἵρετικούς τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἡ ἱστορία θά καταγράψῃ τό ἔργον του καί θά ἀναγνωρίσῃ τήν χαρισματικήν, φιλόανθρωπον καί ἀγίαν ζωὴν του...

Μετ' εὐχῶν ἀναστασίμων καί ἀγάπης
ὁ Σταγῶν καί Μετεώρων Σεραφεῖμ

πού λάβαμε

16/4/12

... Καταθέτω ενώπιον τοῦ Κυρίου τίς εὐχές μου γιά τήν ανάπαυση τῆς ψυχῆς τοῦ μακαριστοῦ καί ἀγαπητοῦ Στεργίου Σάκκου καί στήν ἐκλεκτή ἀδελφότητα τῆ συμπαράστασή μου καί τό θαυμασμό μου γιά τήν ἀνεκτίμητη κληρονομιά πού ὁ ἐκλεκτός ἐργάτης τοῦ εὐαγγελίου τῆς ἄφησε.

ὁ Ἀττικῆς καί Μεγαρίδος
Νικόδημος

10/4/12 π.ῆ. (23/4/12 ν.ῆ.)

...Τήν λύπην ἐκ τῆς κοιμήσεως τοῦ κατά πνεῦμα διδασκάλου καί ὁδηγοῦ ὑμῶν μακαριστοῦ καθηγητοῦ καί φιλάτου ἡμῶν ἀγωνιστοῦ Στεργίου ἐμετρίασεν ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ ἐν τῇ λαμπροφύρῳ ἡμέρᾳ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃν παιδιόθεν ἠγάπησεν, εἰς ὃν ὀλοψύχως ἀφιερώθη καί εἰς τό ἔργον τοῦ ὁποίου ὀλοτελῶς ἠναλώθη. Τό γεγονός αὐτό ἀποτελεῖ σημεῖον εἰδικῆς εὐαρεστίσεως τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς ζωῆς ἡμῶν, ὡς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει καί τῇ καθόλου ὀρθοδόξῳ παραδόσει πιστεύεται.

Ἡ πολυκύμαντος πορεία τοῦ μακαριστοῦ ἀνδρός, αἱ ἐπιστημονικά σπουδαί καί ἡ κατά κόσμον πολυγνώσια, συγκραθέντα ἀπετέλεσαν τήν πολυσήμαντον προσωπικότητα τούτου, τοσαῦτα πολυτιμώτατα προσενεγκόντος εἰς τε τήν Ἐκκλησίαν συνολον, τήν θεολογικήν ἐπιστήμην καί τάς ψυχάς, αἵτινες ἐνεπιστεύθησαν εἰς τάς στοργικάς καί ἐμπείρους χεῖρας του.

Κατανοοῦντες τόν ἀνθρώπινον πόνον ἐκ τῆς σωματικῆς ἀπουσίας ἐκ μέσου τῆς φιλοθέου καί δραστηρίου Ἀδελφότητος ὑμῶν, εὐχόμεθα ἡ ἀόρατος παρουσία αὐτοῦ ἐν πνεύματι νά συνεχίσῃ ἐνισχύουσα ἄνωθεν ἐκ τῆς χώρας τῶν ζώντων καί τῆς ἀσαλεύτου Βασιλείας τοῦ Κυρίου μίαν ἐκάστην ἐξ ὑμῶν, ὥστε νά συνεχίσῃτε ὡς ζῶσαι καί ἀειφανῶς καίουσαι παρθενικά λαμπάδες, ὥστε νά ἀναπαύηται ἡ μακαρία καί ὑπέρ ὑμῶν τοσοῦτον ἀνυστεροβούλῳ κοπιάσασα ψυχή του...

Ὁ καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σίμωνος Πέτρας
Ἀρχιμ. Ἐλισαῖος
καί οἱ σύν ἐμοί ἀδελφοί

Συμμετέχουμε στήν θλίψη σας γιά τήν ἀπώλεια τοῦ σεβαστοῦ σας διδασκάλου Στεργίου Σάκκου. Τῷ ὄντι ἔφυγε ἓνας ἄγγελος πού διά βίου δίδαξε, φώτισε, παρηγόρησε, ἔδρασε μέ τόν λόγο του, τήν σοφία του, τήν πίστη του καί προπάντων μέ τήν ἀγάπη καί τήν ζωή του...

Γιά τήν Μικρασιατική Στέγη Κορίνθου
Βασιλική Εὐστρατιάδου

ΔΩΡΕΕΣ

Γιά την Κατασκήνωση Καστανούσας εἰς μνήμην Π. Κουτλεμάνη καὶ Στ. Σάκκου

* «Ἀγάπη Χριστοῦ» 500€ * «Ἅγιος Χρυσόστομος» 150€ * Ἀλταντσίδου Παναγιώτα 50€ * Ἀναγνώστου Γεώργιος 50€ * Ἀναστασιάδης Σάββας 50€ * Γ.Ξ. 200€ * Γαβαλά Ἑλπινίκη 300€ * Γούδας Ἀλέξανδρος 500€ * Δημητρίου Κυριακή 100€ * Ε.Χ. 50€ * Κ.Π. 300€ * Καϊτεζίδης Ἰγνάτιος 100€ * Κουκουφίκης Δημήτριος 50€ * Κουρεμένος Γεώργιος 1.000€ * Κούση Ἀλεξάνδρα 100€ * Κύκλοι μελέτης ἀγίας Γραφῆς 200€ * Μερελῆς Στυλιανός 300€ * Μεταλλίδου Οὐρανία 50€ * Μουστακλῆ Μαργαρίτα 50€ * Μπαρακλῆ Χρυσούλα 200€ * Μπινίκος Νικόλαος 100€ * Οἰκονόμου Θωμάς 300€ * π. Ἐλευθέριος Παλαμᾶς 20€ * Παπακωνσταντίνου Ἀγγελίνα 1000€ * Παρασκευόπουλος Ἰωάννης 50€ * Π.Α. 1.000€ * Ραρῆς Θωμᾶς 100€ * Σ.Α 50€ * Σ.Π. 300 € * Σ.Σ. 3.350€ * Σεραφειμίδου Σωτηρία 100€ * Σερεμετίδης Αὐγουστῖνος 100€ * Στάθης Κωνσταντῖνος 150€ * Τσάμογλου Ἀλέξανδρος 100€ * Τσαούση Ἀγγελική 200€ * Τσιραμπίδης Ἀνανίας 500€ * Χ᾽αθανασίου Στέργιος 100€ * Χ᾽αντωνίου Δημήτριος 300€ * Χ᾽δάκης Χαράλαμπος 70€ * Ψωμιάδης Παναγιώτης 200€ * Ἀνώ-νυμοι 1.110€.

Ἡ ὑπό ἀνέγερση κατασκήνωση Καστανούσας

Πρότυπος Βρεφονηπιακός Σταθμός
Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ

Γ. Μπαλδόγλου 25 - Ξηροκρήνη, Θεσσαλονίκη
ΤΗΛ. : 2310 554698 2310 521001

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «ΕΛΠΙΔΑ»
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ

Φίλυρο, Θεσσαλονίκη Τηλ.: 2310 67 87 47

Για ένα δημιουργικό ταξίδι
στη γνώση και στην αρετή
με κέντρο το Χριστό και την Ελλάδα

Ἑγκαίνια Ἱ. Ναοῦ Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου
12/11/2006